

การส่งเสริมจริยธรรมนักเรียนของครูโรงเรียนพระวิสุทธิวงศ์
อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี

สารนิพนธ์
ของ
นางสาวกานิตย์ สิริพงษ์

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
พฤษภาคม 2547
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

373 0114

ร 337 ก

ร 3

การส่งเสริมจริยธรรมนักเรียนของครูโรงเรียนพระวิสุทธิวงศ์
อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี

บทคัดย่อ

ของ

นางสาวงามนิตย์ สิริพงษ์

ร 7 ก.ย. 2547

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
พฤษภาคม 2547

h 252098

งามนิตย์ สิริพงษ์. (2547). การส่งเสริมจริยธรรมนักเรียนของครูโรงเรียนพระวิสุทธิวงศ์ อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี. สารนิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อาจารย์ที่ปรึกษา : อาจารย์สุพีพรรณ พัฒนพานิชย์.

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาการส่งเสริมจริยธรรมนักเรียนของครูโรงเรียนพระวิสุทธิวงศ์ อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี ในด้านการจัดการเรียนการสอนและด้านการจัดกิจกรรมเสริมเกี่ยวกับความกตัญญู ความซื่อสัตย์ ความเสียสละ และความเอื้อเฟื้อ เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างเจตคติของครูที่มีต่อการส่งเสริมจริยธรรมนักเรียนและปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนกับการส่งเสริมจริยธรรมนักเรียนของครู และเพื่อศึกษาการส่งเสริมจริยธรรมนักเรียนของครูตามความคิดเห็นของนักเรียน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ ครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนพระวิสุทธิวงศ์ อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี จำนวน 44 คน และนักเรียนจำนวน 14 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากครูด้วยแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ซึ่งแบบสอบถามเจตคติของครูที่มีต่อการส่งเสริมจริยธรรมนักเรียนมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.93 แบบสอบถามปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.90 และแบบสอบถามการส่งเสริมจริยธรรมนักเรียนของครูมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.95 และรวบรวมข้อมูลจากนักเรียนโดยการจัดกลุ่มสนทนา สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. การส่งเสริมจริยธรรมนักเรียนของครูโรงเรียนพระวิสุทธิวงศ์ อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานีในด้านการจัดการเรียนการสอนและด้านการจัดกิจกรรมเสริม เกี่ยวกับความกตัญญู ความซื่อสัตย์ ความเสียสละ และความเอื้อเฟื้อ โดยรวมของแต่ละด้านอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายเรื่องของแต่ละด้านพบว่าทุกเรื่องอยู่ในระดับมากเช่นกัน
2. เจตคติของครูที่มีต่อการส่งเสริมจริยธรรมนักเรียนไม่มีความสัมพันธ์กับการส่งเสริมจริยธรรมนักเรียนของครูโดยรวม เมื่อพิจารณาเป็นรายเรื่องพบว่าเจตคติของครูมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการส่งเสริมจริยธรรมนักเรียนของครูในเรื่องความกตัญญูอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการส่งเสริมจริยธรรมนักเรียนของครูโดยรวมและเป็นรายเรื่องอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
3. กลุ่มสนทนารูปได้ว่า นักเรียนมีความพอใจในการเรียนการสอนที่มีการบูรณาการจริยธรรมในรายวิชาต่างๆ การจัดบรรยากาศให้เหมือนบ้านและอุทยานการศึกษา การจัดกิจกรรมส่งเสริมจริยธรรมนักเรียนของครูเป็นสิ่งที่ดี ชอบกิจกรรมส่งเสริมจริยธรรมมากกว่าการเรียนจริยธรรมในชั้นเรียนซึ่งเป็นเรื่องน่าเบื่อหน่ายจำเจ ทำให้ไม่อยากเรียน โรงเรียนควรจัดกิจกรรมส่งเสริมจริยธรรมให้มาก ๆ เช่น ค่ายจริยธรรม กิจกรรมในวันสำคัญทางวัฒนธรรม ประเพณีและทางศาสนา เป็นสิ่งที่พวกเขาได้ลงมือกระทำ แสดงออก ได้ประสบการณ์และสามารถนำไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันได้ดี

ETHICS ENHANCEMENT AMONG THE STUDENTS OF TEACHER
IN PHRAVISUTHIWONG SCHOOL, LAMLUKKA DISTRICT,
PATHUMTHANI PROVINCE

AN ABSTRACT
BY
MISS. NGAMNIT SIRIPHONG

Presented in partial fulfillment of the requirements
For the Master of Education degree in Educational Administration
At Srinakharinwirot University
May 2004

Ngamnit Siriphong. (2004). *Ethics Enhancement among Students of Teachers in Phravisuthiwong School, Lamlukka District, Pathumthani Province*. Master's Project, M.Ed. (Educational Administration) Bangkok : Graduate School, Srinakharinwirot University. Project Advisor : Lect. Supepun Phatanapanit.

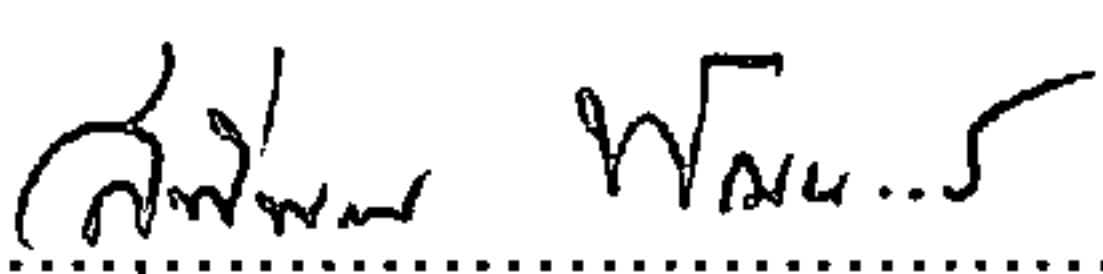
The purposes of this research were to study ethics enhancement among students of teachers in Phravisuthiwong School in 2 aspects, i.e. through learning and teaching and managing extra activities on 4 issues, i.e. gratitude, honesty, sacrifice and helpfulness; find out if there were any relationships between teacher attitudes towards student ethics enhancement, teacher-student interaction and ethics enhancement of teachers; study students' opinions on ethics enhancement of teachers. The samples of this research were 44 teachers and 14 students in Phravisuthiwong School, Lamlukka District, Pathumthani Province. A 52-item Likert type scale was distributed to the teachers. It had a Cronbach alpha of 0.93 for the teacher attitudes towards student ethics enhancement scale, 0.90 for the teacher-student interaction scale, and 0.95 for the ethics enhancement of teachers scale. A focus group discussion was arranged for students in order to collect their opinions on ethics enhancement of teachers. The statistics used in this study were mean, standard deviation (S.D.), and Pearson's product moment correlation coefficient.

The results were as follows.

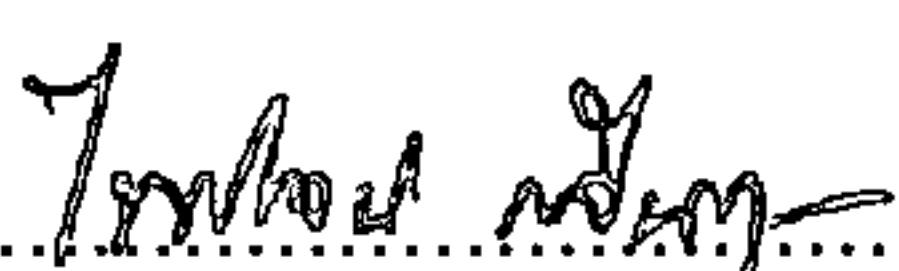
1. Ethics enhancement among students of teachers in Phravisuthiwong School in the 2 aspects, i.e. through learning and teaching and managing extra activities on gratitude, honesty, sacrifice and helpfulness, by each aspect and each issue, was at the high level.
2. Teacher attitudes was not significantly related to ethics enhancement of teachers as a whole but was positively and significantly related to the gratitude issue at .01 level; teacher-student interaction was significantly related to ethics enhancement of teachers as a whole as well as every issue at .01 level.
3. The student focus group expressed satisfaction on learning and teaching by which integrated ethics in various subjects, school atmosphere feeling like home and education park. Ethics enhancement activities arranged by teachers were good. Students preferred such activities to learning ethics subject matters in class which was repetitive and thus make them bored. The school should arrange many activities promoting ethics such as ethics camp, important religious and custom and culture days. They perceived the activities as providing them opportunities to practice, express, experience, and apply in their daily life.

อาจารย์ที่ปรึกษา ประธานคณะกรรมการบริหารหลักสูตร และคณะกรรมการสอบ
ได้พิจารณาสารนิพนธ์ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

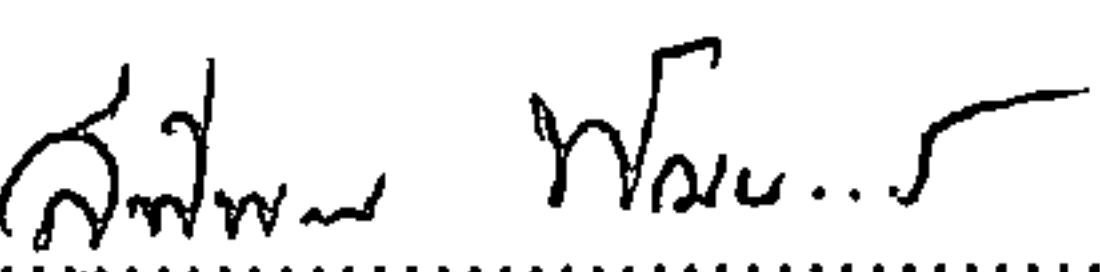
อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์

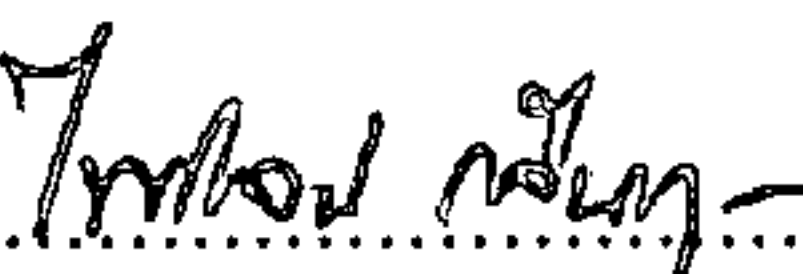

.....
(อาจารย์สุพีพรรณ พัฒนพานิชย์)

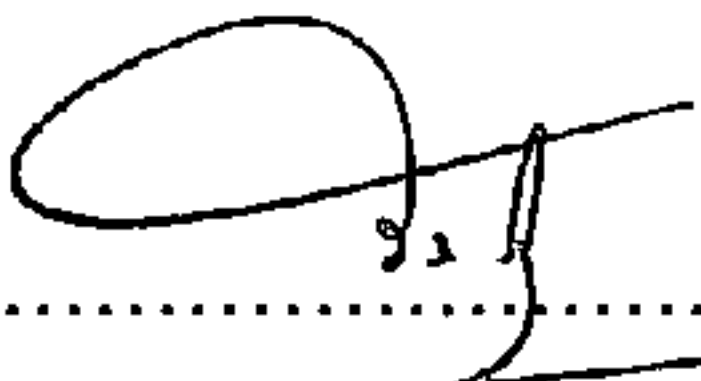
ประธานคณะกรรมการบริหารหลักสูตร

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ไพโรจน์ กลิ่นกุหลาบ)

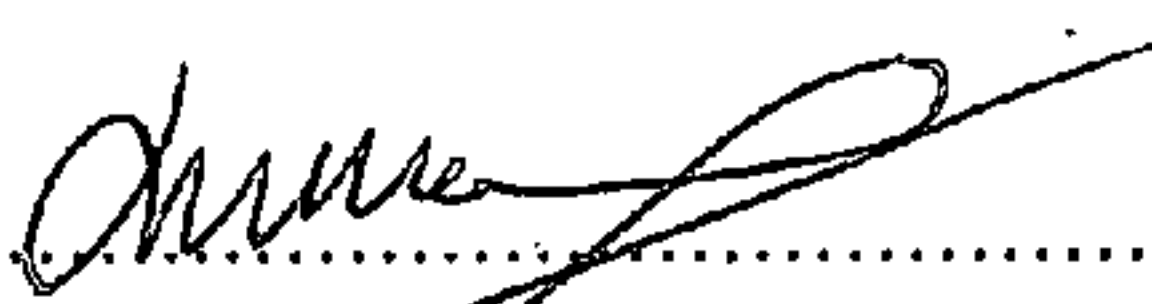
คณะกรรมการสอบ

.....ประธาน
(อาจารย์สุพีพรรณ พัฒนพานิชย์)

.....กรรมการสอบสารนิพนธ์
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ไพโรจน์ กลิ่นกุหลาบ)

.....กรรมการสอบสารนิพนธ์
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วีระ สุภากิจ)

อนุมัติให้รับสารนิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

.....คณบดีคณะศึกษาศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร. สมเพชร จิตรสกุล)
วันที่...๑๘...เดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2547

ประกาศคุณูปการ

สารนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ โดยได้รับความช่วยเหลือจากบุคคลหลายท่านที่เกี่ยวข้อง ดังนี้คือ อาจารย์สุพีพรรณ พัฒนพานิชย์ อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ที่ได้ให้ความกรุณาช่วยเหลือให้คำปรึกษา ให้กำลังใจ พร้อมทั้งกรุณาเอาใจใส่ แก้ไข ปรับปรุง ขอบกพร่องต่างๆ มาโดยตลอด ซึ่งนับว่าเป็นประโยชน์ต่อการวิจัยและตัวผู้วิจัยเป็นอย่างมากซึ่ง

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ไพโรจน์ กลิ่นกุหลาบ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วีระ สุภากิจ กรรมการสอบปากเปล่า ที่กรุณาให้คำแนะนำต่างๆ ที่มีประโยชน์ ทำให้การวิจัยครั้งนี้มีความสมบูรณ์มากขึ้น นอกจากนี้ขอ กราบขอบพระคุณอาจารย์ภาควิชาการบริหารการศึกษาทุกท่านที่ได้ประสิทธิประสาทวิชาความรู้ แก่ผู้วิจัยด้วยดีตลอดมา

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วีระ สุภากิจ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ไพบุลย์ อ่อนมั่ง นางสาวสมศรี มธุรสสุวรรณ นายประธาน เสนีวงศ์ ณ อยุธยา ชิสเตอร์สายพิรุณ ไทยแก้วรอด ที่ให้ความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญในการพิจารณาตรวจสอบ แก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้

ผู้มีส่วนสำคัญที่สุดของการทำวิจัยครั้งนี้ให้สำเร็จได้ก็คือ บาทหลวงธนันชัย กิจสมัคร์ ผู้ลงนามแทนผู้รับใบอนุญาตโรงเรียนพระวิสุทธิวงส์ ที่ได้ให้โอกาสต่อผู้วิจัยได้ศึกษาต่อและให้ความเมตตาจนประสบความสำเร็จ ขอขอบคุณคณะครูโรงเรียนพระวิสุทธิวงส์ อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี ที่กรุณาให้ความช่วยเหลือในการตอบแบบสอบถามและเป็นกำลังใจตลอดมา

สุดท้ายนี้ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณทุกท่านที่ไม่ได้กล่าวนามมา ณ ที่นี้ที่สนับสนุนและให้ความช่วยเหลือในการทำสารนิพนธ์ฉบับนี้จนสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี คุณค่าและประโยชน์ของสารนิพนธ์ฉบับนี้ ขอมอบเป็นเครื่องบูชาแด่บิดา – มารดา ครู – อาจารย์ ตลอดจนญาติพี่น้อง และผู้มีพระคุณของผู้วิจัยทุกท่าน ที่ช่วยให้ผู้วิจัยประสบความสำเร็จในการศึกษา

งามนิตย์ สิริพงษ์

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง.....	1
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	4
ความสำคัญของการวิจัย.....	4
ขอบเขตของการวิจัย.....	4
ขอบเขตของเนื้อหา.....	4
ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง.....	4
ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย.....	5
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	5
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	6
สมมติฐานในการวิจัย.....	8
2 เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	9
โรงเรียนพระวิสุทธีวังส์.....	10
ความเป็นมา.....	10
ปรัชญาการศึกษา คติพจน์ และนโยบายของโรงเรียนพระวิสุทธีวังส์...10	
จริยธรรมนักเรียน.....	12
ความหมายของจริยธรรม.....	12
ความสำคัญของจริยธรรม.....	13
องค์ประกอบของจริยธรรม.....	15
✓ แนวคิด และทฤษฎีทางจริยธรรม.....	16
พฤติกรรมนักเรียนที่แสดงออกทางด้านจริยธรรม.....	20
ด้านความกตัญญู.....	20
ด้านความซื่อสัตย์.....	23
ด้านความเสียสละ.....	24
ด้านความเอื้อเฟื้อ.....	25
การส่งเสริมจริยธรรมนักเรียนด้านการจัดการเรียนการสอน.....	32
การส่งเสริมจริยธรรมนักเรียนด้านการจัดกิจกรรมเสริม.....	39
ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมจริยธรรมนักเรียน.....	42

สารบัญ (ต่อ)

บทที่

หน้า

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
งานวิจัยในประเทศ.....	48
งานวิจัยต่างประเทศ.....	53
3 วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า.....	55
ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง.....	55
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	55
วิธีการสร้างเครื่องมือ.....	56
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	57
การจัดทำ และวิเคราะห์ข้อมูล.....	58
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	60
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	61
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	61
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	63
5. สรุปอภิปรายผลและข้อเสนอแนะ.....	67
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า.....	67
สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	69
อภิปรายผล.....	70
ข้อเสนอแนะ.....	72
บรรณานุกรม.....	73
ภาคผนวก.....	81
ประวัติย่อผู้ทำสารนิพนธ์.....	104

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการส่งเสริมจริยธรรมนักเรียน ของครูโรงเรียนพระวิสุทธิวงส์ อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี ในด้าน การเรียนการสอนและด้านการจัดกิจกรรมเสริม เป็นรายด้านและโดยรวม.....63	
2 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันระหว่างเจตคติของครู และปฏิสัมพันธ์ ระหว่างครูกับนักเรียน กับการส่งเสริมจริยธรรมนักเรียนของครูโรงเรียน พระวิสุทธิวงส์ อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี เป็นรายด้านและโดยรวม.....64	

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ในสภาวะการณ์ที่สังคมไทยและสังคมโลกมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว มุ่งเน้นการพัฒนาด้านเศรษฐกิจของประเทศ จากประเทศเกษตรกรรมมาเป็นประเทศอุตสาหกรรม อันก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในสภาพทางเศรษฐกิจ การเมือง วัฒนธรรม และวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี ความก้าวหน้าทางวัตถุ ทำให้มีผลต่อเนื่องกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและจิตใจของประชาชนเป็นอย่างมาก คนไทยและสังคมไทยมีลักษณะสังคมวัตถุนิยม หรือสังคมบริโภคนิยมมากขึ้นซึ่งสภาพการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาอย่างรวดเร็วในด้านต่างๆ เป็นแรงกดดันให้บุคคลต้องดิ้นรนต่อสู้ ทำให้เกิดการเห็นแก่ตัว อิจฉาริษยา เอาวัดเอาเปรียบกัน ขาดความกตัญญู ขาดความซื่อสัตย์ ขาดความเสียสละ ขาดความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ซึ่งกันและกัน และเกิดปัญหาอาชญากรรมต่างๆ มากมาย สิ่งเหล่านี้เป็นเครื่องชี้ให้เห็นว่าสภาพสังคมเกิดความเสื่อมทางจริยธรรมอย่างมาก สืบเนื่องมาจากการได้รับอิทธิพลและระบบนายทุนของชาติตะวันตก ส่งเสริมให้เกิดความไม่สมดุลระหว่างความเจริญด้านจิตใจ เกิดค่านิยมของการยกย่องวัตถุเงินทอง เน้นการแข่งขันเพื่อความสำเร็จและความก้าวหน้า มองข้ามความหมายของการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสันติสุข ทำให้เกิดการเอาวัดเอาเปรียบ โดยไม่คำนึงถึงคุณค่าของบุคคลอื่น สังคมจึงเต็มไปด้วยความฟุ้งเฟ้อ แก่งแย่ง แข่งขัน ไม่อดทน ไม่รับผิดชอบและคำนึงถึงประโยชน์ส่วนตัวมากกว่าส่วนรวม จริยธรรมที่เป็นแบบแผนของความประพฤติที่ดีอันนำไปสู่ความเสมอภาคจึงถูกละเลยไป องค์กรต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนรวมทั้งสถาบันการศึกษาทุกแห่งได้ตระหนักถึงปัญหาดังกล่าว และเห็นว่าเป็นความสำคัญเร่งด่วนที่จะต้องปลูกฝังจริยธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็กนักเรียนที่อยู่ในวัยศึกษาเล่าเรียนให้ได้รับการวางพื้นฐาน รวมทั้งการพัฒนาการทางจริยธรรมอย่างเข้มแข็ง(วิระวัฒน์ ศรีจำรัส. 2546 : 2)

สังคมโดยทั่วไปมักจะฝากความหวังในเรื่องการส่งเสริมจริยธรรมไว้กับโรงเรียน อาจเป็นเพราะโรงเรียนมีบุคลากรที่มีความสามารถเป็นแบบอย่างที่ดีด้านจริยธรรม ซึ่งโรงเรียนทั้งในอดีตและปัจจุบันต่างยอมรับหน้าที่ในการส่งเสริมจริยธรรมด้วยความเต็มใจ ก็ยังไม่สามารถส่งเสริมจริยธรรมให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ได้ สังคมยังมองว่าโรงเรียนยังไม่ประสบความสำเร็จในหน้าที่นี้ ครูส่วนมากยังให้ความสนใจต่อการส่งเสริมจริยธรรมนักเรียนน้อย มักมุ่งที่จะแก้ปัญหาอื่นๆ ที่คิดว่าสำคัญและเร่งด่วนกว่า เช่น การแก้ไขปัญหาด้านการเรียน การสอนการคิดคำนวณ ซึ่งเป็นปัญหาเกี่ยวกับความรู้ความคิด ที่ครูมักจะให้ความสำคัญมากกว่า การที่ครูไม่สนใจในการพัฒนาลักษณะนิสัย และจริยธรรมนักเรียนนั้นมีสาเหตุมาจากครูไม่ทราบวิธีการสอดแทรกลักษณะนิสัยที่ดีให้แก่เด็ก ตลอดจนครูไม่ทราบว่า จริยธรรมที่พึงประสงค์จะปลูกฝังให้เด็กนั้นมีอะไรบ้างที่เป็น

จุดเน้นและมีความสามารถ นอกจากนั้นการกำหนดแนวทางการจัดประสบการณ์ด้านจริยธรรมแก่นักเรียนยังไม่มีรูปแบบที่ดีสามารถปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2542 : 12) ซึ่งสอดคล้องกับ อภิชาติ ชัยบาดาลและคณะ (2523 : 105) ที่พบว่า ครูอาจารย์ให้ความสนใจในการอบรมสั่งสอนด้านจริยธรรม และสอดแทรกในวิชาที่ตนสอนอยู่น้อยมาก ผู้บริหารโรงเรียนให้การอบรมด้านจริยธรรมกับนักเรียน อยู่ในเกณฑ์น้อย นอกจากนั้น ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2524 : 32 – 33) ได้สนับสนุนอีกว่าการสอนจริยธรรมในโรงเรียนจะสัมฤทธิ์ผลมากน้อยเพียงใดย่อมขึ้นอยู่กับปัจจัยต่างๆได้แก่ ครูผู้สอน วิธีสอน และการจัดกิจกรรมเสริม รวมทั้งนโยบายของผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งผู้ที่มีส่วนส่งเสริมจริยธรรมในโรงเรียนให้ได้ผลดีนั้น ประกอบด้วยผู้บริหาร ครูผู้สอน โดยบุคคลเหล่านี้มีส่วนเกี่ยวข้องต่อการจัดการเรียนการสอนการสอนในด้านจริยธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งครูผู้สอนจะต้องเป็นผู้ที่มีคุณลักษณะด้านคุณธรรม จริยธรรม รู้จักให้ความรักการเอาใจใส่ต่อศิษย์เท่าเทียมกัน อุทิศตนและเวลาเพื่อส่งเสริมพัฒนานักเรียนในทุกๆด้าน มีความสามารถในการปลูกฝังความมีระเบียบวินัย มุ่งให้นักเรียนพึ่งตนเองคิดเอง ปฏิบัติเองและตัดสินใจได้เอง มีเจตคติที่ดีต่อผู้เรียน สามารถเลือกใช้กิจกรรมที่เหมาะสมตามความต้องการของผู้เรียน สามารถใช้ทรัพยากรร่วมกันอันก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ ตามความถนัดและความสนใจของผู้เรียน

โรงเรียนเอกชนคาทอลิก เป็นสถาบันการศึกษาที่มีวัตถุประสงค์ในการอบรมสั่งสอนกุลบุตร กุลธิดาของชาติให้เป็นบุคคลที่บรรลุถึงความสมบูรณ์ ประกอบด้วยความรับผิดชอบต่อตนเองและต่อสังคมรวมทั้งหลักปรัชญาทางศาสนาและกิจกรรม พร้อมทั้งจะทำประโยชน์ให้แก่ประเทศชาติให้มากที่สุดตามหลักธรรมคริสตศาสนา โรงเรียนเอกชนคาทอลิกมุ่งมั่นให้การศึกษาอบรมเพื่อพัฒนาเด็กนักเรียนให้เป็นบุคคลที่สมบูรณ์ ปลูกฝังค่านิยมด้านจิตใจ ให้มีจริยธรรมพร้อมทั้งให้เป็นพลเมืองดีในระบอบประชาธิปไตยและส่งเสริมให้นักเรียนมีความรู้ความสามารถ มีทักษะที่จำเป็นเพื่อเป็นฐานในการประกอบอาชีพในอนาคต อย่างไรก็ตามการจัดการการศึกษาของคาทอลิกมิได้จำกัดเฉพาะเยาวชนที่นับถือศาสนานิกายโรมันคาทอลิกเท่านั้น ยังให้บริการครอบคลุมไปถึงนักเรียนที่นับถือศาสนาอื่นด้วย โดยที่โรงเรียนจะต้องอบรมเด็กและเยาวชนให้มีความเลื่อมใสศรัทธาในสัจธรรมของศาสนาของตน ให้มีเจตคติที่เห็นอกเห็นใจต่อกัน ด้วยอัธยาศัยไมตรีและนำวัฒนธรรมของชาติมาบูรณาการซึ่งทำให้เกิดคุณค่าในศาสนกิจ และช่วยจรรโลงเชิดชูวัฒนธรรมของชาติให้มีคุณค่าสูง (บุญเรือน หมั่นทรัพย์. 2532 : 5) นอกจากนั้นโรงเรียนฝ่ายการศึกษา สังฆมณฑลกรุงเทพฯทุกโรงเรียน ต้องตระหนักถึงความสำคัญในการที่จะพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ให้เกิดขึ้นกับนักเรียน ทั้งพัฒนาการทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคมและจิตใจที่ดีงาม โดยเฉพาะอย่างยิ่งทางด้านจริยธรรมเพื่อเปลี่ยนค่านิยมของผู้ปกครอง สังคม และลดภาระการแข่งขันทางการจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นแต่วิชาการ และต้องการสร้างมิติใหม่ในการจัดการศึกษา โดยการพัฒนาจริยธรรมที่ยั่งยืนให้แก่ผู้เรียนด้วยกระบวนการบูรณาการจริยธรรม ฝ่ายการศึกษา อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯได้จัดโครงการบูรณาการจริยธรรมสู่รายวิชาขึ้น เพื่อเป็นการส่งเสริมให้นักเรียนมีจริยธรรมที่ดีงามยิ่งขึ้น

โรงเรียนพระวิสุทธิวงส์เป็นโรงเรียนเอกชนคาทอลิก ที่ขึ้นกับฝ่ายการศึกษาอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ เขตการศึกษา 4 มุ่งเน้นในการจัดการศึกษาให้กับเยาวชนให้มีการศึกษา มีความรู้ ความสามารถ มีความรับผิดชอบต่องานของตนเอง สังคม ตามปรัชญาการศึกษาที่ว่า “พัฒนาความเป็นมนุษย์ที่ครบครันตามหลักธรรมคริสตศาสนา” ให้บรรลุตามเป้าหมายในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 คือ ให้ผู้เรียนเป็นคนดี หมายถึง คนที่ดำเนินชีวิตอย่างมีคุณภาพ มีจิตใจที่ดีงาม มีจริยธรรม โดยมีพฤติกรรมที่สามารถแสดงออกเช่น มีความกตัญญู มีความเอื้อเฟื้อ มีความซื่อสัตย์ มีความเสียสละ และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (ธรรมนูญโรงเรียนพระวิสุทธิวงส์. 2544 : 3) ซึ่งโรงเรียนพระวิสุทธิวงส์ ได้เข้าร่วมโครงการส่งเสริมจริยธรรมนักเรียนกับฝ่ายการศึกษาอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ด้วย ตั้งแต่ปีการศึกษา 2544 เป็นต้นมา ภายใต้วิสัยทัศน์ที่ว่า มีความเป็นเลิศในการจัดการศึกษาและสู่ความสำเร็จการศึกษามีการพัฒนาการอย่างสมดุล เป็นการปลูกฝังและส่งเสริมให้นักเรียนมีคุณธรรมจริยธรรมอย่างชัดเจนโดยมีเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียนในด้านความรักและการรับใช้ จึงทำให้โรงเรียนพระวิสุทธิวงส์ต้องดำเนินการให้ความรู้กับนักเรียนในการเรียนการสอนรวมทั้งมีการจัดกิจกรรมเสริม ในโรงเรียนให้เหมาะสมต่อการส่งเสริมจริยธรรมนักเรียน ซึ่งครูมีบทบาทสำคัญต่อการส่งเสริมจริยธรรมนักเรียนในด้านต่างๆภายในโรงเรียนเป็นอย่างยิ่ง โดยผลสำเร็จของการส่งเสริมจริยธรรมนักเรียนก็มาจากการจัดการเรียนการสอน และการจัดกิจกรรมเสริมของครูเช่นกัน

จากการสังเกตของผู้วิจัยในฐานะครูผู้สอนจริยธรรม พบว่าถึงแม้โรงเรียนจะมีนโยบายมุ่งพัฒนานักเรียนให้มีจริยธรรม ตามเป้าหมายของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ที่พยายามมุ่งเน้นครูให้จัดการเรียนการสอนและจัดกิจกรรมเสริมให้เกิดประโยชน์แก่ผู้เรียนแล้วก็ตาม แต่ก็ยังพบว่ายังมีนักเรียนที่มีพฤติกรรมไม่เป็นที่น่าพอใจ โดยเฉพาะพฤติกรรมด้านความกตัญญู ความซื่อสัตย์ ความเสียสละ และความเอื้อเฟื้อ ซึ่งสาเหตุประการหนึ่งอาจเกิดจากครูผู้สอนก็ได้ เนื่องจากครูผู้สอนยังขาดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องในการส่งเสริมจริยธรรมให้แก่ นักเรียน ไม่มีเจตคติที่ดีแก่เรื่องนี้ หรือครูสอนแต่เนื้อหาวิชามากเกินไปไม่มีการสอดแทรกจริยธรรมให้กับนักเรียน ตลอดจนปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนยังไม่ดีพอ ครูไม่ได้เอาใจใส่ ไม่ให้ความใกล้ชิดกับนักเรียน และไม่ได้จัดกิจกรรมเสริมเพื่อส่งเสริมจริยธรรมให้แก่ นักเรียนอย่างแท้จริง

ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการส่งเสริมจริยธรรมนักเรียนของครูโรงเรียนพระวิสุทธิวงส์ อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี ในด้านความกตัญญู ความซื่อสัตย์ ความเสียสละ และความเอื้อเฟื้อ ผลการศึกษาจะเป็นข้อมูลให้ผู้บริหารและครูทราบเกี่ยวกับการดำเนินการส่งเสริมจริยธรรมนักเรียน และใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการเรียนการสอนและการจัดกิจกรรมเสริมจริยธรรมนักเรียน ให้มีคุณภาพที่ดียิ่งขึ้นตลอดจนใช้เป็นข้อมูลในการอบรมครูผู้สอนให้มีเจตคติที่ถูกต้อง มีความรู้ ความเข้าใจ และสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูกับนักเรียน และสามารถส่งเสริมจริยธรรมนักเรียนให้สอดคล้องกับความต้องการของนักเรียน

ความมุ่งหมายของการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดความมุ่งหมายของการวิจัยดังนี้

1. เพื่อศึกษาการส่งเสริมจริยธรรมนักเรียนของครูโรงเรียนพระวิสุทธิวงส์ อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี ในด้านการจัดการเรียนการสอน และ ด้านการจัดกิจกรรมเสริมเกี่ยวกับความกตัญญู ความซื่อสัตย์ ความเสียสละ และความเอื้อเฟื้อ
2. เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างเจตคติของครูและปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนกับการส่งเสริมจริยธรรมนักเรียนของครู
3. เพื่อศึกษาการส่งเสริมจริยธรรมนักเรียนของครูตามความคิดเห็นของนักเรียน

ความสำคัญของการวิจัย

ผลการศึกษาจะเป็นข้อมูลให้ผู้บริหารและครูทราบเกี่ยวกับการดำเนินการส่งเสริมจริยธรรมนักเรียน และใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการเรียนการสอนและการจัดกิจกรรมเสริมจริยธรรมนักเรียน ให้มีคุณภาพที่ดียิ่งขึ้นตลอดจนใช้เป็นข้อมูลในการอบรมครูผู้สอน ให้มีเจตคติที่ถูกต้อง มีความรู้ ความเข้าใจ และสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูกับนักเรียน และสามารถส่งเสริมจริยธรรมนักเรียนให้สอดคล้องกับความต้องการของนักเรียน

ขอบเขตของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้มีขอบเขตของเนื้อหา ประชากรและกลุ่มตัวอย่างพร้อมทั้งตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยดังนี้

1. ขอบเขตของเนื้อหา

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาการส่งเสริมจริยธรรมนักเรียนของครูโรงเรียนพระวิสุทธิวงส์ อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี ในด้านการจัดการเรียนการสอนและด้านการจัดกิจกรรมเสริม เกี่ยวกับความกตัญญู ความซื่อสัตย์ ความเสียสละ และความเอื้อเฟื้อ

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากรที่ใช้ในการศึกษาได้แก่ครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนพระวิสุทธิวงส์ อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี ปีการศึกษา 2546 จำนวน 44 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา

2.2.1 ครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนพระวิสุทธิวงส์ อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี ปีการศึกษา 2546 จำนวน 44 คน โดยใช้ประชากรทั้งหมดเป็นกลุ่มตัวอย่าง

2.2.2 นักเรียนในโรงเรียนพระวิสุทธิวงส์ อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 และมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 14 คน ซึ่งได้มาด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจงโดยครูฝ่ายกิจการนักเรียน เพื่อใช้สำหรับจัดกลุ่มสนทนา

3. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

3.1 ตัวแปรอิสระได้แก่ ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับครู

3.1.1 เจตคติของครู

3.1.2 ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน

3.2 ตัวแปรตามได้แก่ การส่งเสริมจริยธรรมนักเรียนของครูใน 2 ด้าน ดังนี้

3.2.1 ด้านการจัดการเรียนการสอน

3.2.2 ด้านการจัดกิจกรรมเสริม

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การส่งเสริมจริยธรรมนักเรียน หมายถึง การดำเนินการของครูในการจัดกิจกรรมเพื่อปลูกฝังให้นักเรียนเป็นคนดี เป็นที่ยอมรับของสังคมซึ่งแบ่งกิจกรรมส่งเสริมจริยธรรมนักเรียนออกเป็น 2 ด้าน ดังนี้

1.1 ด้านการจัดการเรียนการสอน หมายถึง การดำเนินการของครูที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำแผนการสอนที่จัดให้กับนักเรียนในด้านส่งเสริมจริยธรรม ซึ่งประกอบด้วย การจัดทำแผนการสอน การจัดแผนการเรียน การจัดทำตารางสอน การจัดชั้นเรียน การจัดสอนซ่อมเสริม

1.2 ด้านการจัดกิจกรรมเสริม หมายถึง วิธีการจัดการเรียนการสอน ในการส่งเสริมจริยธรรมให้แก่แก่นักเรียนนอกห้องเรียน ซึ่งประกอบด้วย กิจกรรมลูกเสือ - เนตรนารี วันสำคัญทางศาสนา นั่งสมาธิก่อนเรียน จัดสอนจริยธรรมและห้องจริยธรรม ประกาศยกย่องนักเรียนที่ประพฤติดี การพานักเรียนไปเยี่ยมสถานเลี้ยงเด็กกำพร้าและเด็กอนาถา

2. จริยธรรมนักเรียน หมายถึง ความประพฤติหรือการกระทำของนักเรียนที่แสดงถึงความเป็นคนดี เป็นที่ยอมรับของสังคม ซึ่งการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้จะศึกษาความประพฤติของนักเรียนที่เกี่ยวข้องกับ ความกตัญญู ความซื่อสัตย์ ความเสียสละ และความเอื้อเฟื้อ

2.1 ความกตัญญู หมายถึง ความรู้สึกสำนึกในคุณงามความดีของสถาบัน บุคคล วัตถุ หรือสิ่งของที่เป็นประโยชน์แก่ตนเองและสังคม ซึ่งแสดงออกด้วยการ การเชื่อฟังคำสั่งสอนของผู้ปกครองและครู เต็มใจในการช่วยเหลือครูในการพัฒนางานโรงเรียน เมื่อได้ยินเพลงชาติ นักเรียนยืนตรงทุกครั้ง ร่วมกิจกรรมวันพ่อ วันแม่ วันไหว้ครู รักสถาบันการศึกษาและปฏิบัติตนเป็นคนดีของสังคม

2.2 ความซื่อสัตย์ หมายถึง การกระทำของบุคคลที่มีพฤติกรรมปฏิบัติอย่างตรงไปตรงมา หรือการปฏิบัติที่ตรงต่อความเป็นจริง ได้แก่ ความตั้งใจที่จะทำสิ่งใดและไม่เปลี่ยนแปลงความตั้งใจง่าย ๆ พูดจาตรงไปตรงมา มีความซื่อสัตย์ เป็นคนใจกว้างมีน้ำใจ มีความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ ไม่เป็นผู้ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อนไม่คดโกงทั้งกาย วาจา ใจ ทั้งตนเองและผู้อื่น

2.3 ความเสียสละ หมายถึง การรู้จักยอมสละประโยชน์ส่วนตัวเพื่อส่วนรวม ได้แก่ การแบ่งปันทรัพย์สินหรือสิ่งของแก่สังคม ช่วยเหลือผู้อื่นตามความสามารถที่ตนช่วยเหลือ

ได้ ส่งเสริมให้กำลังใจโดยไม่หวังสิ่งตอบแทน ให้ความช่วยเหลือบุคคลที่อ่อนแอกว่า เต็มใจทำงานไม่เอาเปรียบเพื่อนร่วมงาน

2.4 ความเอื้อเฟื้อ หมายถึง การแสดงความปรารถนาดีต่อผู้อื่น ด้วยกาย วาจา ใจ ได้แก่ ช่วยเหลือผู้อื่นด้วยความบริสุทธิ์ใจ ช่วยพูดปลอบใจเมื่อเพื่อนฝูงได้รับความลำบาก เดือดร้อน ช่วยเพิ่มพูนความรู้ให้ผู้อื่นตามกำลังสติปัญญา ให้อภัยในความผิดของผู้อื่นเสมอ ช่วยเหลืองานสาธารณประโยชน์แก่สังคม

3. เจตคติของครู หมายถึง ความคิด ความรู้สึกของครูที่มีต่อการส่งเสริมจริยธรรม นักเรียนซึ่งความรู้สึกนั้นเกิดจากการที่ครูได้มีส่วนร่วมและได้รับประสบการณ์เกี่ยวกับการส่งเสริมจริยธรรมจากประสบการณ์ตรง หรือจากการปฏิบัติงานในด้านการจัดการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมเสริม และส่งผลให้ครูแสดงความรู้สึกออกมาในลักษณะชอบ ไม่ชอบ เฉยๆ

4. ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน หมายถึง การปฏิบัติที่ครูและนักเรียนปฏิบัติต่อกัน ทั้งในและนอกห้องเรียนเพื่อทำให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ซึ่งการปฏิบัติตนของครูต่อนักเรียน ทั้งในและนอกห้องเรียน ได้แก่ การให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์กับนักเรียนในด้านการเรียนการสอน และด้านการจัดกิจกรรมเสริม การให้ความเอาใจใส่ในความเป็นอยู่ของนักเรียน การสร้างบรรยากาศที่อบอุ่น การเปิดโอกาสให้นักเรียนปรึกษาและซักถามเกี่ยวกับปัญหาส่วนตัวหรือปัญหาทางด้านการเรียน การเปิดโอกาสให้นักเรียนเข้าพบได้ตลอดเวลาเมื่ออยู่ที่โรงเรียน การให้ความเป็นกันเองกับนักเรียนเมื่อมีปฏิสัมพันธ์กันระหว่างครูกับนักเรียน และการให้ความเอาใจใส่ในความเป็นอยู่ของนักเรียนซึ่งทำให้นักเรียนมีความตั้งใจเรียนตลอดเวลา

5. โรงเรียน หมายถึง โรงเรียนพระวิสุทธิวงส์ อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี ที่เปิดทำการสอนตั้งแต่ชั้น อนุบาล – มัธยมศึกษาปีที่สาม เป็นโรงเรียนคาทอลิกของอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ เขตการศึกษา 4 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน

6. ครู หมายถึง ครูที่ทำหน้าที่สอนอยู่ในโรงเรียนพระวิสุทธิวงส์ อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี ในปีการศึกษา 2546

7. นักเรียน หมายถึง นักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 และมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในปีการศึกษา 2546 จำนวน 14 คน จำแนกตามผลการเรียนของนักเรียนคือนักเรียนที่มีผลการเรียนดี กับนักเรียนที่มีผลการเรียนพอใช้

กรอบแนวคิดในการวิจัย

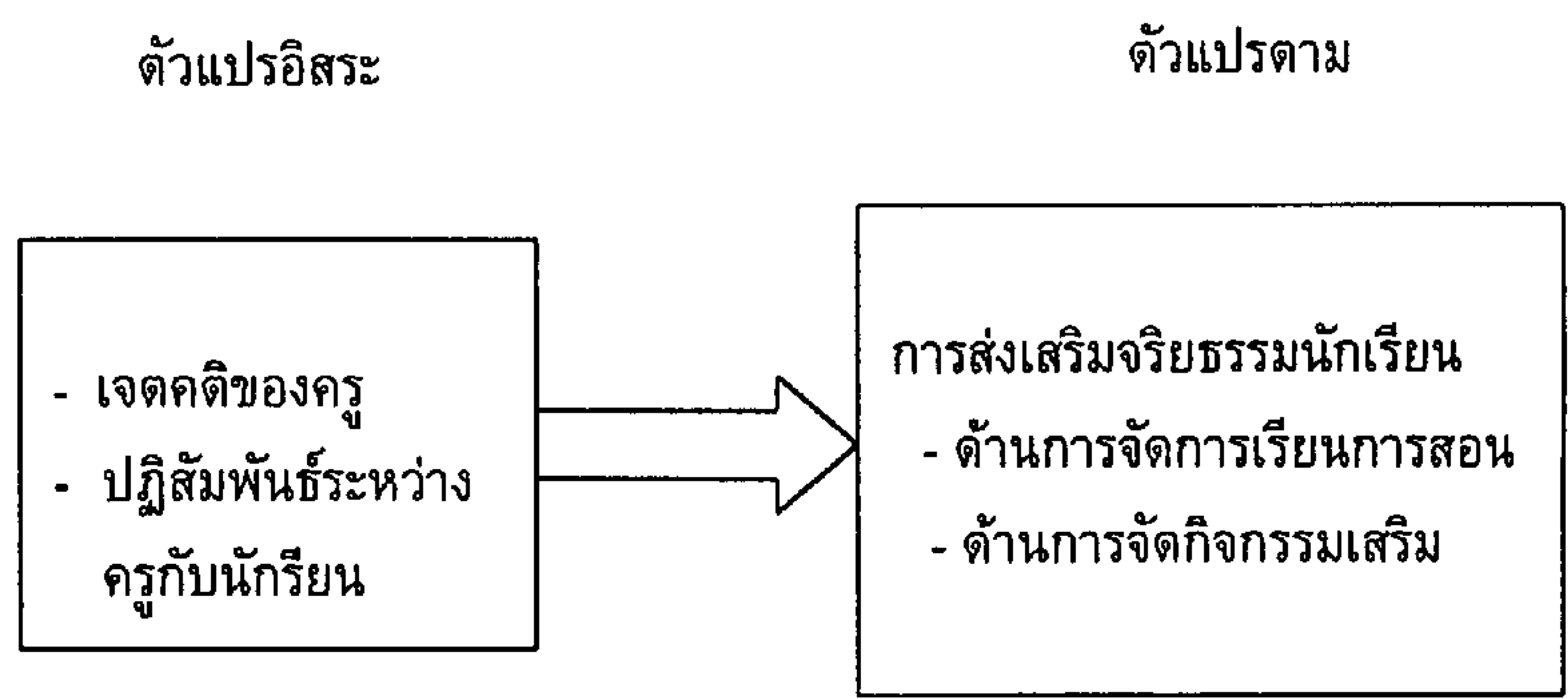
ในการส่งเสริมจริยธรรมนักเรียนของครูในโรงเรียนพระวิสุทธิวงส์ อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร บทความ และงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวกับการส่งเสริมจริยธรรมนักเรียนซึ่งการสอนจริยธรรมในโรงเรียนเป็นสิ่งจำเป็นในการเรียนการสอนในยุคปัจจุบัน ดังที่กรมการศาสนา (2542 : 13) ได้เสนอไว้ว่า จริยธรรมเป็นสิ่งจำเป็นในการดำรงชีวิตทุกคนต้องเรียนรู้และปฏิบัติในชีวิตประจำวันอย่างสม่ำเสมอ การจัดการเรียนการสอนจริยธรรมในโรงเรียนต้องจัดให้สัมพันธ์กับวิชาอื่นๆ และต้องมีความสัมพันธ์กับชุมชนและสังคมด้วย นอกจากนั้นพระ

พุทธทาสภิกขุ (เบญจมาศ เอี่ยมอิม. 2543 : 12 ; อ้างอิงจากพระพุทธทาส. 2505 : 199) ที่กล่าวว่า การส่งเสริมจริยธรรมของนักเรียนให้ได้สำเร็จจะต้องประกอบด้วย การมีครูที่ดี มีวิธีการสอนที่ดีสามารถพัฒนานักเรียนได้ตามความต้องการ และมีการจัดกิจกรรมเสริมที่เอื้อต่อการพัฒนานักเรียนให้เป็นผู้มีความประพฤติที่ดี สอดคล้องกับ วีระวัฒน์ ศรีจำรัส. (2546 : 47) ยังกล่าวอีกว่าการที่โรงเรียนจะปลูกฝังจริยธรรมที่ดีให้แก่เด็กได้นั้น จะต้องอาศัยองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกัน ได้แก่ การบริหารโรงเรียน การจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความถนัดของครู และการจัดกิจกรรมเสริมด้านจริยธรรม สำหรับตัวแปรอิสระที่น่าจะเกี่ยวข้องกับการส่งเสริมจริยธรรมนักเรียนของครูในโรงเรียนนั้น ผู้วิจัยได้ศึกษาดังนี้

1. เจตคติของครู แม้ว่าสังคมโลกจะมีความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีเพียงใด แต่ครูก็ยังคงมีความสำคัญในฐานะที่เป็นที่พึ่ง ที่ปรึกษาในด้านความรู้ ความคิด การประพฤติปฏิบัติตน และการประกอบอาชีพ งานครูจึงเป็นวิชาชีพที่ต้องใช้สติปัญญาในการประกอบอาชีพ อาศัยความรู้ ความสามารถเฉพาะทาง ต้องมีการเตรียมตัวเข้าสู่วิชาชีพยาวนาน มีการอบรมพัฒนาระหว่างประจำการอย่างต่อเนื่อง มีการกำหนดมาตรฐานวิชาชีพ ต้องปฏิบัติหน้าที่ด้วยความรับผิดชอบสูง ดังนั้น ครูจึงเป็นวิชาชีพที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง (อ่ำรุ่ง จันทวานิช. 2544 : 15) ดังนั้น วิชาชีพครูจึงเป็นวิชาชีพขั้นสูงที่มีเกียรติอันควรยกย่องนับถือ และมีความสำคัญต่อการพัฒนาสังคม และประเทศชาติ ผู้ที่ประกอบอาชีพ จะต้องตระหนักในภารกิจที่จะต้องปฏิบัติ และปฏิบัติได้อย่างถูกต้องเหมาะสม (พวงทอง พุ่มอยู่. 2540 : 1) จึงอาจกล่าวได้ว่า วิชาชีพครูเป็นวิชาชีพที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อสังคม และการเปลี่ยนแปลงสังคม (ชวลี ดวงแก้ว. 2543 : 4) เพราะฉะนั้นบุคคลที่จะประกอบอาชีพครู จึงควรเป็นบุคคลที่มีเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครูเป็นคุณลักษณะประการหนึ่งด้วย

2. ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน ซึ่ง ประทีป แสงเปี่ยมสุข (นริศรา ริชาร์ดสัน. 2546 : 41 ; อ้างอิงจากประทีป แสงเปี่ยมสุข. 2532 : 2) ได้กล่าวถึงความสำคัญของปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนว่า ความสำเร็จในด้านการสอน ส่วนหนึ่งขึ้นอยู่กับปฏิสัมพันธ์ที่ดีของครูกับนักเรียนภายใต้บรรยากาศที่ปราศจากการข่มขู่ นักเรียนต้องเรียนอยู่ในโรงเรียนและมีชีวิตผูกพันอยู่กับครู การแสดงออก นิสัยใจคอ และทุกสิ่งทุกอย่างที่ครูปฏิบัติกับนักเรียนย่อมมีอิทธิพลต่อผลการเรียนและสภาพจิตใจของเด็ก สอดคล้องกับ นารี โนภระ (2536 : 9) ที่กล่าวว่า ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนถือว่าสำคัญที่สุด นอกจากด้านการเรียนการสอน และการอบรมจริยธรรมแก่นักเรียนแล้ว ครูยังต้องมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับนักเรียน ส่งเสริมให้กำลังใจ ให้คำแนะนำ มีความเอื้อเฟื้อ ความเมตตา ให้ความรักความอบอุ่นจะช่วยให้เด็กปรับตัวได้ดี และเสริมสร้างความสมบูรณ์ทางจิตใจให้แก่เด็ก และเป็นการปลูกฝังให้เด็กเป็นคนดีในสังคมต่อไป

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า การส่งเสริมจริยธรรมนักเรียนของครูที่ให้ผลดีจะต้องให้ความสำคัญกับการจัดการเรียนการสอน และการจัดกิจกรรมเสริมโดยพิจารณาจาก เจตคติของครูและการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนเป็นหลักเพื่อให้การส่งเสริมจริยธรรมในโรงเรียนมีประสิทธิภาพ ซึ่งผู้วิจัยได้เสนอเป็นกรอบแนวคิดดังต่อไปนี้

บทที่ 2

แนวคิดทฤษฎีและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่อง “การส่งเสริมจริยธรรมนักเรียนของครูโรงเรียนพระวิสุทธิวงส์ อำเภอ ลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี ผู้วิจัยได้นำแนวคิดทฤษฎีและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้โดยนำเสนอตามลำดับดังต่อไปนี้

1. โรงเรียนพระวิสุทธิวงส์
 - 1.1 ความเป็นมา
 - 1.2 ปรัชญาการศึกษา คติพจน์ และนโยบายของโรงเรียนพระวิสุทธิวงส์
 - 1.3 บุคลากรครู ภูมิการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน
 - 1.4 การจัดการเรียนการสอนของโรงเรียน
2. จริยธรรมนักเรียน
 - 2.1 ความหมายของจริยธรรม
 - 2.2 ความสำคัญของจริยธรรม
 - 2.3 องค์ประกอบของจริยธรรม
 - 2.4 แนวคิดและทฤษฎีทางจริยธรรม
3. พฤติกรรมนักเรียนที่แสดงออกทางด้านจริยธรรม
 - 3.1 ด้านความกตัญญู
 - 3.2 ด้านความซื่อสัตย์
 - 3.3 ด้านความเสียสละ
 - 3.4 ด้านความเอื้อเฟื้อ
4. การส่งเสริมจริยธรรมนักเรียนในโรงเรียนพระวิสุทธิวงส์
 - 4.1 ด้านการจัดการเรียนการสอน
 - 4.2 ด้านการจัดกิจกรรมเสริม
5. ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมจริยธรรมนักเรียนของครู
 - 5.1 เจตคติของครู
 - 5.1.1 ความหมายของเจตคติ
 - 5.1.2 องค์ประกอบของเจตคติ
 - 5.1.3 คุณลักษณะของเจตคติ
 - 5.2 ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 6.1 งานวิจัยในประเทศ
 - 6.2 งานวิจัยต่างประเทศ

1. โรงเรียนพระวิสุทธีวรางค์

1.1 โรงเรียนพระวิสุทธีวรางค์เป็นโรงเรียนเอกชนประเภทสามัญ เป็นโรงเรียนคาทอลิก ในเขตการศึกษาที่ 4 ของอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ เป็นโรงเรียนราษฎร์ที่เก่าแก่ที่สุดในจังหวัด ปทุมธานีมีกำเนิดราว พ.ศ. 2459 ในชั้นแรกเป็นโรงเรียนวัด ยังไม่มีอาคารที่ถาวร ครูที่ให้ความรู้ สมัยนั้น คือ นักบวช ซึ่งระยะนั้นยังไม่มีพระราชบัญญัติประถมศึกษา การอบรมเป็นแบบพระสอนศิษย์ใครต้องการวิชาความรู้ ก็มาฝากเนื้อฝากตัวกับวัด ท่านผู้ริเริ่มก่อตั้งโรงเรียนคือ บาทหลวง ยวงซึ่งเป็นมิชชันนารี ชาวฝรั่งเศสที่เดินทางเข้ามาในประเทศไทย (ธรรมนูญโรงเรียนพระวิสุทธีวรางค์. 2544 :7) โรงเรียนพระวิสุทธีวรางค์ได้เจริญขึ้นเป็นลำดับ มีจำนวนนักเรียนเพิ่มมากขึ้นได้มีการ ขยายขยายสร้างอาคารเพิ่มเติมเพื่อให้เพียงพอกับจำนวนนักเรียนที่เพิ่มมากขึ้น จนถึงปัจจุบันโรงเรียนก็ยังเป็นที่ยอมรับของชุมชนในด้านการจัดการเรียนการสอน การส่งเสริมจริยธรรม และอยู่ภายใต้การดูแลของฝ่ายการศึกษาอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ในปัจจุบันก็ยังมีบาทหลวงจากอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ และซิสเตอร์คณะภคินีพระหฤทัยของพระเยซูเจ้าแห่งกรุงเทพฯ เป็นผู้ดูแลและ บริหารการจัดการเรียนการสอนให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติการศึกษาพุทธศาสนา 2544

1.2 ปรัชญาการศึกษา คติพจน์ และนโยบายของโรงเรียนพระวิสุทธีวรางค์

โรงเรียนพระวิสุทธีวรางค์ ตั้งอยู่เลขที่ 3 หมู่ 5 ตำบลลำไทร อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี ซึ่งมีปรัชญา ดังนี้ “พัฒนาความเป็นมนุษย์ที่ครบครัน ตามหลักธรรมคริสตศาสนา” และ คติพจน์ของโรงเรียน คือ ความรู้ คู่คุณธรรม โรงเรียนพระวิสุทธีวรางค์มีนโยบายในการจัดการศึกษา ดังนี้ (ธรรมนูญโรงเรียนพระวิสุทธีวรางค์. 2545 : 2-6)

- 1.2.1 สนองนโยบายการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปี ทั้งในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย มีการควบคุมคุณภาพทั้งภายในและภายนอก
- 1.2.2 ปลุกฝังความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ โดยยึดมั่นในระบบอบประชาธิปไตย มีจิตสำนึกต่อส่วนรวม (Public mind)
- 1.2.3 พัฒนาการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เพื่อสร้างให้เป็นคนดีมีความรู้มีจิตสำนึกแห่งความเป็นไทย รู้คุณค่าของศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น
- 1.2.4 พัฒนาอาคารสถานที่ จัดบรรยากาศสิ่งแวดล้อมให้สะอาดสวยงาม ร่มรื่นเอื้อต่อการเรียนรู้
- 1.2.5 พัฒนาห้องสมุดให้เป็นแหล่งการเรียนรู้ด้วยตนเอง
- 1.2.5 พัฒนาบุคลากรให้มีความก้าวหน้าในอาชีพ มีศักยภาพในการปฏิบัติงาน สร้างขวัญและกำลังใจ
- 1.2.7 ส่งเสริมบุคลากรทุกคนให้มีสุขภาพที่แข็งแรง สุขภาพจิตที่ดี
- 1.2.8 ส่งเสริมให้ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียน

1.3 บุคลากรครู วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน

ครูในโรงเรียนมีทั้งสิ้น 44 คน เป็นศิษย์เก่าร้อยละ 50 เป็นครูที่อยู่ในพื้นที่อำเภอ ลำลูกกา ร้อยละ 20 และต่างพื้นที่ ร้อยละ 30 และส่วนใหญ่สอนตามสาขาที่จบการศึกษาถ้าไม่ตรงตามสาขาที่สอนก็จะได้รับการพัฒนาโดยที่โรงเรียนส่งเข้ารับการอบรม สัมมนา ดูงาน เพื่อเพิ่มพูนความรู้อย่างต่อเนื่องประสบการณ์ในการทำงาน โดยเฉลี่ยต่ำกว่า 5 ปี จำนวน 16 คน , 5 – 10 ปี จำนวน 13 คน , 10 ปีขึ้นไป จำนวน 15 คน

1.4 การจัดการเรียนการสอนของโรงเรียน

โรงเรียนพระวิสุทธิวงส์ จัดการเรียนรู้อย่าง 8 กลุ่มสาระ โดยคำนึงถึงกระบวนการและวิธีหลากหลายให้เหมาะสมสอดคล้องกับพัฒนาการทางด้านร่างกาย และสติปัญญา วิธีการเรียนรู้ ความสนใจ และความสามารถของผู้เรียน โดยมุ่งเน้นให้ครูผู้สอนจัดการเรียนการสอนแบบยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ สอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมเพื่อให้นักเรียนเป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุข ใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาการเรียนรู้อย่าง

โรงเรียนจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งปลูกฝังด้านปัญญา พัฒนาการคิดของผู้เรียนให้มีความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ คิดอย่างมีวิจารณญาณ นอกจากนี้ยังมุ่งเน้นการพัฒนาความสามารถด้านอารมณ์ ปลูกฝังให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของตนเอง เข้าใจตนเอง เห็นอกเห็นใจคนอื่น แก้ปัญหาความขัดแย้งทางอารมณ์ได้อย่างถูกต้องเหมาะสม

เนื่องจากประเทศไทยและประเทศต่าง ๆ ในโลกกำลังประสบปัญหาด้านสังคม โดยเฉพาะเรื่องความขัดแย้งทางความคิดและการกระทำของบุคคล ดังนั้นโรงเรียนจึงจัดการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจสถานการณ์ หาทองแท้ๆ ส่งเสริมให้รู้จักคุณค่าของศาสนา ศิลปะวัฒนธรรม ท้องถิ่นของตนเอง โดยมีแนวการจัดการเรียนรู้แต่ละช่วงชั้นมีดังนี้

ช่วงชั้นที่ 1 ระดับ ป.1-3

โรงเรียนจัดการเรียนรู้ให้ตอบสนองต่อความสนใจของผู้เรียน โดยคำนึงถึงหลักจิตวิทยาพัฒนาการ และจิตวิทยาการเรียนรู้ มุ่งจัดการเรียนรู้ให้ครบทุกกลุ่มสาระ โดยใช้เวลาให้เหมาะสมกับความสนใจของผู้เรียนจัดการเรียนรู้ในลักษณะบูรณาการจริยธรรมวิชาภาษาไทย และคณิตศาสตร์ ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ตามสภาพจริง มีความสุขกับนักเรียนและการได้ปฏิบัติจริง พัฒนาการใช้ภาษาไทยในการติดต่อสื่อสาร ฝึกให้ทำงานกลุ่มเพื่อพัฒนาการทำงานและลักษณะนิสัยที่ดี

ช่วงชั้นที่ 2 ระดับ ป.4-6

โรงเรียนจัดการเรียนรู้ ครอบคลุมทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนเรียนตามความสนใจ เน้นการทำงานเป็นกลุ่ม จัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการจริยธรรม เพื่อมุ่งเน้นให้นักเรียนเกิดทักษะในการคิดค้นคว้าแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รู้จักสร้างสรรค์ผลงานของตนเอง แล้วนำไปแลกเปลี่ยนการเรียนรู้กับผู้อื่น

ช่วงชั้นที่ 3 ระดับ ม.1-3

โรงเรียนจัดการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่มสาระ โดยเน้นกลุ่มสาระภาษาไทย คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ มุ่งเน้นให้ผู้เรียน รู้จักการทำงานกลุ่ม ฝึกให้ผู้เรียนมีทักษะในการคิด การค้นคว้า การแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง จากแหล่งการเรียนรู้ต่างๆ ปลุกฝังให้ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม จัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามความสามารถ และความถนัดของผู้เรียน เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ ฝึกปฏิบัติเพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหาต่างๆ ในชีวิตประจำวัน

2. จริยธรรมของนักเรียน

2.1 ความหมายของจริยธรรม

คำว่า “จริยธรรม” นั้น มีนักการศึกษา นักจิตวิทยาหลายท่านได้ให้ความหมายไว้มากมาย ซึ่งจะกล่าวถึงพอสังเขปดังนี้

✓ ประภาศรี สีหอำไพ. (2540 : 17) ได้ให้ความหมายว่า จริยธรรม หมายถึง “หลักความประพฤติที่อบรมกิริยา และปลุกฝังลักษณะนิสัยให้ผู้ประพฤติอยู่ในครรลองและศีลธรรม และคุณค่าของจริยธรรมนั้นชี้ให้เห็นถึงความเจริญงอกงามในชีวิต อย่างมีระบบแบบแผนตามวัฒนธรรมของบุคคลที่มีลักษณะจิตใจที่ดีงาม

มารศรี จันทรศรี (2540 : 10) จริยธรรม หมายถึง การกระทำ การประพฤติปฏิบัติ ต่อตนเอง ต่อผู้อื่น และต่อสังคม ทั้งความคิดและเหตุผลที่สอดคล้องกับการปฏิบัติ สังคมนิยมชมชอบให้การสนับสนุน และผู้กระทำเกิดความพอใจ และเป็นการนำสันติสุขมาให้แก่สังคม และบุคคลได้ตามสมควรแก่กรณี รวมทั้งการกระทำในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับขนบธรรมเนียม ประเพณี กฎหมาย อุดมการณ์ วินัย มารยาท การดำเนินชีวิตทั้งกาย วาจา ใจ อย่างถูกต้องเหมาะสม

โกวิท ประวาลพุกษ์ (2541 : 123) ได้กล่าวไว้ว่า จริยธรรม มีความหมาย 2 นัย คือ

1. จริยธรรมเป็นหลักการและเหตุผลที่พิจารณาเกี่ยวกับ การกระทำ การพิจารณาตัดสิน และการตัดสินใจ ซึ่งเป็นความหมายที่คนทั่วไปเข้าใจกันมาตั้งแต่เดิม

2. จริยธรรมเป็นพฤติกรรมหรือการกระทำ เป็นการตัดสินใจ การพิจารณาตัดสินเป็น คุณธรรมทางจริยธรรม ที่มีพื้นฐานอยู่บนการกระทำ และเจตคติที่สามารถสังเกตเห็นได้ ซึ่งความหมายนี้เป็นความหมายในแนวคิดแบบใหม่

นิศนา แคมมณี. (2541 : 2) กล่าวว่า “จริยธรรมเป็นการแสดงออกของการประพฤติปฏิบัติ ในสิ่งที่ถูกต้องดีงาม สะท้อนให้เห็นถึงการมีคุณธรรมภายใน”

โคลเบอร์ก (1976 : 4-5) กล่าวว่า จริยธรรมคือความรู้สึกผิดชอบชั่วดีเป็นเกณฑ์และมาตรฐานและความประพฤติในสังคม ซึ่งบุคคลจะพัฒนาขึ้นจนกระทั่งมีพฤติกรรมของตนเอง และผลของการกระทำนั้นจะเป็นเครื่องตัดสินว่าการกระทำนั้นผิดหรือถูก โดยแต่ละระดับของพัฒนาการทางจริยธรรมจะมีเกณฑ์ในการตัดสินของสังคมนั้นๆ

ชวลีพรพรรณ กษमानนท์. (2543 : 8) ได้ให้ความหมายของจริยธรรมไว้ว่า จริยธรรม หมายถึงการดำรงชีวิตความเป็นอยู่ การยังชีวิตให้เป็นไป การครองชีพ การใช้ชีวิต การเคลื่อนไหวของชีวิตทุกแง่ ทุกด้าน ทุกระดับชั้น ทั้งทางกาย ทางวาจา ทางใจ ทั้งด้านส่วนตัว สังคม อารมณ์ จิตและปัญญา

ขอบ เอี่ยมประสงค์. (2544 : 32) กล่าวว่า จริยธรรม หมายถึงการประพฤติปฏิบัติในสิ่งที่ดีงามทั้งหลายทั้งปวงที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองและสังคมจนทำให้เกิดความสุข ความพึงพอใจและความยุติธรรมแก่ทุกฝ่าย

พระมหาวิบูลย์ สิริภัสสโรทัย. (2545 : 12) ได้กล่าวในมุมมองจริยธรรมของนักวิชาการหรือนักวิจัยว่า จริยธรรมสามารถแบ่งออกได้ 2 ส่วน คือ “จริย” และ “ธรรม” แปลว่า ความถูกต้อง โดยสรุป จริยธรรม หมายถึง ความถูกต้อง ส่วนคำว่า “วิชาการหมายถึงผลงานทางด้านการศึกษาค้นคว้าของกลุ่มบุคคลในปัจจุบันนี้ถือว่าเป็น “ทรัพย์สินทางปัญญา” บางสาขาวิชาใช้คำว่า “จรรยาบรรณ” ซึ่งต่างจาก จริยธรรมทั่วไป คือ จรรยาบรรณหรือจริยธรรมทางวิชาชีพเป็นบรรทัดฐานของพฤติกรรมที่เป็นลายลักษณ์อักษรที่สมาชิกขององค์กรวิชาชีพเดียวกันพึงปฏิบัติ

เพียเจ (วีระวัฒน์ ศรีจรัส. 2546 : 12 ; อ้างอิงจาก Piaget. 1969 : 112) ได้ให้ความเห็นว่า จริยธรรม หมายถึง ลักษณะประสบการณ์ของมนุษย์และหน้าที่เกี่ยวกับกฎเกณฑ์ในการให้ความร่วมมือเกี่ยวกับการจัดเตรียมทางสังคมในเรื่อง ความสนใจและอนามัยส่วนบุคคลที่มีความสัมพันธ์ร่วมกันในรูปของการกระทำและสิทธิ

วีระวัฒน์ ศรีจรัส. (2546 : 12) ได้กล่าวว่า “จริยธรรม” มาจาก 2 คำคือ จริยะ หมายถึง ความประพฤติหรือกริยาที่ควรประพฤติและคำว่า ธรรมะ หมายถึง คุณธรรมความดี ความชอบ ความถูกต้อง เมื่อนำ 2 คำมารวมกัน จึงหมายถึง แนวทางหรือกฎเกณฑ์ในการประพฤติที่ถูกต้องดีงาม ที่น่าปรารถนาของคนในสังคมก่อให้เกิดประโยชน์ ต่อตนเองผู้อื่นและสังคม นอกจากนั้นจริยธรรมยังมีความหมายหลายประการซึ่งพอจะแบ่งแยกได้เป็นสองประการคือ ประการแรก มีลักษณะเป็นนามธรรม หมายถึง สิ่งที่ดีงามที่สังคมเห็นว่าเมื่อได้น้อมนำมาปฏิบัติแล้วจะเป็นสิ่งที่ดีเป็นมงคลจึงควรนำมาประพฤติปฏิบัติ เมื่อผู้ใดปฏิบัติตามแนวจริยธรรมแล้วสังคมส่วนใหญ่จะชอบและพอใจ มีความรู้สึกที่ดีต่อผู้ปฏิบัติ ประการที่สอง เป็นพฤติกรรมคือ เป็นการประพฤติปฏิบัติจริยธรรมซึ่งเมื่อคนใดในสังคมประพฤติปฏิบัติตามพฤติกรรมจริยธรรมแล้ว จะทำให้คนในสังคมนั้นมีสภาพชีวิตอันทรงคุณค่าที่พึงประสงค์บุคคลในสังคมจะอยู่ร่วมกันอย่างร่มเย็น

จากความหมายของจริยธรรมในทัศนบุคคลต่าง ๆ ที่ได้กล่าวมาแล้วพอสรุปได้ว่าจริยธรรม หมายถึงความประพฤติหรือการกระทำทั้งกาย วาจา ใจ ที่ดีงามอันเป็นที่ยอมรับของสังคม รวมทั้งหลักเกณฑ์และมาตรฐานของความประพฤติอันเป็นแนวทางในการปฏิบัติต่อตนเอง ต่อผู้อื่น และต่อสังคมเพื่อให้เกิดสันติสุขในสังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตของนักเรียนตลอดไป

2.2 ความสำคัญของจริยธรรม

ประเทศไทยเป็นประเทศที่พัฒนา จึงมีความจำเป็นที่จะต้องช่วยกันแก้ปัญหาในด้านต่าง ๆ เช่น เศรษฐกิจ การเมือง สังคม รวมทั้งปัญหาเกี่ยวกับจริยธรรมของประชาชน การ

ปลูกฝังจริยธรรมจึงเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการแก้ปัญหาและการพัฒนาประเทศให้ยั่งยืน จะเห็นได้จากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ทรงต้องการปลูกฝังจริยธรรมเพื่อให้เป็นสมบัติของคนไทยทั้งประเทศ มีพระราชดำรัสในพระราชพิธีบวงสรวง สมเด็จพระบูรพมหากษัตริยาธิราชเจ้า ณ ท้องสนามหลวง เมื่อ วันที่ 5 เมษายน 2533 สรุปความว่า จริยธรรมที่ทุกคนควรจะศึกษาและน้อมนำมาปฏิบัติมีอยู่ 4 ประการ ซึ่งประกอบด้วย (สมาการศึกษาคอทอลิก. 2546 : 5)

1. การรักษาความสัจ ความจริงใจต่อตัวเอง ที่จะประพฤติแต่สิ่งที่เป็นประโยชน์และเป็นธรรม

2. การรู้จักข่มใจตัวเอง ฝึกใจตนเองให้ประพฤติอยู่ในความสัจความดีนั้น

3. การอดทน อดกลั้น และอดออม ที่จะไม่ประพฤติล่วงความสัจ สุจริต ไม่ว่าจะด้วยเหตุประการใด

4. การรู้ละวางความชั่ว ความทุจริต และรู้จักสละประโยชน์ส่วนน้อยของตน เพื่อประโยชน์ส่วนใหญ่ของบ้านเมือง

จริยธรรมทั้ง 4 ประการนี้ หากแต่ละคนพยายามนำมาประพฤติปฏิบัติและเผยแพร่โดยทั่วกันแล้ว จะช่วยให้ประเทศชาติบังเกิดความสุข ความร่มเย็น และมีโอกาสที่จะปรับปรุงพัฒนาให้มั่นคงก้าวหน้าต่อไปได้ดังประสงค์

ปราณี ตั้งใจดี (2540 : 9) ได้กล่าวถึงความสำคัญของจริยธรรมดังนี้

1. จริยธรรมเป็นพื้นฐานการแสดงออกของการกระทำที่เป็นประโยชน์ ทั้งต่อตนเองและผู้อื่น ทั้งคุณธรรมที่เป็นป่อเกิดซึ่งเป็นแก่นของค่านิยม

2. จริยธรรมเป็นสิ่งที่ดีงามที่ควรปลูกฝังและดำรงรักษา

3. จริยธรรมนั้นผูกพันอยู่กับความสุข คือจริยธรรมเป็นเหตุ

4. จริยธรรมเป็นวิธีการที่ดีที่สุดในการดำเนินกิจกรรมทุกอย่าง จึงควรสร้างสมจริยธรรมเพื่อนำมาซึ่งความเป็นอยู่ที่ดี และความเต็มสมบูรณ์ในชีวิต

5. จริยธรรมเป็นสิ่งผูกพันอยู่กับคนดีและความดี และจริยธรรมเป็นสิ่งที่อยู่ในความควบคุมของเรา

6. จริยธรรมเกี่ยวพันอยู่กับความเคยชินของการประพฤติดี ตรงกันข้ามกับกิเลสซึ่งเป็นการเคยชินกับการประพฤติชั่ว

7. จริยธรรมก่อให้เกิดจริยธรรมอื่น ๆ คือ เมื่อฝึกจริยธรรมหนึ่งแล้วก็จะเกิดจริยธรรมด้านอื่น ๆ ไปด้วย

จตุพร ศิลาเดช (2543 : 11 - 12) ให้ความสำคัญของจริยธรรมว่าเป็นพื้นฐานของการแสดงออก ซึ่งพฤติกรรมหรือการกระทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่น อันจะเป็นแบบแผนของการปฏิบัติตนที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม

จากที่กล่าวมาจึงสรุปได้ว่า จริยธรรมมีความสำคัญต่อพฤติกรรมการแสดงออกต่าง ๆ และเป็นเครื่องมือในการควบคุมความประพฤติของมนุษย์ ให้เป็นไปในทางที่ดีสามารถอยู่ร่วมกันในโลกและสังคมอย่างมีความสุข

2.3 องค์ประกอบของจริยธรรม

นักจิตวิทยาและวิชาการหลายท่านได้จำแนกองค์ประกอบของจริยธรรมได้ดังนี้

ดวงเดือน พันธุมนาวิน (ประสานศรี วงศ์สวัสดิ์. 2524 : 12 ; อ้างอิงจาก ดวงเดือน พันธุมนาวิน. 2524 : 4-6) แบ่งจริยธรรมออกเป็น 4 ด้าน คือ

1. ความรู้เชิงจริยธรรม หมายถึง การมีความรู้ในสังคมของตน ถือว่าการกระทำ ชนิดใดควรงดเว้น ลักษณะพฤติกรรมประเภทใดเหมาะสมหรือไม่ ความรู้เชิงจริยธรรมที่มีบุคคลที่มีในแต่ละบุคคลขึ้นอยู่กับอายุ ระดับการศึกษาและพัฒนาการทางสติปัญญาของบุคคลนั้นๆ ความรู้เกี่ยวกับกฎเกณฑ์ทางสังคมและศาสนา ส่วนใหญ่เด็กจะเริ่มเรียนรู้ตั้งแต่เกิด โดยเฉพาะในช่วงอายุ 2 – 10 ปี ซึ่งจะได้รับการปลูกฝังเป็นพิเศษ ดังนั้น ผู้ที่เป็นบิดามารดาเปรียบเสมือนครูคนแรกจึงควรปลูกฝังให้ในระยะนี้ทัศนคติเชิงจริยธรรม หมายถึง ความรู้สึกของบุคคลเกี่ยวกับลักษณะหรือพฤติกรรมเชิงจริยธรรมต่าง ๆ ว่าตนเองชอบหรือไม่ ลักษณะนั้น ๆ เพียงใด
2. ทัศนคติเชิงจริยธรรมของบุคคลส่วนใหญ่จะสอดคล้องกับค่านิยมในสังคมนั้น แต่สำหรับบางคนในสภาพการณ์ปกติอาจมีทัศนคติเชิงจริยธรรม แตกต่างไปจากค่านิยมของสังคม นอกจากนี้ ทัศนคติเชิงจริยธรรมของบุคคลอาจเปลี่ยนแปลงได้จากเดิมไป
3. เหตุผลทางจริยธรรม หมายถึง การที่บุคคลใช้เหตุผลในการเลือกหรือไม่เลือกกระทำ พฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งเป็นเครื่องแสดงมูลเหตุจูงใจที่อยู่เบื้องหลังการกระทำของบุคคล การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมประเภทต่าง ๆ ตลอดจนพัฒนาการทางด้านอื่น ๆ ของบุคคลโดยเฉพาะพัฒนาการทางด้านสติปัญญาและพัฒนาการทางด้านอารมณ์ด้วย
4. พฤติกรรมเชิงจริยธรรม หมายถึง การที่บุคคลแสดงพฤติกรรมที่สังคมนิยมชมชอบหรืองดเว้นการแสดงพฤติกรรมที่ฝ่าฝืนกับกฎเกณฑ์หรือค่านิยมในสังคมนั้น พฤติกรรมเชิงจริยธรรมที่นับเป็นการกระทำที่สังคมเห็นชอบและสนับสนุน เช่น การให้ทาน การเสียสละเพื่อส่วนรวม การช่วยเหลือผู้ตกทุกข์ได้ยาก เป็นต้น ส่วนพฤติกรรมเชิงจริยธรรมซึ่งเกิดจากการยั่วให้การทำผิดกฎเกณฑ์ของสังคม เพื่อประโยชน์ส่วนตนบางประการเช่น การลักขโมย การกล่าวเท็จ การโกง สิ่งของ เป็นต้น เป็นพฤติกรรมที่ไม่เกิดขึ้นในผู้มีจริยธรรมสูง พฤติกรรมเชิงจริยธรรมเป็นสิ่งที่สังคมให้ความสำคัญมากกว่าจริยธรรมประเภทอื่นๆ เพราะการกระทำในทางที่ดีและเลวของบุคคลย่อมส่งผลโดยตรงต่อความผาสุกและความทุกข์ของสังคม

ทางพระพุทธศาสนานั้น พระราชวรมุณี (เบญจมาศ เอี่ยมอิม. 2543 : 9 อ้างอิงจาก พระราชวรมุณี. 2528 : 5) ได้แบ่งจริยธรรมออกเป็น

1. จริยธรรมภายใน เป็นจริยธรรมที่เกี่ยวข้องกับความรู้สึกนึกคิดหรือทัศนคติของบุคคล ซึ่งเป็นรากฐานที่ทำให้เกิดจริยธรรมภายนอก
2. จริยธรรมภายนอก เป็นจริยธรรมที่บุคคลแสดงออกมาเป็นกระบวนการกระทำภายนอกที่เราสังเกตเห็นได้ เช่น การเอาใจใส่ในการทำงาน ความมีระเบียบวินัย แต่จริยธรรมที่แท้จริงนั้นจะต้องมีความเป็นอิสระไม่ตกอยู่ในเงื่อนไขภายนอก เช่น ทำงานเพื่อผลของงานไม่ใช่เพื่อเงิน เป็นต้น

วีระวัฒน์ ศรีจำรัส. (2546 : 16) ได้แบ่งองค์ประกอบของจริยธรรมเป็น 3 ด้าน ดังนี้

1. องค์ประกอบด้านความรู้ ได้แก่ ความเข้าใจในเหตุผลของความถูกต้องดีงาม สามารถตัดสินใจแยกความถูกผิดได้ด้วยความคิด
2. องค์ประกอบด้านอารมณ์ ความรู้สึก ได้แก่ ความพึงพอใจ ศรัทธา เลื่อมใส เกิดความนิยมยินดีที่จะรับจริยธรรมนั้นมาเป็นแนวปฏิบัติ
3. องค์ประกอบด้านพฤติกรรมการแสดงออก คือ พฤติกรรมที่บุคคลตัดสินใจที่กระทำถูกหรือผิดในสถานการณ์แวดล้อมต่างๆ กัน

จากองค์ประกอบของจริยธรรมที่นักจิตวิทยาหลายท่านได้จำแนกไว้ พอจะสรุปได้ว่า ลักษณะต่างๆ ของมนุษย์ที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมนั้นมี 3 องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบด้านปัญญา องค์ประกอบทางด้านอารมณ์ ความรู้สึก และองค์ประกอบทางด้านพฤติกรรม องค์ประกอบต่างๆ เหล่านี้ ต้องอาศัยหลักทฤษฎีทางจิตวิทยาซึ่งมีนักจิตวิทยาหลายท่านได้กล่าว

2.4 แนวคิดและทฤษฎีทางจริยธรรม

จริยธรรม หมายถึง ลักษณะทางสังคมหลายลักษณะของมนุษย์ และมีขอบเขตรวมถึง พฤติกรรมทางสังคมประเภทต่าง ๆ ด้วยลักษณะที่เกี่ยวข้อง จะมีคุณสมบัติประเภทใดประเภทหนึ่งในสองประเภทคือ เป็นลักษณะที่สังคมต้องการให้มิอยู่ในสมาชิกนั้น คือ เป็นพฤติกรรมที่สังคมนิยมชมชอบในการสนับสนุน และผู้กระทำส่วนมากเกิดความพอใจว่า การกระทำนั้นเป็นสิ่งที่ถูกต้องเหมาะสม อีกประเภทหนึ่งคือ ลักษณะที่สังคมไม่ต้องการให้อยู่ในสมาชิกของสังคม เป็นการกระทำที่สังคมลงโทษหรือพยายามกำจัด และผู้กระทำพฤติกรรมนั้นส่วนมากรู้สึกว่าจะไม่ถูกต้องและไม่สมควร ฉะนั้นผู้ที่มีจริยธรรมสูง คือ ผู้ที่มีลักษณะและพฤติกรรมแรกมากกว่าและประเภทหลังน้อย (มาร์ศรี จันทรศิริ. 2540 : 9) ในปัจจุบันนี้การพัฒนาจริยธรรมมีแนวคิดและทฤษฎีทางจริยธรรมมากมายได้แก่ ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก ทฤษฎีพัฒนาการทางความคิดของเพียเจต์ และทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของแบนดูรา ที่ผู้ศึกษานำมาประกอบการศึกษาวิจัยดังรายละเอียดต่อไปนี้

2.4.1 ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก (ประสานศรี วงศ์สวัสดิ์. 2542 : 1-18 ; อ้างอิงจาก Kohlberg. 1964 : 405-406) เริ่มศึกษาจากเด็กอายุ 10 – 16 ปีต่อมาได้ศึกษาผู้ใหญ่ด้วยและยังได้ศึกษาแบบข้ามวัฒนธรรมหลายประเทศ เช่น ไต้หวัน สหรัฐอเมริกา จากผลการวิจัยทำให้แบ่งขั้นตอนของการพัฒนาการทางจริยธรรมได้ 3 ระดับ และในแต่ละระดับยัง แบ่งออกเป็นขั้นระดับ 2 ขั้น รวมทั้งหมด 6 ขั้น โดยเริ่มตั้งแต่ขั้นต่ำสุดจนถึงขั้นสูงสุด ดังนี้คือ

ระดับที่ 1 ระดับก่อนเกณฑ์ (Preconventional level) พัฒนาการทางจริยธรรมในระดับนี้ พบในช่วงอายุ 2 – 10 ปี เด็กวัยนี้จะพิจารณาสิ่งต่าง ๆ เกี่ยวกับการลงโทษหรือได้รับรางวัล เช่น พ่อแม่ ครู พัฒนาการทางจริยธรรมระดับก่อนเกณฑ์นี้แบ่งออกเป็น 2 ขั้นคือ 1 ขั้นหลบหลีกการลงโทษ เช่นกลัวถูกตี มิใช่กลัวความผิด เด็กช่วงนี้อายุ 2 – 7 ปี ขั้นที่ 2 ขั้นอยากได้รับรางวัล

(Instrumental) ในขั้นนี้เด็กจะทำดีตามกฎเกณฑ์เพราะเห็นว่าจะทำให้ได้มาซึ่งสิ่งที่ต้องการ ขั้นพัฒนาการทางจริยธรรมขั้นนี้ได้แก่ ลักษณะการแลกเปลี่ยน เช่น ถ้าฉันทำอย่างนี้ให้เธอ เธอต้องหาอย่างนั้นตอบแทน เด็กช่วงนี้อายุ 7 – 10 ปี

ระดับที่ 2 ระดับตามกฎเกณฑ์ (Conventional level) พัฒนาการทางจริยธรรมในระดับนี้ เด็กจะไม่ทำอะไรเพื่อหวังผลประโยชน์ที่ตนจะได้รับ หรือเพราะกลัวถูกลงโทษ แต่เด็กจะรู้จักรักษากฎเกณฑ์เพราะเห็นแก่กลุ่มหรือความรับผิดชอบต่อสังคม เด็กไม่ยากทำผิด เพราะต้องการเป็นที่ยอมรับของกลุ่ม เด็กพร้อมที่จะทำตามบุคคลที่ตนรัก ยึดตัวบุคคลหรือกลุ่มเป็นเกณฑ์ พัฒนาการทางจริยธรรมในระดับนี้แบ่งออกได้เป็น 2 ขั้นคือ ขั้นที่ 1 ขั้นทำตามความเห็นชอบของผู้อื่นหรือชั้นอยากเป็นเด็กดี เด็กน่ารัก (Interpersonal concordance or good boy nice girl imitation) ในขั้นนี้ เด็กจะทำดีเพื่อให้บุคคลอื่นพอใจ หรือเพราะต้องการยอมรับจากกลุ่ม เด็กจึงปฏิบัติตามกฎของส่วนรวมตามแบบฉบับของสังคมอย่างไม่ต้องแย้งหรือสงสัย ต้องการที่จะเป็นเด็กดีของกลุ่ม เด็กช่วงนี้อายุ 10 – 13 ปี ขั้นที่ 2 ขั้นทำตามหน้าที่ (Law and order orientation) ในขั้นนี้ กฎเกณฑ์บรรทัดฐานของสังคมเป็นสิ่งที่เด็กคิดว่ามีค่า ยิ่ง และคิดว่าตนมีหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติตาม ค่านิยมและรักษากฎเกณฑ์ไว้ เพื่อประโยชน์แก่กลุ่มสังคมที่เป็นสมาชิกอยู่ เด็กจะทำหน้าที่เพื่อประโยชน์ของกลุ่ม เด็กช่วงนี้อายุ 13 – 16 ปี

ระดับที่ 3 ระดับเหนือกฎเกณฑ์ (Post conventional level) ระดับนี้บุคคลจะเข้าใจค่านิยมคุณค่าทางจริยธรรม หลักเกณฑ์โดยนำไปใช้พิจารณากับสถานการณ์ที่แตกต่างกันได้อย่างเหมาะสม และเที่ยงธรรม การที่พิจารณาถึงเรื่องความถูกต้อง ความดี ความชั่ว จะลึกซึ้งกว้างขวางมีเหตุผล ไม่ยึดหลักเกณฑ์ตายตัว ไม่ยึดถือตัวบุคคลหรือค่านิยมเฉพาะกลุ่มเหมือนระดับที่ 2 ในระดับสูงกว่า กฎเกณฑ์นี้แบ่งพัฒนาการทางจริยธรรมออกเป็น 2 ขั้น คือ ขั้นที่ 1 การมีเหตุผลและการเคารพตนเอง (Social contract realistic orientation) ในขั้นนี้ความถูกต้องนั้นเป็นเรื่องที่ต้องพิจารณาถึง ค่านิยมเฉพาะบุคคล สิทธิเฉพาะตัวบุคคล สภาพการและกฎเกณฑ์ที่มีเหตุผลซึ่งคนส่วนใหญ่ยอมรับเคารพในวิธีลงความเห็นแบบประชาธิปไตย ไม่ใช่ยึดหลักเกณฑ์ตายตัว เด็กช่วงนี้อายุ 16 ปีขึ้นไป ขั้นที่ 2 อุดมคติสากล (Universal ethical principle orientation) ในขั้นนี้ความถูกต้องคือความสำนึกถึงคุณค่าของความถูกต้องตามหลักเกณฑ์ที่บุคคลนั้นพิจารณาเลือกแล้วโดยคำนึงถึงเหตุผล อย่างกว้างขวางรับเอาความคิดเห็นที่เป็นสากลของผู้ที่เจริญแล้วมาพิจารณา คำนึงถึงประโยชน์ของมนุษยชาติไม่ใช่เฉพาะกลุ่มคนยึดถือและปฏิบัติตามความถูกต้องนั้นอย่างมั่นคงโดยไม่หวั่นไหวกับสิ่งใด ๆ บุคคลที่พัฒนาถึงขั้นนี้จะมีอุดมคติที่เป็นคุณธรรมประจำใจ มีความละเอียดต่อความชั่วแม้ไม่มีใครเห็น บุคคลในขั้นนี้แม้โอกาสเปิดให้กระทำผิดก็เลือกไม่ทำ คุณธรรมขั้นนี้อธิบายได้ยากเพราะเป็นลักษณะนามธรรม เช่น การยอมรับคุณค่าของมนุษย์ทุกคน การยอมรับว่าทุกคนมีสิทธิเท่าเทียมกันในความเป็นมนุษย์แต่ละคนอาจแตกต่างกันแต่ไม่ใช่เงาของความเป็นมนุษย์ (human being) บุคคลในขั้นนี้จะไม่ดูถูกเหยียดหยามคนอื่นแม้เขาจะด้อยกว่าในด้านใดก็ตาม พัฒนาทาง จริยธรรมในขั้นนี้จะพบในวัยผู้ใหญ่ที่มีความเจริญทางสติปัญญา มีประสบการณ์

และความรู้อย่างกว้างขวางเกี่ยวกับสังคมและวัฒนธรรมของสังคมและสังคมทั่วโลกซึ่งน้อยคนที่มีพัฒนาการถึงขั้นที่ 6 นี้

2.4.2 ทฤษฎีพัฒนาการทางความคิดหรือปัญญาของเพียเจต์

เพียเจต์ (สุชาติ น้ำประสานใจ. 2542 : 13 – 14 ; อ้างอิงจาก Piaget. 1969 : 120 - 152) เป็นนักชีววิทยาที่ได้ศึกษาค้นคว้าเรื่องพัฒนาการทางความรู้ความคิดและสติปัญญา โดยเสนอทฤษฎีว่าความรู้คิดและปัญญาของมนุษย์มีขั้นตอนของพัฒนาการจากเรื่องง่ายไปสู่เรื่องยากตามลำดับ จากรูปธรรม (Concrete) ไปสู่นามธรรม (Abstract) ทฤษฎีพัฒนาการทางความรู้ความคิดนี้ มีประโยชน์ต่อการเข้าใจการเรียนรู้ของเด็ก ซึ่งเพียเจต์อธิบายว่าพัฒนาการของเขาวินิจฉัย (Intelligence) มาจากการที่บุคคลปรับตัวกับ สิ่งแวดล้อมที่ละขั้นตอน การพัฒนาด้านเขาวินิจฉัยประกอบด้วยวิธีการที่สำคัญ 2 อย่าง คือ

1. การรับไว้ (Assimilation) คือ การที่มนุษย์รับสิ่งที่ตนประสบเข้าใจเป็นส่วนหนึ่งของโครงสร้างของจิตใจของตน สร้างเป็นแผนผังความคิด (Schema)

2. การปรับตัว (Accommodation) คือ วิธีการที่มนุษย์เรียนรู้โดยปรับตัว คือปรับแผนผังความคิด เมื่อพบประสบการณ์ใหม่ที่เรไม่สามารถรับสิ่งนั้นไว้ได้ เพราะสิ่งนั้นไม่เข้ากับความคิดรวบยอด (Concept) ที่เรามีอยู่เดิมคือเมื่อไม่สามารถรับสิ่งนั้นไว้ได้ เราต้องเปลี่ยนหรือสร้างความคิดรวบยอดขึ้นมาใหม่ คือมีการเรียนรู้ใหม่เกิดขึ้นนั่นเอง

พระมหาวิบูลย์ สิริภัสสโรทัย (2545 : 26-29) ได้กล่าวถึงพัฒนาของปัญญว่าประกอบด้วย 3 ลำดับขั้นตอน โดยเริ่มจากวัยทารกจนถึงวัยรุ่น ได้แก่

1. วัยแรกเกิดถึง 2 ขวบ เรียกว่าปัญญาระดับการเรียนรู้สัมผัสและการเคลื่อนไหว (Sensorimotor Intelligence)

2. วัย 2 – 11 ขวบ เรียกว่าวัยของการเตรียมตัวและการรู้จักคิด เชิงรูปธรรม (Preparation and Organization of Concrete Operation)

3. วัย 11 – 15 ปี เรียกว่า วัยของการใช้ความคิดเชิงนามธรรม (Formal or Abstract Formation) แม้ว่าจะมีอายุกำหนดไว้ แต่ขั้นตอนของการพัฒนามิได้กำหนดตามตัวตามอายุ แต่กำหนดตามลักษณะของพัฒนาการในแต่ละวัยซึ่งเป็นไปตามลำดับขั้นเป็นสำคัญ

พัฒนาการทางความคิดและปัญญาในแต่ละขั้นตอนมีดังนี้คือ (ประสาทรัง วังศ์สวัสดิ์. 2542 : 1 – 18)

1. ขั้นการเรียนรู้สัมผัสและการเคลื่อนไหว (Sensorimotor Intelligence Period) ตั้งแต่อายุแรกเกิดถึง 2 ขวบ ทารกแรกเกิดแสดงปฏิกิริยาโต้ตอบต่อสิ่งแวดล้อมโดยรีเฟล็กซ์ทางกล้ามเนื้อและประสาทสัมผัส (Motor and Sensory Reflex) เด็กพัฒนาการใช้งานของกล้ามเนื้อและการรับรู้ทางประสาทสัมผัส โดยการเรียนรู้สภาพแวดล้อมทารกใช้สิ่งที่ติดตัวมา (Imate Endowment) ในการแสดงออกต่อสิ่งแวดล้อมเมื่ออายุมากขึ้น ทารกจะเรียนรู้วิธีอื่นในการปรับตัว เช่น กราสปี รีเฟล็กซ์ในการทำให้ทารกสัมผัสสิ่งของต่าง ๆ และทำให้ได้เรียนรู้ลักษณะของสิ่งนั้น ๆ

2. ขั้นการเตรียมตัวการรับรู้เชิงรูปธรรม (Preparation for and Organization of Concrete Operation Period) แบ่งเป็นขั้นตอนย่อย 2 ขั้น คือ ขั้นเตรียมตัวในขั้นความคิด (Preoperational thought period) และขั้นการใช้ความคิดเชิงรูปธรรม (Concrete Operation)

2.1 ขั้นเตรียมตัวในการใช้ความคิด (Preparational Thought Period) อายุ 2 – 7 ปี ในวัยนี้ เด็กจะรับเอาความรู้ต่าง ๆ ที่ได้เรียนจากการใช้ประสาทสัมผัสและกล้ามเนื้อเข้าไว้ในตน ซึ่งเป็นการเตรียมตัวในการที่จะเปลี่ยนจากการเรียนรู้โดยการกระทำไปสู่การเรียนรู้โดยการรู้จักคิด

2.2 ขั้นการใช้ความคิดเชิงรูปธรรม (Concrete Operation) อายุ 7 – 11 ปี เด็กเริ่มรวบรวมและเสริมสร้างความคิดให้เป็นระบบ พยายามแปลความหมายและจัดระเบียบของการรับรู้ในปัจจุบัน โดยเปรียบเทียบกับสิ่งที่ผ่านมาแล้วในอดีตและผสมผสานความคิดต่าง ๆ ให้เป็นรูปแบบปัจจุบัน

3. ขั้นการใช้ความคิดเชิงนามธรรม (Formal or Abstract Operation) อายุ 11 – 15 ปี พัฒนาการทางความคิดขั้นนี้เป็นการใช้ความคิดขั้นสูงสุด คนบางกลุ่มอาจไม่พัฒนาถึงขั้นนี้แม้จะมีระดับเชาว์ปัญญาที่ไม่ต่ำ อาจเกิดจากการขาดการกระตุ้นจากสภาพแวดล้อมหรือมีประสบการณ์ด้านการเรียนรู้น้อย ในบางคนอาจมีพัฒนาการถึงระดับหนึ่งแล้ว แต่พวกนั้นอาจมีความถนัดหรือความสนใจเบนไปสู่การเรียนรู้ในรูปแบบอื่นก็ได้ เด็กในวัยนี้สามารถใช้ความคิดเชิงนามธรรม คือ การรู้จักคิดด้วยเหตุผล สามารถคิดได้โดยไม่ต้องใช้วัตถุเป็นสื่อ สามารถมีความคิดรวบยอดได้ รู้จักคิดวิเคราะห์ ตีความหมายและทดสอบสมมุติฐานได้

ทฤษฎีพัฒนาการทางความคิดหรือปัญญาของเพียเจต์นั้น ได้ย้ำในประเด็นที่ว่าพัฒนาการจำเป็นต้องเป็นไปตามลำดับขั้นตอน แต่อัตราของการพัฒนาการอาจแตกต่างกันได้

2.4.3 ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของบันดูรา

บันดูรา (ชุตีมา ปัญญาพิณกุล. 2540 : 24 ; อ้างอิงจาก Bandura. 1977 : 47) ยังได้อธิบายถึงทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมว่าการเกิด จริยธรรมนั้นเป็นผลของสังคมประกิต เป็นผลของการถอดแบบโดยพิจารณาการเกิดจริยธรรม ออกเป็น 4 ประการด้วยกัน คือ

1. สิ่งที่เราเรียนรู้ คือ ความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งต่าง ๆ ความสัมพันธ์ระหว่างเหตุการณ์กับเหตุการณ์ ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมกับผลที่เกิดขึ้นจากการกระทำเมื่อมนุษย์เรียนรู้สิ่งเหล่านี้ก็จะกลายเป็นความเชื่อมั่นที่มีผลในการควบคุมพฤติกรรมมนุษย์เมื่อประสบเหตุการณ์หนึ่ง มนุษย์ก็มีความคาดหวัง (Expectancy)

2. วิธีการเรียนรู้ การเรียนรู้เกิดจากประสบการณ์ตรงที่เกิดขึ้นโดยตนเองหรือเกิดจากการสังเกตพฤติกรรมหรือผลกรรมของผู้อื่น และจากการอ่านสิ่งที่ผู้อื่นบันทึกไว้ด้วย วิธีการเรียนรู้หลายรูปแบบ ทำให้มนุษย์เรียนรู้ได้อย่างกว้างขวางและรวดเร็ว

3. ความเชื่อ ผลของการเรียนรู้ของมนุษย์จะพัฒนาเป็นความเชื่อ ความเชื่อของมนุษย์จะเห็นได้จากตัวอย่าง การยอมอดทนต่อความทุกข์ยากลำบากด้วยความเชื่อว่าจะทำให้มีความสุขในอนาคต

4. การควบคุมพฤติกรรมด้วยความคิด มนุษย์สามารถคิดในเชิงประเมินว่าพฤติกรรมหนึ่ง ๆ จะทำให้เกิดผลกิจกรรมอะไรบ้าง และผลกิจกรรมต่าง ๆ มีความน่าปรารถนามากน้อย

เพียงใดการคิดในเชิงประเมินจะนำไปสู่การตัดสินใจที่จะทำหรือไม่ทำพฤติกรรมใดพฤติกรรมหนึ่ง และนำไปสู่การบังคับตนเองให้ประพฤติปฏิบัติตามที่ตนตั้งใจไว้

สรุปได้ว่าอิทธิพลของสังคมและระดับสติปัญญา มีความสัมพันธ์ต่อการพัฒนา จริยธรรมของบุคคล สามารถทำให้บุคคลดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างเหมาะสม มีความเข้าใจต่อบทบาทและหน้าที่ต่อตนเองและต่อสังคม ผลจากการพัฒนาทางจริยธรรมของบุคคลนี้ จะช่วยทำให้เกิดความสงบสุขและความเจริญทั้งทางด้านวัตถุและจิตใจ ในสังคม และโลกส่วนรวม

3. พฤติกรรมนักเรียนที่แสดงออกทางด้านจริยธรรม

ผู้วิจัยได้เสนอพฤติกรรมของนักเรียนทางด้านจริยธรรม 4 ด้าน ดังต่อไปนี้

3.1 ด้านความกตัญญู

ความกตัญญู มีความสำคัญและเป็นบทบาทที่จะต้องปลูกฝังให้เกิดแก่เด็ก ซึ่งสามารถอธิบายในประเด็นต่างๆ เกี่ยวกับความหมาย การปลูกฝังความกตัญญู และประเภทของความกตัญญูดังนี้

ความหมายของความกตัญญูกตเวที

ชม ภูมิภาค (2525 : 102 - 103) ให้ความหมายว่า “กตัญญู” แปลว่า รู้คุณคน หมายความว่า ใครทำอะไรให้ก็ไม่ลืม ระลึกถึงบุญคุณได้อยู่เสมอ

กระทรวงศึกษาธิการ (2542 : 56) ให้ความหมายของความกตัญญูไว้ในคู่มือ จริยศึกษาว่า “กตัญญู” แปลว่า รู้ผู้อุปการะที่คนอื่นกระทำแก่ตน หมายถึง คนที่รู้คุณคน คือ ได้รับอุปการะช่วยเหลือจากท่านผู้ใดก็ซาบซึ้งในบุญคุณของท่านผู้นั้น และจดจำพระคุณของท่านผู้นั้น ความกตัญญู หมายถึง คนรู้คุณและสนองคุณ เป็นคนมีจิตใจสูงตกน้ำไม่ไหลตกไฟไม่ไหม้ ได้รับการยกย่องว่าเป็นคนดี ความกตัญญูนี้ เป็นเหตุให้เกิดความรักใคร่เอ็นดู มีความไว้วางใจและควรสรรเสริญ นำมาซึ่งความสุขความเจริญ ฉะนั้นพระคุณเจ้าจึงตรัสว่า เป็นเครื่องหมายของคนดี ดังคำบาลีพุทธภาษิต ที่ว่า “นิมิตตํ สาธูปานํ กตตัญญูกตเวทีตา” ความกตัญญูกตเวทีเป็นเครื่องหมายแห่งคนดี

การปลูกฝังความกตัญญู

กรมศาสนา (2521 : 16) กล่าวถึง การปลูกฝังความกตัญญูกตเวทีที่ว่า จะต้องเริ่มจากบ้าน คือ บิดามารดา จะต้องเป็นครูคนแรกในการอบรมสั่งสอนคุณธรรมข้อนี้แก่ลูกหลาน ต้องทำตัวอย่างที่ดีให้เด็กเห็นตัวอย่างที่ดีอยู่เสมอ หรือการแสดงด้วยคำพูดที่ไพเราะ เช่น การกล่าวคำขอบคุณ หรือการแสดงความระต่อผู้ที่ทำประโยชน์ หรือความดีให้สิ่งเหล่านี้จะเป็นบันไดขั้นต้นของการปลูกฝังความกตัญญูและเมื่อเด็กไปโรงเรียนทางโรงเรียนก็สามารถที่จะแทรกคุณธรรมข้อนี้ใน กิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียน เพื่อเป็นการส่งเสริมอีกทางหนึ่ง

ลำยอง วิมุกตะลพ (2521 : 13) กล่าวถึงวิธีการปลูกฝังจริยธรรมด้านความกตัญญูไว้ว่า สิ่งที่สำคัญก็คือ ขนบธรรมเนียมประเพณีไทยที่ดั่งามทั้งหลายล้วนแต่มีความกตัญญูเป็นพื้นฐานสำคัญ แต่ในวรรณคดีไทยก็มักมีเนื้อหาสอนให้รู้พระคุณของบุพการี และ ยกย่องผู้มีความกตัญญูอยู่เสมอ

ประเภทของความกตัญญู

กรมการศาสนา (2521 : 150 - 151) กล่าวถึง ผู้ทรงคุณวุฒิได้เสนอประเภทและพฤติกรรมของความกตัญญูได้ 3 ด้าน ดังนี้

1. ความกตัญญูต่อบุคคล ได้แก่ บุพการี ครู – อาจารย์ และผู้อื่น ที่ทำ ประโยชน์ให้ โดยมีพฤติกรรมคือ

- 1.1 แสดงความเคารพนับถือยกย่องเชิดชู ไม่ลบหลู่ดูหมิ่น
- 1.2 ชักนำคนอื่นให้นิยมยินดี ในการทำคุณงามความดีตอบแทนผู้มี

พระคุณ

1.3 ปฏิบัติต่อผู้มีพระคุณด้วยความซื่อตรง ไม่มีลับลมคนใน หรือมีสิ่งใดแอบแฝงอยู่เบื้องหลัง

- 1.4 ไม่ละทิ้งผู้มีพระคุณในคราวที่ผู้มีพระคุณเดือดร้อน ลำบาก
- 1.5 เคารพรักใคร่ ไว้วางใจ และเชื่อถือในผู้มีพระคุณที่ไม่ผิดศีลธรรม
- 1.6 ไม่ทำตนให้เป็นที่เสื่อมเสียชื่อเสียงแก่วงศ์ตระกูล และผู้มีพระคุณ
- 1.7 ทำให้ผู้มีพระคุณสุขใจ อิ่มใจ และไม่คิดร้ายต่อผู้มีพระคุณ

2. ความกตัญญูต่อสัตว์ โดยมีพฤติกรรมคือ

- 2.1 ไม่ประพฤติดุร้ายต่อสัตว์ที่มีบุญคุณ
- 2.2 ใช้ด้วยความกรุณาปราณี ไม่ใช้เกินกำลัง
- 2.3 ไม่ปล่อยให้อดอยากอดโรย
- 2.4 บำรุงเลี้ยงดูปรนเปรอให้เป็นสุข ให้ได้กินได้นอน พักผ่อนตามวาระ
- 2.5 ให้การดูแลรักษาไม่ทอดทิ้งเมื่อเจ็บป่วย
- 2.6 ไม่ผลักไสไล่ส่ง หรือทำลาย เมื่อสัตว์นั้นไม่สามารถทำประโยชน์ให้ได้

3. ความกตัญญูต่อสถาบันและสิ่งแวดล้อม ได้แก่ ครอบครัว โรงเรียน

ประเทศชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ทรัพยากรธรรมชาติ และสาธารณสมบัติ โดยมีพฤติกรรม คือ

- 3.1 จงรักภักดีต่อประเทศชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์
- 3.2 เชิดชูชาติ และรักษาเกียรติของประเทศชาติ
- 3.3 ทำนุบำรุงศาสนา
- 3.4 หมั่นประกอบกิจอันเป็นหน้าที่ของตน เพื่อให้คนมีหลักฐานและ

ประเทศชาติรุ่งเรือง

- 3.5 รักษาและสงวนทรัพยากรธรรมชาติ
- 3.6 เพิ่มเติมและบำรุงทรัพยากรธรรมชาติ ให้มีปริมาณและคุณภาพ

เพิ่มขึ้น

3.7 รักษาเกียรติยศ และนำชื่อเสียงมาสู่ครอบครัว โรงเรียนและประเทศชาติ

3.8 แสดงความเคารพต่อสถาบันศักดิ์สิทธิ์ทางศาสนา

พระพุทธศาสนาถือว่า (สุริยา บุญทัน . 2541 : 25 – 26.) กล่าวว่าความกตัญญูกตเวที เป็นธรรมจรรยาอันสำคัญข้อหนึ่งที่มนุษย์พึงปฏิบัติต่อกันดังพุทธดำรัสว่า “ความกตัญญูเป็นมงคล อันสูงสุด บุคคลที่กตัญญู (รู้คุณที่คนอื่นทำแล้ว) กตเวที (ประกาศหรือตอบแทนบุญคุณที่คนอื่น ทำแล้ว) เป็นผู้ที่หาได้ยากในโลกนี้” พระพุทธเจ้าทรงรับรองและตรัสสรรเสริญคุณของบิดามารดา ไว้มาก เช่นทรงตรัสสรรเสริญพระคุณของพระบิดามารดา และทรงตรัสเปรียบเทียบพระคุณของ พระบิดามารดาเสมอด้วยท้าวมหาพรหมซึ่งเป็นผู้วิเศษ เป็นต้นวงศ์ของพวกพราหมณ์ เพราะเป็นผู้ ทรงสร้าง เป็นผู้อุปการะและประกอบด้วยพรหมวิหารธรรม อันได้แก่ มีเมตตา กรุณา มุติตา อุเบกขา ต่อบุตรธิดาเพราะมีเทวธรรมประจำใจอย่างเช่นเทวดา มีแต่มุ่งความดีงามให้บังเกิดขึ้นแก่ บุตรธิดามีได้มีจิตประทุษร้ายทรงเปรียบว่าเป็นปรมาจารย์ คืออาจารย์คนแรกผู้พ่าสอนบุตรธิดา ก่อนกว่าอาจารย์อื่น ๆ ด้วยเหตุนี้ บัณฑิตนอบน้อมและพึงสักการะมารดา และบิดาทั้งสองนั้นด้วย ข้าว ผ้า ที่นอน การขัดสี การให้อาบน้ำ และการล้างเท้า บัณฑิตทั้งหลายย่อมสรรเสริญบุคคลนั้นใน โลกนี้ที่เดียว เพราะการปฏิบัติในบิดาและมารดา บุคคลนั้นละโลกไปแล้วย่อมบันเทิงในสวรรค์

พระคุณของบิดามารดาหาประมาณมิได้ ถ้าบุตรธิดาคนใดไม่กตัญญูกตเวทีไม่รู้อุปการะคุณ ของท่าน พระพุทธศาสนา ถือว่าเป็นคนชั่วแท้ และไม่นับว่าเป็นบุตรของท่าน จะเห็นได้จากข้อ ความในพระสูตรว่า “บุตรเหล่าใดไม่เลื่อมจิตบิดามารดาเมื่อท่านแก่เฒ่าพระพุทธศาสนาทรงถือ ว่าเป็นคนสารเลว เป็นคนถ่อย ดังพุทธดำรัสว่า “คนผู้สามารถ แต่ไม่เลื่อมจิตบิดามารดาผู้แก่เฒ่าผ่าน วยหนุ่มสาวไปแล้ว พึงรู้ว่าเป็นคนถ่อย “พระพุทธศาสนาสรรเสริญบุตรธิดาที่มีความกตัญญู และถือ ว่าคนกตัญญู เป็นเครื่องหมายของคนดี บุตรธิดาเป็นผู้เลื่อมจิตบิดามารดา ท่านกล่าวว่า เป็นผู้ที่ได้ รับการยกย่องโดยทั่วไป และเมื่อตายแล้วยังไปสู่สุคติอีกด้วย ดังข้อความในพระไตรปิฎกว่า “บุคคลใดเลื่อมจิต บิดา มารดา โดยธรรมแม้เทวดา และมนุษย์ย่อมสรรเสริญ บุคคลผู้เลื่อมจิตบิดาและ มารดานั้นในโลกนี้ เมื่อระลึกถึงบุญคุณของท่าน จึงเลื่อมจิต บิดา มารดา ทำกิจแทนท่านสมดังที่ท่านเป็น บุรณการี ดำรงวงศ์สกุล บุตรผู้มีศรัทธา สมบูรณ์ด้วยศีล ย่อมเป็นที่สรรเสริญทั่วไป” การเลื่อมจิตบิดา และมารดาให้ได้รับความสุขนั้นต้องเป็นการเลื่อมจิตโดยธรรม จะต้องแสวงหาโภคทรัพย์โดยชอบ ธรรม ไม่เป็นการหาด้วยการเบียดเบียนคนอื่นหรือได้มาโดยผิดศีลธรรมดังสุภาษิตที่ว่า “พึงเลื่อม จิตบิดาและมารดาด้วยโภคทรัพย์ที่ได้มาโดยชอบธรรม พึงประกอบการค้าขายอันชอบธรรม ไม่ ประมาท การตอบแทนอุปการะคุณของบิดามารดา” พระพุทธเจ้าตรัสไว้ในสังคาลกสูตร โดยยกย่อง บิดามารดาว่าเป็นบุรณกิต ทิศเบื้องหน้าอันบุตรธิดาพึงบำรุงด้วยสถาน 5 ได้แก่

1. ด้วยตั้งใจไว้ว่า ท่านเลื่อมเรา มา เราจักเลื่อมท่านตอบ
2. จักรับทำกิจของท่าน
3. จักดำรงวงศ์สกุล
4. จักปฏิบัติตนให้เป็นผู้สมควรรับทรัพย์มรดก
5. เมื่อท่านทำางล่วงลับไปแล้ว จักเพิ่มทักษิณาทานเพื่อท่าน

ตามพระสูตรที่กล่าวมา กิจที่บุตรธิดาจะพึงสนองคุณบิดามารดาไว้มี 2 คราว คือ เมื่อท่านยังมีชีวิตอยู่ และเมื่อท่านล่วงลับไปแล้ว โดยทำบุญอุทิศส่วนกุศลไปให้ถ้าจะกล่าวด้วยลักษณะการตอบแทนสนองบุญคุณ ก็มี 2 ลักษณะ คือ ลักษณะแรก การตอบแทนด้วยอามิส เช่น ปฏิบัติท่านด้วยข้าว น้ำ เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค ที่อยู่อาศัย ส่วนลักษณะที่สอง การตอบแทนด้วยธรรม เช่น เว้นจากความชั่ว ประพฤติแต่ความดี มีสามัคคีในหมู่พี่น้อง ประพฤติตามโอวาทของท่าน และถ้าบิดามารดาประพฤติดีเป็นมิจฉาทิฎฐิ ก็พยายามชักจูง ให้ท่านหันกลับมาประพฤติปฏิบัติถูกต้องเป็นสัมมาทิฎฐิ การตอบแทนพระคุณของบิดามารดาด้วยธรรม พระพุทธเจ้าทรงสรรเสริญว่าเลิศกว่าการตอบแทนด้วยอามิส สิ่งของ จะเห็นได้จากข้อความในมาตรปิตุคุณสูตร พระพุทธเจ้าทรงแสดงว่า พระคุณของบิดามารดานี้ใหญ่หลวงนัก

ฐานวุฑโฒ ภิกขุ(2530). มงคลสูตรแห่งความสำเร็จ. กัลยาณมิตร, 2(22),87 – 89.หมายถึงการเป็นผู้มีใจกระจ่าง มีสติปัญญาบริบูรณ์ รู้อุปการะคุณที่ผู้ใดกระทำแล้วแก้ตน ผู้ใดก็ตามที่ทำคุณแก้ตนแล้วไม่ว่าจะมากหรือน้อยก็ตาม เช่น การเลี้ยงดู สั่งสอน ให้ที่พัก ให้งานทำเป็นต้น ย่อมระลึกถึงด้วยความซาบซึ้งอยู่เสมอ ไม่ลืมอุปการะคุณของบุญที่ตนทำไว้แล้วรู้ว่าตนเองพ้นจากภัยอันตรายทั้งหลาย ได้ดีมีสุขในปัจจุบันก็เพราะบุญทั้งหลายที่เคยทำไว้ในอดีตส่งผลให้จึงไม่ลืมอุปการะของบุญนั้นเลย และสร้างสมบุญใหม่ยิ่ง ๆ ขึ้นไปเรียกว่ากตัญญูอย่างแท้จริง

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า ความกตัญญูเป็นความรู้สึกสำนึกในอุปการะคุณที่ผู้อื่นมีต่อเราโดยตัวเราต้องตอบแทนต่อคนอื่นและสิ่งอื่นที่มีบุญคุณด้วยการกระทำดีในพฤติกรรมที่แสดงถึงความกตัญญูซึ่งได้แก่ ความกตัญญูต่อบุคคล ความกตัญญูต่อสัตว์ และความกตัญญูต่อสถาบันและสิ่งแวดล้อม

3.2 ด้านความซื่อสัตย์

นักวิชาการได้ให้ความหมายของจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ ไว้ดังนี้

กรมการศาสนา (2521 : 145) ให้ความหมายไว้ว่า ความซื่อสัตย์ หมายถึง ความประสงค์ที่ไม่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน ไม่เอาเปรียบกลั่นแกล้ง หรือคดโกงผู้อื่น ให้ยึดหลักเหตุผล ระเบียบ แบบแผน กฎหมายของสังคม เป็นเกณฑ์ในการประพฤติทาง กาย วาจา ใจ

กรมการฝึกหัดครู (2541 : 13) ให้ความหมายว่า ความซื่อสัตย์ หมายถึง ความซื่อตรง จิตใจ ไม่คดโกงทั้งกาย วาจา ใจ ทั้งต่อตนเอง และผู้อื่น

กระทรวงศึกษาธิการ. 2535 : 57 ; อ้างอิงจาก สมนึก แกะหั่น . 2541 : 9

1. รู้และเข้าใจในหลักการเกี่ยวกับความดี ความงาม การรักษาสุขภาพกายจิต
2. มีความสามารถในการวิเคราะห์ วิจารณ์ แก้ปัญหา กล้าแสดงออกและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้
3. มีความเสียสละ สามัคคี มีวินัย ประหยัด ซื่อสัตย์ กตัญญูกตเวทีกักการทำงาน เห็นคุณค่าของการออกกำลัง
4. สนใจแสวงหาความรู้ และรูปแบบการทำงานใหม่ ๆ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ นำความรู้มาใช้ในการตัดสินใจในการดำรงชีวิต

5. ปรับปรุงตนเองอยู่เสมอให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ สามารถนำความรู้ไปแก้ปัญหา และพัฒนาบุคลิกภาพของตนเองได้

จากความหมายของความซื่อสัตย์ดังกล่าวผู้วิจัยสรุปได้ว่า ความซื่อสัตย์ หมายถึง การประพฤติปฏิบัติอย่างเหมาะสมและตรงต่อความเป็นจริงทั้งกาย วาจา ใจ ต่อตนเอง และผู้อื่น พฤติกรรมที่แสดงถึงความซื่อสัตย์

1. เป็นคนที่พูดความจริง การไม่ทุจริต การไม่เอาของคนอื่นมาเป็นของตนเอง การไม่คดโกงผู้อื่น การทำผิดและยอมรับผิด การไม่หลอกลวงผู้อื่นและการปฏิบัติตามสัญญา
2. ไม่เอาเวลาทำงานในหน้าที่ไปใช้ทำประโยชน์ส่วนตัว ไม่ใช่อำนาจทำประโยชน์ส่วนตัว มีความประพฤติกรรมตรงไปตรงมาไม่คิดคดต่อผู้อื่น
3. ทำการงานด้วยความซื่อสัตย์ และจริงใจทั้งต่อหน้าและลับหลังผู้อื่น
4. ขอยืมสิ่งของเพื่อนมาใช้แล้วต้องรีบคืนเพื่อนทันที ถ้าไม่ทำการบ้านมาไม่ให้โกหกว่าทำการบ้านมาส่ง ไม่ขโมยสมุด ดินสอ หรือของอื่น ๆ ของเพื่อน ๆ
5. ยอมรับผิดเมื่อทำของคนอื่นเสียหาย ขอยืมของผู้อื่นก่อนหยิบเสมอ ปฏิบัติตามสัญญาที่ให้ไว้กับครูว่าเวลาทำวานจะไม่ลอกเลียนแบบหรือแอบดูของเพื่อน

3.3 ด้านความเสียสละ

มีผู้ให้ความหมายของความเสียสละไว้หลายท่าน ดังนี้

ดาเลย์ และแลทาเนย์ (บรรทม มณีโชติ. 2530 : 24 : อ้างอิงจาก Darley and Latane. 1963 : 377 – 383) ได้กล่าวถึงความเสียสละว่า เป็นพฤติกรรมที่แสดงว่าบุคคลคำนึงถึงและให้ความช่วยเหลือผู้อื่นเพื่อให้ผู้อื่นได้ในสิ่งที่เขาต้องการ ทั้งด้านทรัพย์สิน สิ่งของ แรงกาย การพูด และการกระทำรวมทั้งความสามารถทุก ๆ ด้านที่สามารถช่วยเหลือผู้อื่นโดยไม่คำนึงถึงความสุขหรือความทุกข์ของตนเองอันเนื่องมาจากการช่วยเหลือผู้อื่น

บรรทม มณีโชติ (2530 : 25-26) ได้สรุปจริยธรรมด้านความเสียสละไว้ว่า หมายถึง การแสดงออกของบุคคลในพฤติกรรมดังต่อไปนี้

1. การให้ปัน หมายถึง การช่วยเหลือหรือให้ผู้อื่นในด้านทรัพย์สิน สิ่งของ ความรู้ และแรงงาน
2. การเห็นแก่ส่วนรวม หมายถึง การอุทิศตนทำงานเพื่อสังคมและส่วนรวม
3. ความมีน้ำใจ หมายถึง ความปรารถนาดีต่อผู้อื่นในด้านการพูดและการกระทำ โดยให้กำลังใจและแสดงความเห็นใจผู้อื่น
4. การไม่เอาเปรียบผู้อื่น หมายถึง การสละทรัพย์สิน สิ่งของ และแรงงานของตนเท่ากับหรือมากกว่าผู้อื่น

สำเริง บุญเรืองรัตน์ (นิริศรา ริชาร์ดสัน. 2546 : 38 ; อ้างอิงจากสำเริง บุญเรืองรัตน์. 2528 : 5) ได้ให้ความหมายความเสียสละ โดยรวบรวมนิยามจากการสอบถามความหมายของความเสียสละ และพฤติกรรมความเสียสละ จากความเห็นของอาจารย์วิทยาลัยพยาบาล และ

อาจารย์นักทดสอบทางการศึกษา และจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จำนวน 26 คน แล้วสรุปพฤติกรรมผู้ที่มีความเสียสละไว้เป็นด้านๆ ดังนี้

1. ช่วยเหลือผู้อื่นด้านทรัพย์สิน ความรู้ แรงงาน
2. เห็นแก่ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน
3. มีความปรารถนาดีต่อผู้อื่นในด้านการพูด และการกระทำ หรือความมีน้ำใจ

ไม่เอาเปรียบผู้อื่น

สรุป อำนวยศิริสุข (2534 : 19) ได้สรุปถึงพฤติกรรมของความเสียสละไว้ดังนี้

1. การให้ทางกาย เช่น ช่วยเหลือผู้อื่นทำธุรการงานที่ไม่มีโทษไม่นั่งดูตาย
2. การให้ทางวาจา เช่น ช่วยเหลือให้คำแนะนำในทางโลกและทางธรรมช่วย

เจรจาเอาเป็นธุระให้สำเร็จประโยชน์

3. การให้ทางกำลังทางสติปัญญา เช่น ช่วยแสดงความคิดเห็นที่ตรงไปตรงมา ช่วยแก้ปัญหาเดือดร้อนแก่คนที่ไม่ทำผิด ช่วยคิดหาแนวทางที่ถูกชอบ และช่วยเพิ่มพูนความรู้ให้แก่ผู้อื่นตามกำลังสติปัญญา

4. การให้ด้วยกำลังทรัพย์ เช่น แบ่งปันเครื่องบริโภค อุปโภคให้แก่ผู้ขัดสนที่สมควรให้ แบ่งปันเงินทองให้แก่ผู้ผู้ขัดสนที่สมควรให้ สละทรัพย์เพื่อสาธารณกุศล
5. การให้ทางใจ เช่น ยินดีเมื่อเห็นผู้อื่นมีความสุข ไม่อาฆาตจองเวรให้อภัยในความผิดของผู้อื่นที่สำนึกผิด ไม่สมน้ำหน้าผู้อื่นเมื่อเพลี่ยงพล้ำ และไม่โลภอยากได้ของผู้อื่นมาเป็นของตน

สรุปได้ว่า ความเสียสละ เป็นพฤติกรรมที่แสดงว่าบุคคลคำนึงถึง และให้ความช่วยเหลือผู้อื่น เพื่อให้ผู้อื่นได้ในสิ่งที่ต้องการโดยไม่คำนึงถึงสุขหรือทุกข์ของตนเอง ซึ่งการแสดงออกของความเสียสละนี้ ได้แก่ การให้ การเห็นแก่ส่วนรวม ความมีน้ำใจ และการไม่เอาเปรียบผู้อื่น

3.4 ด้านความเอื้อเฟื้อ

กรมการศาสนา (2521 : 28) ให้ความหมายของความเอื้อเฟื้อไว้ว่า ความเอื้อเฟื้อหมายถึง การแสดงความปรารถนาดีต่อผู้อื่นด้วย กาย วาจา ตลอดจนการให้เป็นวัตถุสิ่งของ ไม่ใจแคบเห็นแก่ตัว

ธีระพร อุวรรณโณ (2535 : 65) กล่าวว่า ความเอื้อเฟื้อ หมายถึง การกระทำที่ผู้กระทำมีเจตนาเป็นประโยชน์กับผู้อื่นโดยไม่คาดหวังสิ่งตอบแทน ทั้งภายนอกและภายในตน

แนวคิดเกี่ยวกับการเกิดและการพัฒนาการของความเอื้อเฟื่อนั้น นักจิตวิทยาหลายท่านได้อธิบายไว้แตกต่างกัน ซึ่งพอจะสรุปได้เป็นกลุ่ม ๆ ดังนี้

1. กลุ่มจิตวิเคราะห์ (Psychoanalyst)

นักจิตวิทยาที่สำคัญกลุ่มนี้คือ ฟรอยด์ ซึ่งอธิบายว่าความเอื้อเฟื้อเกิดจากแรงกระตุ้นของอีโก้ (Ego) ที่พยายามทำความดีเพื่อชดเชยการกระทำที่ไม่ดี (เห็นแก่ตัว) ในวัยเด็ก

2. กลุ่มพัฒนาการทางจิต (Developmental Psychologist)

นักจิตวิทยาของกลุ่มนี้ที่สำคัญที่สุดกลุ่มนี้ คือ เพียเจท์. (Jaysuiya 1972:21-30;citing Piaget.n.d) ซึ่งอธิบายว่าความเอื้อเพื่อเกิดจากการเรียนรู้จากความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและมี (Jaysuiya1972:21-30;citing Piaget.n.d) นักจิตวิทยาสาขาเดียวกันได้อธิบายเพิ่มเติมว่า ความเอื้อเพื่อของบุคคลเป็นผลมาจากที่บุคคลนั้นเคยได้รับความช่วยเหลืออย่างเต็มที่จากบุคคลอื่น จึงทำให้บุคคลนั้นเรียนรู้และเลียนแบบตามที่ตนได้รับมาก่อน อันเป็นผลให้เกิดการเรียนรู้บทบาทของตัวเองและผู้อื่นและค่อย ๆ สะสมความเอื้อเพื่อเพิ่มขึ้นเป็นลำดับ

3. กลุ่มทฤษฎีการคล้อยตามแบบของสังคม (Social Conformity Theory)

นักจิตวิทยาที่สำคัญของกลุ่มนี้คือ เบอร์โควิทซ์ และแดเนียล (Berkowitz and Daniels. 1963:429-436) อธิบายว่าความเอื้อเพื่อเกิดจากแรงจูงใจที่จะช่วยเหลือผู้อื่นโดยไม่หวังผลตอบแทน แต่บุคคลกระทำเพื่อแสดงความรับผิดชอบต่อสังคม นอกจากนี้ ไรท์ (Wright.1942:218-223) ได้นำทฤษฎีของ เลวิน (Lewin) มาอธิบายเพิ่มเติมว่า ความเอื้อเพื่อเป็นผลมาจากแรงจูงใจสองแรงของบุคคลซึ่งกระตุ้นให้บุคคลสนองความต้องการของตัวเองและของผู้อื่นซึ่งขึ้นมาร่วม ๆ กัน เมื่อบุคคลนั้นอยู่ในสถานการณ์ที่ต้องช่วยเหลือผู้อื่น แรงจูงใจทั้งสองชนิดดังกล่าวจะปะทะกันอยู่ตลอดเวลา ถ้าแรงจูงใจที่สนองความต้องการของตนเองมากกว่าบุคคลนั้นจะไม่ช่วยเหลือผู้อื่น

จะเห็นว่านักจิตวิทยาแต่ละกลุ่มอธิบายการเกิดและพัฒนาการความเอื้อเพื่อไว้แตกต่างกันออกไป กลุ่มวิเคราะห์เชื่อว่าความเอื้อเพื่อของบุคคลเกิดจากแรงกระตุ้นของอีโก้ส่วนกลุ่มพัฒนาทางจิตเชื่อว่า ความเอื้อเพื่อเกิดจากการเรียนรู้และกลุ่ม การคล้อยตามแบบของสังคมเชื่อว่าความเอื้อเพื่อเกิดจากแรงจูงใจ

กรมการศาสนากระทรวงศึกษาธิการ (2521 :7) ได้ให้ลักษณะสำคัญของความเอื้อเพื่อไว้ดังนี้

1. ความเอื้อเพื่อ เป็นคุณธรรมที่ผู้ใดประพฤติปฏิบัติได้ย่อมแสดงว่าผู้นั้นลักษณะมีน้ำใจดี มีคุณธรรม มีมิตรไมตรีต่อหมู่คณะ
2. ผู้มีความเอื้อเพื่อย่อมเป็นคนมีเสน่ห์ มีคนรักนับถือจะกระทำการสิ่งใดมักมีผู้เต็มใจช่วยเหลือกิจการนั้นให้สำเร็จ การแสดงความเอื้อเพื่อต้องเป็นไปด้วยน้ำใสใจจริง และต้องแสดงถึงความพร้อมด้วยกาย วาจา ใจ
3. ความเอื้อเพื่อที่แท้จริงนั้นย่อมไม่หวังผลตอบแทน ไม่ได้ทำไปหวังให้ผู้อื่นยกย่อง หรือให้เขาให้อะไรต่อเราบ้างถ้าแสดงโดยไม่หวังผลตอบแทนแล้วจะทำให้ผู้ปฏิบัติมีความสุขใจ คนที่ขาดความเอื้อเพื่อจะเป็นคนใจแคบไม่เห็นใจผู้อื่นคิดจะเบียดเบียนให้เขาได้รับความเดือดร้อน โดยหาประโยชน์แก่ตนฝ่ายเดียว

สิริวรรณ ฉันทะสานนท์. (2541 : 6 - 7) ได้กล่าวว่า ความเอื้อเพื่อหมายถึงการแสดงออกของนักเรียนในการช่วยเหลือเพื่อนนักเรียน ครูและบุคคลอื่นด้วยความเต็มใจโดยไม่หวังผลตอบแทนในรูปแบบใด ๆ เป็นการกระทำอันสืบเนื่องมาจากความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นเป็นสำคัญ การแสดงความเอื้อเพื่อสามารถแสดงออกได้หลายทางดังนี้คือ

1. ทางกาย ได้แก่ ช่วยเหลือผู้อื่นด้วยกำลังกายในการช่วยทำธุระการงานให้ช่วยเหลือสิ่งของที่หนักพะรุงพะรัง ช่วยกันรักษาความสะอาดบริเวณที่ต่างๆ สงเคราะห์เท่าที่กำลังจะช่วยได้ด้วยความยินดี เต็มใจ แม้งานเล็กน้อย

2. ทางวาจา ได้แก่ ช่วยเหลือให้คำแนะนำ ช่วยเจรจาเอาเป็นธุระให้จนได้รับความสำเร็จ ให้คำแนะนำตักเตือนและช่วยพูดปลอบใจเมื่อผู้อื่นได้รับความลำบากเดือดร้อน

3. ทางสติปัญญา ได้แก่ ช่วยแสดงความคิดเห็นที่สร้างสรรค์ ช่วยคิดหาแนวทางที่ถูกที่ชอบ และช่วยเพิ่มพูนความรู้ให้แก่ผู้อื่นตามกำลังสติปัญญาของตน

4. ทางใจ ได้แก่ ฝึกจิตใจของตนเองให้รู้จักเห็นอกเห็นใจผู้อื่น รู้จักให้อภัยในความผิดพลาดของผู้อื่น ไม่กล่าวซ้ำเติมหรือคิดสมน้ำหน้า รวมถึงยินดีด้วยกับผู้ที่ประสบความสำเร็จ

จากที่กล่าวมาพอจะสรุปได้ว่า ความเอื้อเฟื้อ หมายถึง ความรู้สึกอย่างหนึ่งภายในตัวบุคคลที่ปรารถนาจะให้ความช่วยเหลือผู้อื่น โดยไม่คำนึงถึงความลำบากของตน เป็นการทำประโยชน์เพื่อผู้อื่นด้วยความเต็มใจบริสุทธิ์ใจ และไม่หวังผลตอบแทนใด ๆ

ประเภทของความเอื้อเฟื้อ

ทัศนีย์ เหมะธูลิน (2533 : 67 - 70) ได้แบ่งประเภทของความเอื้อเฟื้อ และลักษณะพฤติกรรมออกเป็น 5 ด้าน คือ

1. การให้ทางกาย เช่น

- 1.1 ช่วยเหลือผู้อื่นทำธุระการงานที่ไม่มีโทษ
- 1.2 ไม่นิ่งดูดาย
- 1.3 ช่วยเหลืองานสาธารณประโยชน์

2. การให้ทางวาจา เช่น

- 2.1 ช่วยเหลือให้คำแนะนำทั้งทางโลก ทางธรรม
- 2.2 ช่วยเจรจาเอาเป็นธุระให้สำเร็จประโยชน์

3. การให้ทางสติปัญญา เช่น

- 3.1 ช่วยแสดงความเห็นอย่างตรงไปตรงมา
- 3.2 ช่วยแก้ปัญหาเดือดร้อนแก่คนที่ไม่ทำผิด
- 3.3 ช่วยคิดหาแนวทางที่ถูกที่ชอบ
- 3.4 ช่วยเพิ่มพูนความรู้ให้แก่ผู้อื่นตามกำลังสติปัญญา

4. การให้ด้วยกำลังทรัพย์ เช่น

- 4.1 แบ่งปันเครื่องอุปโภคบริโภคให้แก่ผู้ที่สมควรให้
- 4.2 แบ่งปันเงินทองให้แก่ผู้ที่สมควรให้
- 4.3 สละทรัพย์เพื่อสาธารณกุศล

5. การให้ทางใจ เช่น

- 5.1 ยินดีเมื่อผู้อื่นมีความสุข

5.2 ไม่อาฆาตจองเวร

5.3 ให้อภัยในความผิดของผู้อื่นที่สำนึกผิด

5.4 ไม่นึกสมน้ำหน้าผู้อื่นเมื่อเพลี่ยงพล้ำ

5.5 ไม่โลภอยากได้ของผู้อื่นมาเป็นของตน

จากประเภทของความเอื้อเฟื้อต่าง ๆ ที่กล่าวมา ผู้วิจัยได้สรุปและแบ่งการแสดง ความเอื้อเฟื้อออกเป็น 4 ด้าน สำหรับนักเรียนที่ฟังจะมีดังนี้ คือ

1. ความเอื้อเฟื้อทางกาย ได้แก่ การช่วยเหลือสิ่งของ การช่วยเหลือบุคคลตามที่กำลังจะทำได้ ช่วยทำความสะอาดบริเวณโรงเรียน เป็นต้น

2. ความเอื้อเฟื้อทางวาจา ได้แก่ การพูดจาปลอบโยนและให้กำลังใจ การให้คำแนะนำ ตักเตือนด้วยความจริงใจ เป็นต้น

3. ความเอื้อเฟื้อทางสติปัญญา ได้แก่ การแสดงความคิดเห็น การช่วยแก้ปัญหาให้แนวทางที่ถูกต้อง การช่วยอธิบายบทเรียนการบ้าน เป็นต้น

4. ความเอื้อเฟื้อทางใจ ได้แก่ ฝึกจิตใจตนเองให้รู้จักเห็นอกเห็นใจผู้อื่น รู้จักให้อภัยในความผิดพลาดของผู้อื่น ไม่กล่าวซ้ำเติมหรือคิดสมน้ำหน้า เป็นต้น

จึงอาจกล่าวได้ว่าลักษณะของความเอื้อเฟื้อต้องกระทำไปด้วยความบริสุทธิ์ใจ ซึ่งส่งผลให้ผลนั้นมีคนรักนับถือ และมีมิตรไมตรีมากมาย

4. การส่งเสริมจริยธรรมนักเรียนของครู

การส่งเสริมจริยธรรมนักเรียนของครู ในอดีตครูมักจะนึกอยู่เสมอว่า ตนมีหน้าที่ในการอบรมสั่งสอนศิษย์ให้มีวิชาความรู้ทางวิชาการในลักษณะ “สอนหนังสือหรือสอนนักเรียนให้ท่องจำ” ตามตำรา ตามหลักสูตร โดยมุ่งหมายสอนให้จบ ๆ ไป ก็เพียงพอแล้วใน ปัจจุบัน ครูควรจะต้องปรับเปลี่ยนท่าทีและกระบวนการสอนมาเป็นแบบให้คำแนะนำ ถ่ายทอดกระบวนการยุทธและวิธีการที่ถูกต้อง เพื่อให้ลูกศิษย์เกิดความคิด ความอ่าน สามารถทำอะไรได้ด้วยตนเอง และสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมให้แก่ศิษย์ด้วย การสอนที่ดีนั้นจะต้องมี 3 ลักษณะ คือ ประการแรก ต้องมีลักษณะเป็นของแปลกของใหม่ ผู้เรียนยังไม่เคยรู้ ไม่เคยทดลองมาก่อน ทำให้กระตือรือร้น สนใจเรื่องนั้นยิ่งขึ้น ประการที่สอง จะต้องสอนอย่างมีเหตุผล โดยแสดงให้เห็นชัดว่าทำได้ ปฏิบัติได้และมีประโยชน์ มีคุณค่า ประการที่สาม คำพูดหรือคำสอน จะต้องเป็นเรื่องจริง ปฏิบัติตามนั้นแล้วย่อมมีผลดีจริง ๆ ทำให้เกิดความประทับใจ ดังนั้นผู้สอนผู้เรียนก็จะสนุก การเรียนย่อมจะน่าสนใจ ทำให้การศึกษาเจริญก้าวหน้าไปได้

สุมน อมรวิวัฒน์ (2537 : 53 –64) ได้เสนอแนวการจัดสภาพการณ์เพื่อปลูกฝังจริยธรรมในตัวนักเรียนไว้ 5 สภาพการณ์ คือ

1. การจัดสิ่งแวดล้อมที่สะอาด สงบ และสวยงาม ทั้งนี้เพื่อให้นักเรียนมีจิตใจที่สงบและเกิดความคุ้นเคยกับระเบียบ วินัย และความสะอาดสวยงามต่างๆ จนรับไปเป็นส่วนหนึ่งของชีวิต และนำไปจัดสภาพแวดล้อมของตนเองและครอบครัวด้วย

2. ครูควรแสดงแบบอย่างที่ดีอยู่ประจำ ทั้งนี้เพื่อให้นักเรียนเกิดศรัทธา และเห็นสิ่งที่ดี อยู่ตลอด และนำไปเป็นแนวทางในการปฏิบัติตน

3. ในการสอนควรสร้างสถานการณ์จำลองให้เด็กได้ฝึกการเลือกและการตัดสินใจ ได้ ตระหนักถึงความดี ความชั่ว และคุณธรรมจริยธรรมที่พึงประสงค์ด้วยตนเอง

4. การสอนโดยใช้เทคนิคกลุ่มสัมพันธ์ เพื่อให้นักเรียนตระหนักว่าในชีวิตจริงนั้น คนเรา แต่ละคนจะต้องพึ่งพาอาศัยกัน ต้องยอมรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกัน และเรียนรู้วิถีทางการอยู่ ร่วมกันและช่วยเหลือกัน

5. ครูควรเป็นผู้ให้กำลังใจแก่นักเรียนที่ประพฤติดี ทั้งนี้เพื่อให้นักเรียนมีกำลังใจที่จะทำดี ต่อไปและเกิดความมั่นใจว่าสิ่งที่ตนทำเป็นสิ่งที่ดีและถูกต้อง

แรมสมร อยู่สถาพร (2537 : 32) กล่าวถึง การปลูกฝังหรือส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในตัว นักเรียนนั้น ครูผู้สอนควรจะต้องคำนึงถึงองค์ประกอบที่สำคัญๆ 5 ประการ คือ การรู้จักลักษณะ ของผู้เรียน

การสร้างศรัทธาในตัวนักเรียน และการปลูกฝังคุณธรรมของนักเรียนให้เกิดในตัวผู้เรียน ถ้า ครูคำนึงถึงองค์ประกอบทั้ง 5 ดังกล่าว ก็จะสามารถทำให้การปลูกฝังหรือส่งเสริมจริยธรรมในตัว นักเรียนได้ผลตามที่ตั้งเป้าหมายไว้ได้ คือ

1. การสร้างศรัทธาในตัวนักเรียน บุคคลอันได้แก่ นักเรียน นิสิตนักศึกษา จะสนใจและตั้งใจ ในการประพฤติตนไปในทางที่ดี มีจริยธรรมนั้น เขาจะต้องมีความเชื่อถือหรือศรัทธาเกิดขึ้นในใจ ของเขาเอง คือเห็นคุณค่าที่จะประพฤติปฏิบัติเช่นนั้น โดยไม่ต้องอาศัยใครมาบังคับ ซึ่งเขาจะนำเอา ไปทำด้วยความตั้งใจ เรียกว่า มีกำลังศรัทธาที่จะทำสิ่งที่ดีเอง การสร้างศรัทธาในตัวนักเรียน สามารถทำได้หลายแบบหลายวิธี สิ่งที่เห็นได้ชัดและได้ผลรวดเร็วก็คือ การที่ครูผู้สอนปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบมีศีลธรรมจรรยา ครูสามารถปฏิบัติตัวเป็นตัวอย่างที่ดีได้ นับเป็นการสร้างความศรัทธาความ เชื่อถือในตัวนักเรียนที่มีต่อครู ก่อให้เกิดความอยากทำตาม อยากทำดี ไม่อยากทำชั่วเพราะครูเป็น ตัวอย่างที่ดีที่ได้รับความสำเร็จในชีวิต จากการนำหลักธรรมมาปฏิบัติให้เห็นเป็นตัวอย่างทุกวัน นักเรียนได้เห็นผลจากการประพฤติดีเป็นตัวอย่างของการปฏิบัติเหล่านั้น ทำให้นักเรียน นิสิต นัก ศึกษาเกิดความศรัทธาขึ้นในใจและทำดีด้วยความเต็มใจเอง เพราะเห็นคุณค่าศรัทธาในความดี ซึ่ง ในทางพุทธ-ศาสนาสอนไว้ให้ผู้เรียนหรือนักเรียนนิสิต นักศึกษา ผู้ที่สนใจจะต้องเป็นผู้รู้และเข้าใจ ตริตตรองสิ่งต่าง ๆ กระทำด้วยตัวเอง ไม่ใช่เพราะตัวครู

2. การทำตนให้เป็นตัวอย่างที่ดีของครู ในการสอนและอบรมเพื่อปลูกฝังจริยธรรมให้เกิดขึ้น ในตัวนักเรียน วิธีสำคัญที่สุดคือการที่ครูเป็นผู้ประพฤติชอบทั้งกาย วาจา และใจ ด้วยตนเองเป็น ประการแรก เพื่อเป็นตัวอย่างที่ดีแก่เยาวชนผู้พบเห็นและลูกศิษย์ของตนเอง จากพฤติกรรมของ ตนเอง จากพฤติกรรมของครูที่แสดงออกสัมพันธ์ใกล้ชิดกับศิษย์จะทำให้ศิษย์ได้สัมผัสจริง มีประสบ การณ์ตรง เช่น ครูสอนให้นักเรียนตรงต่อเวลา ครูก็เข้าสอนตรงเวลาไม่มาช้ามาสาย ครูสอนให้

นักเรียนมีความซื่อสัตย์สุจริตครูก็มีความซื่อสัตย์ไม่คดโกงหรือพูดปดกับนักเรียนหรือกับผู้อื่น กระทำตนให้เป็นตัวอย่างที่ดีจะทำให้นักเรียนเกิดความศรัทธา เลื่อมใส หรือปฏิบัติตามสิ่งที่ครู กระทำ

3. การให้ความรู้ วิธีการส่งเสริมให้เยาวชนและคนทั่วไปให้มีจริยธรรมนั้น วิธีการหนึ่งก็คือ การเผยแพร่ธรรมให้เป็นที่รู้จักแก่คนทั่วไป เปรียบเสมือนการประชาสัมพันธ์ ทั้งนี้เพื่อให้เยาวชน ทุกคนได้รับรู้และตระหนักในคุณค่าความดีงามของพระธรรมในด้านต่าง ๆ เมื่อประชาสัมพันธ์แล้วก็ ควรหาวิธีโน้มน้าวและชักจูงจิตใจของทุกคนให้มีความสนใจ มีความศรัทธา รู้จักวิเคราะห์ได้อย่าง ถูกต้องและเกิดความเชื่อมั่นที่จะนำเอาพระธรรมเหล่านั้นมาปฏิบัติเป็นประจำ

4. การจัดกิจกรรมส่งเสริม เพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้และเกิดความเข้าใจ เมื่อนำไป ปฏิบัติจริง การสอนในชั้นเรียนบางครั้งยังไม่เพียงพอที่จะให้เกิดความเข้าใจอย่างแท้จริง จึงควรมี การจัดกิจกรรมเสริมต่าง ๆ จะด้วยวิธีใดก็ตามที่ทำให้นักเรียน นิสิตนักศึกษาได้รับรู้ เรียนรู้ และ เห็นคุณค่า นำไปปฏิบัติจริง สิ่งเหล่านี้ควรจะทำ

กิจกรรมที่ควรจัด ได้แก่

4.1.1 การจัดพิธีพุทธามกะ

4.1.2 ร่วมกิจกรรมในวันสำคัญทางพุทธศาสนาต่าง ๆ

4.1.3 การพาไปฟังเทศน์ในเทศกาลเทศน์มหาชาติ

4.1.4 ส่งเสริมให้ไปในงานพิธีทางศาสนา

4.1.5 ส่งเสริมให้ไปร่วมงานในงานในการพัฒนาวัดในด้านต่าง ๆ

4.1.6 ควรส่งเสริมให้เยาวชนได้ไปทำบุญตักบาตรในเทศกาลวันสำคัญต่าง ๆ ที่ไม่ใช่

เกี่ยวกับทางศาสนา

4.1.7 การจัดตั้งชมรมพุทธศาสตร์หรือชมรมทางพุทธศาสนา

4.1.8 การฝึกปฏิบัติธรรม

4.1.9 โครงการตอบปัญหาธรรม

5. การปลูกฝังค่านิยมแก่นักเรียน นิสิตนักศึกษาเป็นสิ่งจำเป็นมาก จากการศึกษาพฤติกรรม ของนักเรียน นิสิต นักศึกษาในปัจจุบัน พบว่า มีทัศนคติและค่านิยมในการดำเนินชีวิตที่ได้รับอิทธิ- พลังจากสิ่งภายนอกมาก ถ้าเขาขาดความมีสติรอบคอบ จะก่อให้เกิดปัญหาแก่ตนเอง และสังคม ต่อไป ครูจึงควรปลูกฝังค่านิยมและทัศนคติที่เหมาะสมแก่ศิษย์ในทุกระดับด้วยการพัฒนาจริยธรรม ให้เกิดขึ้นโดยอาศัยหลักการทางด้านจริยธรรม

สรุป การส่งเสริมจริยธรรมในตัวนักเรียนนั้น ครูเองต้องเป็นผู้ที่ประกอบด้วยจริยธรรมในตน เองที่สามารถเคารพตนเองได้ และเป็นผู้แนะนำให้แนวทางที่ดีแก่นักเรียน ในขณะเดียวกันนักเรียน ก็ควรประพฤติตนเป็นนักเรียนที่ดี มีจริยธรรมด้วยเช่นเดียวกัน มีความสนใจ ตั้งใจรับฟังและปฏิบัติ สิ่งที่ดีงาม พร้อมทั้งจะพัฒนาตนเองให้เป็นบุคคลที่มีคุณค่าในตนเองและสังคม

การดำเนินการของผู้บริหารและครูในการส่งเสริมจริยธรรมนักเรียนด้วยวิธีการ 2 ด้าน มีดังนี้ (เบญจมาศ เอี่ยมอิม. 2543 : 4)

1. การส่งเสริมจริยธรรมนักเรียนในระดับการบริหาร ประกอบด้วย

1.1 การกำหนดและวางแผนเชิงนโยบาย หมายถึง การดำเนินการเพื่อกำหนดเป้าหมาย แผนงาน แนวทางปฏิบัติ และวิธีดำเนินงาน เพื่อให้ได้กระบวนการส่งเสริมจริยธรรมนักเรียน

1.2 การจัดสภาพแวดล้อมของโรงเรียน หมายถึง การจัดองค์ประกอบด้านต่างๆ ภายในโรงเรียน เช่น อาคาร สถานที่ บริเวณโรงเรียน การปฏิบัติตนของบุคลากรเพื่อให้ได้คุณลักษณะที่เอื้อต่อการส่งเสริมจริยธรรมนักเรียน

1.3 การจัดกิจกรรมเสริม หมายถึง การจัดทำแผนงานหรือโครงการการประสานงาน และการดำเนินกิจกรรมเสริม ทั้งในโรงเรียนและนอกโรงเรียนอันเป็นกระบวนการที่มีลักษณะที่เอื้อต่อการส่งเสริมจริยธรรมนักเรียน

2. การส่งเสริมจริยธรรมนักเรียนในระดับการเรียนการสอน หมายถึง การจัดการเรียนการสอน ที่มุ่งเน้นการส่งเสริมจริยธรรมนักเรียน ประกอบด้วย 2 ส่วน ดังนี้

2.1 การจัดการเรียนการสอนวิชาที่มีเนื้อหาจริยธรรม

2.2 การจัดการเรียนการสอนวิชาอื่นๆ

ข้าเลื่อง วุฒิจันทร์ (วีระวัฒน์ ศรีจำรัส. 2546 :40 – 41 ; อ้างอิงจาก ข้าเลื่อง วุฒิจันทร์. 2524) เสนอแนวทางในการส่งเสริมจริยธรรมในโรงเรียนไว้ดังนี้

1. จัดโรงเรียนและสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน ให้เอื้ออำนวยต่อการจัดจริยศึกษาในโรงเรียนอย่างสืบเนื่องสม่ำเสมอไม่ให้เกิดภาพเสื่อมโทรมขาดความเป็นระเบียบเรียบร้อย สกปรกรกรุงรังไม่ว่าจะเป็นส่วนใดก็ตามที่อยู่ในโรงเรียน

2. หัวหน้าสถานศึกษา ครู อาจารย์ และเจ้าหน้าที่ทุกคนในโรงเรียน ประพฤติตนเป็นผู้มีคุณธรรมและจริยธรรมตามหน้าที่ของตนเองโดยสม่ำเสมอจนเป็นนิสัย

3. ดำเนินการอบรมสั่งสอนนักเรียนทั้งใน และนอกห้องเรียนให้ประพฤติปฏิบัติตามหลักจริยธรรม และหน้าที่ของนักเรียนอย่างสม่ำเสมอสืบเนื่องไม่ขาดตอน

4. สังคมและสิ่งแวดล้อมภายในโรงเรียนมีอิทธิพลในด้านจริยธรรมต่อนักเรียนมาก จึงควรจัดแนวปฏิบัติในด้านจริยธรรมภายในโรงเรียน โดยให้สัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมภายนอกโรงเรียนอย่างเหมาะสม

5. กำหนดระเบียบของโรงเรียนในส่วนต่างๆตามหลักจริยธรรม และดำเนินการให้นักเรียนถือปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ โดยครูต้องพรั่งพร้อมและคอยเฝ้าดูเพื่อเป็นการฝึกวินัยในตนเองของนักเรียนไปในตัวด้วย

6. การสอนจริยธรรมในห้องเรียนจะต้องมีทั้งการเรียนทฤษฎีและปฏิบัติ โดยให้ปฏิบัติจริงและปฏิบัติจนเป็นนิสัยเป็นการสำคัญ

7. สอดแทรกจริยศึกษาในการสอนวิชาอื่น และการจัดกิจกรรมทุกประการของโรงเรียน

8. จัดให้อุปกรณ์การสอนจริยศึกษา กิจกรรมส่งเสริมจริยศึกษา และห้องจริยศึกษาตามความเหมาะสม

9. จัดให้มีการประเมินผลและวัดผลการจัดและการสอนจริยศึกษาทุกระยะและข้อประเมินผลพร้อมทั้งนำวัตถุประสงค์มาปรับปรุงการจัดและการสอนจริยศึกษาในโรงเรียน โดยให้นักเรียนได้มีคุณสมบัติสมบูรณ์ตามความมุ่งหมายของการศึกษาในแผนการศึกษาแห่งชาติ

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า การส่งเสริมจริยธรรมนักเรียนของครู เป็น การดำเนินงานของครูทั้งในระดับการบริหาร และระดับการจัดการเรียนการสอนอันประกอบด้วยด้านต่างๆ ดังนี้

1. การกำหนดและเชิงนโยบายวางแผน
2. การจัดสภาพแวดล้อมของโรงเรียน
3. การจัดกิจกรรมเสริม
4. การจัดการเรียนการสอนวิชาที่มีเนื้อหาจริยธรรม
5. การจัดการเรียนการสอนวิชาอื่นๆ

ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการส่งเสริมจริยธรรมนักเรียนของครูใน 2 ด้าน คือ ด้านการจัดการเรียนการสอน และด้านการจัดกิจกรรมเสริม ซึ่งมีรายละเอียดแต่ละด้านดังนี้

1. ด้านการจัดการเรียนการสอน

การจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมจริยธรรมนักเรียน ได้มีนักวิชาการได้เสนอแนวการเรียนการสอนไว้มากมาย ดังนี้

พิสมัย พูลสุข (2534 : 285) กล่าวถึง การเรียนการสอนจริยศึกษาที่ประสบความสำเร็จ มีวิธีการ ดังนี้

1. ให้ผู้เรียนอยู่ใกล้ชิดตัวอย่างที่ดี ได้ปฏิบัติจริงในชีวิตประจำวันจนเห็นคุณค่ายอมรับ ค่านิยมนั้นและยึดถือปฏิบัติจนเป็นนิสัย
2. เสนอปัญหาให้ผู้เรียนคิด โดยใช้กรณีตัวอย่างเรื่องจริงสร้าง สถานการณ์ต่างๆ ให้ผู้เรียนใช้เหตุผลอยู่ตลอดเวลา เมื่อผู้เรียนพบปัญหาของคนอื่นหรือสังคมนำมาเปรียบเทียบกับประสบการณ์ของตัวเอง ทำให้เกิดความรู้สึกที่ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของตนเองโดยไม่รู้ตัว
3. แสวงหาแบบอย่างกิจกรรมต่างๆ และวัฒนธรรมที่ดีงาม เช่น ศิลปะ ธรรมชาติ สิ่งเหล่านี้จะขัดเกลาความคิด และจิตใจของผู้เรียนให้ประณีตละเอียดอ่อนและสร้างค่านิยมได้
4. จัดโอกาสให้ผู้เรียนได้ศึกษาประสบการณ์จากวิชาการบางอย่างที่สามารถพัฒนาค่านิยมได้ เช่น วิทยาศาสตร์ช่วยสร้างค่านิยมให้รักความจริง มีเหตุผล
5. ให้โอกาสผู้เรียนทำงานเป็นกลุ่มอย่างมีระบบ เช่น ตั้งชมรม สโมสร ให้อิสระแก่ผู้เรียนตามรสนิยมและความปรารถนา เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองบนพื้นฐานความถนัด ความสนใจ
6. สอนให้สัมพันธ์กับกลุ่มประสบการณ์อื่นๆ และสอดแทรกเข้าไปในทุกครั้งที่จัดการเรียนการสอน

7. การเรียนการสอนจริยศึกษา ไม่ควรจำกัดอยู่เฉพาะในห้องเรียนเท่านั้นแต่ควรสอน ทุกโอกาสตามเกณฑ์ที่เกิดขึ้น ครูต้องติดตามแก้ไขข้อบกพร่องทางจริยธรรมของ นักเรียนที่ปฏิบัติไม่ถูกต้อง ไม่เหมาะสม ควรต้องแก้ไขทันที และให้กำลังใจยกย่อง ชื่นชม เมื่อนักเรียนสามารถปฏิบัติได้ถูกต้องเหมาะสม

สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดในเขตการศึกษา 7 (2538 : 12-17) ได้กำหนดแนวการสอนพระพุทธศาสนาว่า จะดำเนินกิจกรรมได้ราบรื่น ถ้าเริ่มต้นการเรียนการสอนด้วย

การสร้างศรัทธาให้เกิดแก่ผู้เรียน ครูจึงจำเป็นต้องสร้างความรู้สึกลือเลื่องและเชื่อมั่นให้เกิดขึ้นเสียก่อน ความเชื่อมั่นที่เกิดจากการเรียนพระพุทธศาสนานั้น มีอยู่ 2 ประการ คือ

1. เชื่อมั่นว่าหลักพุทธศาสนาเป็นความจริง ความดีจริง และความงามที่แท้จริง พระธรรมคำสั่งสอนล้วนเป็นสิ่งที่ปฏิบัติได้

2. เชื่อมั่นว่าการศึกษาวิชาพระพุทธศาสนา เป็นการเรียนสาระความรู้ที่มีเหตุ สามารถใช้ปัญญาพิสูจน์ให้เห็นจริงได้

ในการเสริมสร้างศรัทธาต่อนักเรียน ครูควรปฏิบัติตามแนวทางต่อไปนี้

1). บุคลิกภาพของครู

เพื่อให้เป็นที่เคารพรักของศิษย์ มีข้อควรปฏิบัติดังนี้

1. ควรแต่งกายสุภาพ เรียบร้อย
2. ควรพูดจาสุภาพ ไม่พูดหยาบคาย (สุภาพอ่อนโยน)
3. การทำความเคารพตอบ เมื่อนักเรียนทำความเคารพ
4. มีมารยาทในทั้งการพูด ความประพฤติเป็นแบบอย่าง
5. มีน้ำใจไม่ดูดายเมื่อนักเรียนทำผิด ควรว่ากล่าวตักเตือน
6. แสดงให้เห็นว่า ทุกคนเป็นเจ้าของโรงเรียน
7. มีความรักและหวังดี ปรารถนาดีต่อนักเรียนเสมอ
8. ตั้งใจสั่งสอนศิษย์ด้วยความเต็มใจ เต็มเวลา และเต็มความสามารถ

สรุปได้ว่าบุคลิกภาพที่ดีของครูมี 2 ส่วน ดังนี้

1. ทางกาย มีความสะอาด แจ่มใส สงบ และสำรวม

2. ทางจิต กล่าวคือ มีจิตใจเป็นอิสระ ไม่ตกเป็นทาสของตัณหาและอาโมห เพราะผู้ที่มีจิตใจอิสระ ปลอดโปร่งจากปัญหาเท่านั้นที่จะชี้แนะและช่วยเหลือผู้อื่นได้ มีความมั่นใจในตนเอง เนื่องจากเป็นผู้ที่รู้จักจริงและปฏิบัติจริงในสิ่งที่สอนผู้อื่น ครูที่ดีจึงเป็นผู้ที่มีความเรียบง่ายไม่มีปมเด่นหรือปมด้อยในการที่ต้องมาสอนวิชาพระพุทธศาสนา

2). การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูกับศิษย์ และระหว่างเพื่อนนักเรียนด้วยกัน

ความสัมพันธ์ที่ดี หมายถึง การที่ทั้งสองฝ่ายเป็นทั้งผู้ให้และผู้รับเกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นแสดงความไว้วางใจซึ่งกันและกันรับฟังการวิพากษ์วิจารณ์อย่างมี

เหตุผลทำงานร่วมกันได้เรียนรู้และช่วยกันแก้ปัญหาได้ ทั้งครูและศิษย์ต่างมีเจตคติที่ดีต่อกัน

ความสัมพันธ์ที่ดีจะเกิดขึ้นไม่ได้ ถ้าครูใช้วิธีเดินเข้าห้องเรียนให้นักเรียนอ่านหนังสือ (ซึ่งทำให้นักเรียนมีความสัมพันธ์กับตัวหนังสือเท่านั้น) แล้วครูยืนอธิบายไปจนจบชั่วโมง ก็ออกจากห้องไป การสอนแบบนี้ไม่ต่างอะไรกับการสอนโดยใช้โทรทัศน์ หรือเทปบันทึกเสียงเป็นการส่งความรู้ทางเดียวโดยไม่เกิดปฏิกิริยาโต้ตอบ

นักเรียนน่าจะเกิดความรู้สึกอบอุ่นใจ เมื่อครูเดินเข้าห้องเรียนด้วยใบหน้ายิ้มแย้มแจ่มใส เริ่มต้นบทเรียนด้วยการทักทายนักเรียน (แสดงว่าครูรู้จักชื่อของนักเรียน) คุยกันถึง เหตุการณ์ข่าวหรือเรื่องที่นักเรียนสนใจและเกี่ยวเนื่องกับบทเรียน เปิดโอกาสให้นักเรียนได้เล่า ได้บอก ไม่ว่าจะเป็นเรื่องที่ทุกข์ร้อนหรือดีใจ ครูแสดงความสนใจรับฟังและเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ผลัดเปลี่ยนกันพูดในเวลาและวาระต่างๆ กัน การปฏิบัติดังกล่าวนี้ย่อมทำให้ครูรู้จักศิษย์และศิษย์ก็เกิดความไว้วางใจครู มีความมั่นใจว่าครูเป็นมิตร ความสัมพันธ์ที่ดีได้เริ่มต้นขึ้นแล้ว

3). การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนด้วยวิธีการหลายหลาย เปิดโอกาสให้นักเรียนได้มีส่วนร่วม ครูใช้สื่อการสอนเป็นเครื่องมือให้นักเรียนได้สนทนากันเถียงขัดแย้งกันอย่างมีเหตุผล ย่อมทำให้นักเรียนต่างได้เรียนรู้ซึ่งกันและกัน ครูคอยจัดแนวทางให้นักเรียนได้แสดงความคิดและสื่อความหมายกันอย่างสร้างสรรค์ช่วยกันทำงานที่ได้รับมอบหมาย ชวนกันแก้ปัญหาความสัมพันธ์ ที่ดีในหมู่เพื่อนจึงเกิดขึ้น นักเรียนไม่ใช่หุ่นที่นั่งเรียงแถวนิ่งๆ อยู่อีกต่อไป แต่เป็นมนุษย์ที่ เคลื่อนไหว มีชีวิตชีวา

4). ให้การเสนอสิ่งเร้าและสนใจ

นักเรียนส่วนใหญ่มักมีเจตคติต่อวิชาพระพุทธศาสนาว่าเป็นเรื่องของอุดมคติสูงส่งไกลตัว บางครั้งเป็นเรื่องของอิทธิปาฏิหาริย์ เรื่องของอดีตอันยาวนาน เรื่องของกฎเกณฑ์ที่คอยควบคุมให้ทำสิ่งใดได้ดังใจตน ดังนั้นการที่จะสร้างศรัทธาให้นักเรียนเกิดความรู้สึกตระหนักในสำคัญของการนับถือศาสนา จึงต้องใช้สื่อสิ่งเร้าเชื่อมโยงให้เห็นว่า พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ มีความสัมพันธ์กับชีวิตประจำวันของเรา และช่วยให้เขาประสบความสำเร็จในชีวิตอย่างแท้จริง

นักเรียนแต่ละคนมีวิถีชีวิต มีภูมิหลัง มีความสามารถ ความสนใจที่แตกต่างกัน ครอบครัวของนักเรียนมีสถานภาพของเศรษฐกิจและสังคมแตกต่างกัน นักเรียนจึงมีความรู้สึกนึกคิดและวิธีการเรียนรู้ที่แตกต่างกันด้วย

สิ่งเร้าที่ครูสามารถจัดเสนอเพื่อจูงใจนักเรียนมีหลายประเภท ได้แก่

1. ธรรมชาติ และปรากฏการณ์ธรรมชาติที่นักเรียนได้พบเห็นอยู่ทุกวัน แต่มิได้คิดพิจารณา เช่น ใบไม้ที่ผลิอ่อน ใบไม้ที่เขียวชอุ่ม ใบแก่ที่เหลืองจัด ใบไม้ที่ร่วงหล่น ทับถม

อยู่บนพื้นดิน ตัวหนอนที่เกาะอยู่บนก้านกุหลาบสีสวย น้ำที่นองขังจนเน่าและน้ำที่ใส ไหลเย็น ผักตบชวาที่ลอยไปตามสายน้ำ ลมที่พัดเย็นและพายุที่พัดกระหน่ำทำลายทุกอย่างที่ขวางหน้า และยังคงเป็นสิ่งที่ดีที่ครูควรนำมาใช้สอนอยู่เสมอ

2. ขาวและเหตุการณ์ที่เป็นสิ่งเร้าและจูงใจให้นักเรียนเกิดความสนใจใคร่รู้ช่วยให้ครูสามารถจัดเป็นกิจกรรมเสริมสร้างศรัทธา กิจกรรมสอนสาระของบทเรียนและกิจกรรมสรุปได้ทุกขั้นตอน การใช้ขาวและเหตุการณ์นำเข้าสู่การสอนหลักธรรมต่างๆ หรือนำมาสอนตามเทศกาลวันสำคัญของพระพุทธศาสนา ย่อมทำให้นักเรียนตระหนักว่าวิชาที่เรียนอยู่มีความสัมพันธ์กับชีวิตประจำวัน และเป็นตัวอย่างให้นักเรียนคิดวินิจฉัยสิ่งผิดชอบชั่วดีได้ด้วยตนเอง

3. การใช้สื่อและวิธีการจัดเสนอสื่อต่างๆ เพื่อสร้างความสนใจ เช่น การจัดป้ายนิเทศจัดนิทรรศการ การใช้เพลง เกม นิทาน กรณีปัญหา กรณีตัวอย่าง สถานการณ์จำลอง เสนอเป็นวีดิทัศน์ ภาพเคลื่อนไหว คอมพิวเตอร์ แอปพลิเคชันเสียง ย่อมช่วยให้นักเรียนเรียนรู้ได้ดี

4. การจัดกิจกรรมให้นักเรียนได้ตรวจสอบความรู้ ความคิดของตนเองและได้ทราบผลทันที ช่วยเสริมแรงและจูงใจให้นักเรียนต้องการปรับปรุงตนหรือปรับปรุงผลงานให้ดีขึ้น ดังนั้น คำวิจารณ์อย่างมีเหตุผล คำชมเชย การให้รางวัล การประกาศเกียรติคุณ จึงเป็นวิธีหนึ่งที่จะช่วยส่งเสริมและจูงใจนักเรียนต่อการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา

ครู จึงควรเลือกจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมให้เหมาะสมกับระดับของชั้นเรียน เหมาะสมกับวัยและความสนใจใคร่รู้ของผู้เรียน เหมาะกับบทเรียนที่สอนและเหมาะสมกับวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

บรรยากาศและสิ่งแวดล้อมจึงเป็นองค์ประกอบส่วนหนึ่งที่ทำให้การเรียนการสอนบรรลุผลตามวัตถุประสงค์

X การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่มีจุดมุ่งหมายพัฒนา นักเรียนทั้งด้าน กาย วาจา ใจ มีลักษณะเช่นเดียวกับกิจกรรมการเรียนการสอนที่ดีของวิชาอื่นๆ กล่าวคือเป็นกิจกรรมที่มีลักษณะดังต่อไปนี้

1. ปลุกเร้าให้นักเรียนมีส่วนร่วมและแสดงออก
2. ให้โอกาสและเห็นความสำคัญของนักเรียนทุกคน
3. ฝึกฝนวิธีการแสวงหาความรู้ และวิธีการแก้ปัญหา
4. จัดสถานการณ์ให้นักเรียนได้ฝึกคิดวิเคราะห์
5. สร้างบรรยากาศที่รื่นรมย์
6. มีการจัดกิจกรรมอย่างหลากหลาย

กรมวิชาการ (2542 : 67 – 70) ได้กำหนดการจัดการเรียนการสอน เพื่อเสริมสร้างจริยธรรมนักเรียน โดยมีองค์ประกอบที่สำคัญ 4 กิจกรรม ตามลำดับดังนี้คือ การสร้างความตระหนักการให้ตัวแบบ การปรับพฤติกรรมและการควบคุมตนเอง ทั้งนี้ครูจะต้องแบ่งขั้นตอนการใช้กิจกรรมทั้ง 4 นี้ ออกเป็น 2 ระยะ มี 4 ขั้นตอนด้วยกันดังนี้

ระยะที่ 1 เป็นระยะที่ครูจะจัดประสบการณ์ควบคุมพฤติกรรมให้นักเรียนก่อน ซึ่งรูปแบบของการจัดประสบการณ์นี้จะประกอบด้วย 3 กิจกรรมหลัก ตามลำดับขั้นตอนต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 การสร้างความตระหนัก

ขั้นนี้มีเป้าหมายให้นักเรียนตัดสินใจด้วยตนเอง ว่าการกระทำหรือพฤติกรรมใดบ้างที่ควรทำและไม่ควรทำ เพราะเหตุใด แล้วกำหนดพฤติกรรมเป้าหมาย หรือพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของตนเองด้วยตนเอง กิจกรรมในขั้นนี้ครูต้องอาศัยสื่อและกิจกรรมต่างๆ เช่น นิทาน ละคร กรณีตัวอย่าง รูปภาพ เพลง การแสดงบทบาทสมมติและอื่นๆ มาช่วยกระตุ้นความสนใจของนักเรียนพร้อมกับใช้คำถามอย่างมีระบบ เพื่อให้นักเรียนได้ถูกคิดและเกิดความตระหนักด้วยตนเอง แต่จากการกระตุ้นด้วยคำถามของครูนี้ นักเรียนอาจนึกคิดได้ทั้งในทิศทางที่พึงประสงค์และไม่พึงประสงค์และอาจเกิดค่านิยมในสิ่งที่ตรงกันข้ามกับสิ่งที่สังคมมุ่งเสริมสร้าง หรือต้องการก็เป็นได้ ดังนั้นจึงได้นำกระบวนการกลุ่มมาใช้เป็นเครื่องมือในการนำให้นักเรียนได้เกิดแนวความคิดหรือการเรียนรู้ที่จะต้องตัดสินใจได้ว่าสิ่งใดควรทำสิ่งใดไม่ควรทำ เพราะเหตุใด ซึ่งจะช่วยให้นักเรียนตั้งเป้าหมายของพฤติกรรม หรือกำหนดแนวทางการประพฤติปฏิบัติของตนได้ด้วยตนเองอย่างถูกต้อง และสอดคล้องกับสิ่งที่สังคมต้องการด้วย ดังนั้นกิจกรรมในขั้นนี้จึงประกอบด้วยกิจกรรมย่อยๆ รวม 5 ขั้นตอน คือ

1.1 ให้นักเรียนทำกิจกรรมสร้างความตระหนักเพื่อให้นักเรียนตัดสินใจเกี่ยวกับพฤติกรรมด้วยตนเอง โดยครูเสนอกิจกรรมเหล่านี้ในรูปของเกม นิทาน ละคร กรณีตัวอย่าง รูปภาพ เพลง การแสดงบทบาทสมมติ หุ่นภาพ ภาพจำลอง และอื่นๆ เป็นต้น แล้วตั้งคำถามปลายเปิดให้นักเรียนคิดและตัดสินใจ

1.2 ให้นักเรียนแต่ละคนแสดงความคิดเห็นและตอบคำถามของกิจกรรมนั้นๆ เป็นรายบุคคล

1.3 ให้นักเรียนรวมกลุ่มย่อยร่วมกันอภิปรายแสดงความคิดเห็นและตอบคำถามของกิจกรรมนั้นๆ เพื่อให้นักเรียนพบทางเลือกหลายๆทางแล้วสรุปหามติของกลุ่มย่อย

1.4 ให้นักเรียนรวมกลุ่มใหญ่ร่วมกันกำหนดข้อตกลงหรือพฤติกรรมที่ควรกระทำของนักเรียนทั้งชั้น โดยให้เป็นพฤติกรรมที่ชัดเจนสามารถสังเกตได้และวัดได้

1.5 ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปข้อตกลงและวางเกณฑ์ของพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของชั้นเรียนร่วมกัน และจัดทำเป็นแผนภูมิ รูปภาพ หรือข้อความติดไว้ในชั้นเรียนเพื่อเตือนความจำของนักเรียน

ขั้นที่ 2 การให้ตัวแบบ

ขั้นนี้มีเป้าหมายให้นักเรียนจำแนกได้ว่าพฤติกรรมใดควรทำพฤติกรรมใดไม่ควรทำ โดยการสังเกตความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมกับผลกิจกรรมนั้นๆจนนักเรียนเกิดความเข้าใจ และความเชื่อในความสัมพันธ์นั้น วิธีการเรียนรู้แบบนี้จำเป็นต้องใช้ตัวแบบ (Model) เพื่อการสังเกต ซึ่งมีอยู่ 3 ประเภทด้วยกันคือ ตัวแบบจริง ตัวแบบสัญลักษณ์ ตัวแบบคำบอกเล่าหรือคำอธิบายชี้แนะ ตัวแบบที่ให้นักเรียนสังเกตนี้มีจุดประสงค์เพื่อให้นักเรียนเกิดความเข้าใจในกฎเกณฑ์ การ

ตัดสินใจความถูก-ผิด และเกิดความเข้าใจในความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมกับผลกิจกรรมในขั้นนี้ ประกอบด้วยกิจกรรมย่อย 4 ขั้นตอนคือ

2.1 การให้ตัวแบบ ครูต้องเลือกตัวแบบที่มีความสำคัญต่อนักเรียน หรือมีลักษณะใกล้เคียงกับนักเรียนเพื่อให้นักเรียนเกิดความสนใจในตัวแบบ และตัวแบบนั้นต้องแสดงพฤติกรรมที่พึงประสงค์อย่างชัดเจนและบ่อยครั้ง

2.2 เมื่อตัวแบบแสดงพฤติกรรมที่พึงประสงค์ ครูต้องให้การเสริมแรงตัวแบบทันที เพื่อให้นักเรียนอยากลอกเลียนแบบยิ่งขึ้น

2.3 ครูชี้แนะให้นักเรียนเห็นความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมกับผลกิจกรรมที่ได้รับ อย่างเด่นชัด

2.4 การให้นักเรียนเลียนแบบ ครูต้องให้นักเรียนได้มีโอกาสสังเกตตัวแบบย่อยๆ และให้การเสริมแรงทันทีที่นักเรียนแสดงพฤติกรรมเลียนแบบ

กิจกรรมขั้นนี้จะได้ผลมากน้อยเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับความสอดคล้อง ระหว่างตัวแบบคนจริงกับตัวแบบสัญลักษณ์ ตัวแบบคำบอกเล่าหรืออธิบายชี้แนะ นั่นคือ ถ้าครูให้ตัวแบบสัญลักษณ์และคำบอกเล่าหรือคำอธิบายชี้แนะแก่นักเรียน ให้มีลักษณะนิสัยที่ดีแล้ว แต่ครูและพ่อแม่ตลอดจนบุคคลต่างๆในสังคมทุกคนแสดงตนตรงข้ามกับคำพร่ำสอน หรือตัวแบบต่างๆที่ให้นักเรียนแล้วการเรียนรู้ของนักเรียนก็ได้ผลน้อย ดังนั้นการทำตนเป็นแบบอย่างที่ดีของครู พ่อแม่ และบุคคลทุกคนในสังคม จึงเป็นสิ่งสำคัญมากต่อการเรียนรู้เกี่ยวกับลักษณะนิสัยหรือพฤติกรรมของนักเรียนโดยทั่วไป

ขั้นที่ 3 การปรับพฤติกรรม

ขั้นนี้มีเป้าหมายให้นักเรียนได้เรียนรู้ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมกับผลกรรมจากประสบการณ์ตรง โดยครูจะเป็นผู้ทำหน้าที่จัดเงื่อนไขผลกิจกรรมทั้งการเสริมแรง และการลงโทษให้กับนักเรียนทุกครั้งที่นักเรียนแสดงพฤติกรรม แต่เนื่องจากว่าในเรื่องของการเสริมสร้างลักษณะนิสัยนั้น นักจิตวิทยาได้ให้ข้อเสนอว่า ควรใช้เงื่อนไขการเสริมแรงมากกว่าเงื่อนไขการลงโทษเพราะว่าการลงโทษมีผลเสียมากกว่า คือ จะทำให้นักเรียนเกิดพฤติกรรมลบลอกหลีกเลี่ยงและต่อต้าน ดังนั้นกิจกรรมในขั้นนี้จึงประกอบด้วยกิจกรรมย่อยที่ครูต้องทำ 6 ขั้นตอนคือ

3.1 กำหนดพฤติกรรมที่ต้องการเสริมสร้างให้ชัดเจน สามารถสังเกตได้ วัดได้ โดยการระบุพฤติกรรมนั้นๆให้ชี้เฉพาะว่านักเรียนทำอะไร มีเป้าหมายเพื่ออะไร ทำเวลาไหน ทำกับใครที่ไหน เช่น เข้าแถวเคารพธงชาติ เวลา 08.00 น. ร่วมกับเพื่อนๆหน้าเสาธงโรงเรียน เป็นต้น และกรณีที่ต้องเสริมสร้างลักษณะนิสัย ครูควรกำหนดพฤติกรรมเด่นที่ต้องการเสริมสร้างให้ครอบคลุมลักษณะนิสัยนั้น

3.2 กำหนดผลกิจกรรมเพื่อใช้ในการเสริมแรงที่เหมาะสมกับนักเรียน และต้องเป็นสิ่งที่ครูสามารถให้ได้ ซึ่งอาจจะเป็นเวลาที่ให้ทำกิจกรรมพิเศษ คะแนน ดาว คำชมเชย การปรบมือและอื่นๆ เป็นต้น

3.3 วางเงื่อนไขการให้ผลกิจกรรมอย่างเป็นระบบ คือกำหนดว่าเมื่อใดนักเรียนทำพฤติกรรมที่ต้องการตามข้อ 3.1ครูจะให้ผลกรรมและตัวเสริมแรงทันทีทุกครั้ง

3.4 ครูและนักเรียนตกลงร่วมกันเกี่ยวกับพฤติกรรมที่ต้องการ รวมถึงนักเรียนนำพฤติกรรมจากผลกิจกรรมและเงื่อนไขที่นักเรียนจะได้ เมื่อทำพฤติกรรมที่พึงประสงค์เหล่านั้น

3.5 ครูให้การเสริมแรงตามที่กำหนดไว้ตามข้อ 3.2 ทันทีทุกครั้งที่นักเรียนทำพฤติกรรมที่พึงประสงค์ตามที่กำหนดตามข้อ 3.1

3.6 ครูสังเกตและบันทึกพฤติกรรมของนักเรียน ก่อนการใช้เทคนิคการปรับพฤติกรรมและระหว่างการปรับพฤติกรรม เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการประเมินผลการปรับพฤติกรรม ยังไม่บรรลุผล ครูต้องปรับปรุงผลกรรมและเงื่อนไขตามข้อ 3.2,3.3 ใหม่

ระยะที่ 2 เป็นช่วงเวลาที่ครูจะค่อยๆถอดโปรแกรมการปรับหรือควบคุมพฤติกรรม โดยครูออกไปด้วยการให้การเสริมแรงเป็นครั้งคราวแทน หรือใช้วิธีการยืดเวลาของการเสริมแรงออกไป ใช้ตัวเสริมแรงทางสังคมเป็นหลัก และในขณะเดียวกันก็เริ่มให้นักเรียนฝึกการควบคุมตนเองและให้การเสริมแรงตนเองให้มากขึ้น จนในที่สุดก็สามารถควบคุมตนเองได้กิจกรรมในระยะนี้เรียกว่าการควบคุมตนเอง กำหนดให้เป็นขั้นที่ 4 ของกิจกรรมที่ต่อจากระยะที่ 1 ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ขั้นที่ 4 การควบคุมตนเอง

เป้าหมายของกิจกรรมขั้นนี้คือ การให้นักเรียนรู้วิธีการควบคุมตนเองด้วยการบันทึกพฤติกรรมตนเอง เสริมแรงและประเมินตนเองในขั้นนี้ประกอบด้วยกิจกรรมย่อย 4 กิจกรรม ดังนี้

4.1 ศึกษาให้นักเรียนตั้งเป้าหมายหรือกำหนดพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของตนเอง และกำหนดผลกรรมหรือตัวเสริมแรงที่ต้องการ พร้อมวางเงื่อนไขการให้การเสริมแรงตนเอง

4.2 ครูค่อยๆลดการควบคุมพฤติกรรมนักเรียนลง โดยการเสริมแรงเป็นครั้งคราวแทนหันมาใช้ในการเสริมแรงสังคมเป็นหลัก

4.3 ให้นักเรียนเสริมแรงตนเองตามเงื่อนไขหรือข้อกำหนดที่วางไว้ (4.1)

4.4 ให้นักเรียนบันทึกการเกิดพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของตนเองและนำผลการบันทึกมาใช้เป็นข้อมูลในการประเมินตนเอง

จุดเน้นที่สำคัญของการใช้รูปแบบการสอนซึ่งประกอบด้วยกิจกรรมทั้ง 4 ขั้นตอนคือการสร้างความตระหนัก การให้ตัวแบบ การปรับพฤติกรรมและการควบคุมตนเองนั้นจำเป็นจะต้องเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องและสัมพันธ์กันระหว่างบ้านกับโรงเรียน จึงจะก่อให้เกิดความสำเร็จอย่างสูงต่อการพัฒนาเสริมสร้างลักษณะนิสัยที่ดีให้แก่บุตรหลานของตน โดยการเข้ามามีบทบาทช่วยส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาลักษณะนิสัยที่ทางโรงเรียนจัดขึ้นด้วยการให้ ความสนใจเอาใจใส่คอยสังเกตพฤติกรรมของนักเรียน และกระตุ้นให้นักเรียนทำดียิ่งขึ้นพร้อมกันนี้ก็ให้การเสริมแรงทันทีที่เขามีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ เพื่อให้นักเรียนเกิดความภาคภูมิใจ ในการกระทำของเขาขณะเดียวกันผู้ปกครองหรือทางบ้านก็ควรให้ตัวแบบที่ดีแก่นักเรียนด้วย โดยทำตนเป็น

แบบอย่างที่ดี และพยายามชี้แนะให้นักเรียนเห็นความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมกับผลกรรมที่ได้รับอย่างชัดเจนทุกครั้ง ด้วยสิ่งเหล่านี้จะเป็นส่วนสำคัญที่มีผลต่อการเสริมสร้างลักษณะนิสัยในการทำงานของนักเรียนมีผลทำให้นักเรียนมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ดีขึ้น และเป็นไปอย่างสม่ำเสมอต่อเนื่องจนเกิดเป็นลักษณะนิสัยถาวรที่สังคมต้องการต่อไป

วีระวัฒน์ ศรีจำรัส. (2546 : 33-34) ได้กล่าวถึงลักษณะการเรียนการสอนไว้ดังนี้

1. การจัดการเรียนการสอนในรูปแบบที่เน้นบูรณาการจริยธรรมรายวิชา มีการกำหนดคุณลักษณะที่ต้องการตามเนื้อหาวิชาและในขณะเรียนโดยเน้นให้นักเรียนมีพฤติกรรมปฏิบัติจริงในชีวิตมากกว่าการท่องจำจริยธรรมเพียงอย่างเดียว มีการประเมินผลตามคุณลักษณะที่กำหนด
2. การเสริมแรง ส่งเสริมให้นักเรียนประพฤติตนตามแบบที่มีจริยธรรมเพื่อให้กำลังใจในการประพฤติปฏิบัติ มีความมั่นใจไปในทางที่ดี มีคุณค่าต่อสังคม
3. การติดตามผลพฤติกรรมต่างๆของนักเรียนที่ได้ปฏิบัติโดยการสังเกต สัมภาษณ์ และการประเมินผล

บัญชา อึ้งสกุล (2545,สิงหาคม). กล่าวว่า แนวทางหรือวิธีการที่สามารถนำไปสู่การแก้ปัญหาดังกล่าว ได้แก่ 1) ควรให้เด็กทำกิจกรรมในลักษณะกลุ่ม ควรยึดหลัก Creative Cooperation ที่สำคัญคือ ต้องให้เด็กเกิดความเคารพจุดต่างซึ่งกันและกัน อันเป็นพื้นฐานของการรักษาสหิมนุษยชนของประชาธิปไตย มีการแลกเปลี่ยนความเข้าใจร่วมกัน 2) วางแผนและออกแบบจัดกิจกรรมการเรียนการสอนหรือการเรียนรู้ ให้เด็กและเยาวชนมองเห็นภาพอนาคตของผลกระทำในวันนี้ที่ชัดเจน โดยเฉพาะได้เห็นผลดี เห็นผลประโยชน์ เห็นประโยชน์ของจริยธรรมและค่านิยมที่ถูกต้อง นำมาใช้เป็นแนวทางในการควบคุมตนเอง และประสานสัมพันธ์กับผู้อื่นที่เชื่อมโยงกับปฏิบัติในชีวิตประจำวันให้ได้อย่างต่อเนื่องและมั่นคงตลอดไป

สรุปได้ว่า การจัดการเรียนการสอนด้านจริยธรรม เป็นแนวทางในการส่งเสริมจริยธรรมนักเรียน เพื่อให้เป็นคนดีโดยต้องคำนึงถึงบุคลิกภาพของครูผู้สอน ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนมีสิ่งเร้าจูงใจช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริง การจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมภายในห้องเรียนและบริเวณโรงเรียนจะช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ นอกจากการจัดการเรียนการสอนที่มีเนื้อหาเชิงจริยธรรมแล้วควรมีการสอดแทรกหรือบูรณาการในเนื้อหาวิชาอื่นๆ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และสามารถนำไปประพฤติปฏิบัติได้ ในชีวิตประจำวันเพื่อจะเป็นคนเก่ง คนดี และมีความสุขตามนโยบายการจัดการศึกษาแห่งชาติ

2. ด้านการจัดกิจกรรมเสริม

ธนพร ดีจงเจริญ (2536 : บทคัดย่อ) การจัดการเสริมเพื่อส่งเสริมจริยธรรมมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งต่อการพัฒนาจริยธรรมนักเรียน และได้มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายไว้ดังนี้ การจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมจริยธรรมในโรงเรียนประถมศึกษาตามนโยบายการศึกษาของกรุงเทพมหานคร วิธีดำเนินการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงบรรยาย โดยมีรูปแบบการวิจัย คือการศึกษาเอกสาร การสำรวจ และการสัมภาษณ์ ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนยึดถือนโยบายการศึกษาของกรุงเทพมหานครในการจัดกิจกรรมส่งเสริมจริยธรรม ๘ ด้าน คือสะอาด ขยัน อดทน ประหยัด

ข้อสำคัญ เสียสละ กตัญญู รู้และปฏิบัติตามกติกา มีผู้อำนวยการหรืออาจารย์ใหญ่เป็นผู้ตัดสินใจ กำหนดแนวในการจัดกิจกรรมส่งเสริมจริยธรรมของโรงเรียนคณะครูกับผู้บริหารร่วมกันวางแผน และเขียนแผนไว้เป็นลายลักษณ์อักษรในลักษณะแผนปฏิบัติงานประจำปีของโรงเรียนโดยคำนึงถึง นโยบายการศึกษาของกรุงเทพมหานครมากที่สุด รองลงมาคือ ประโยชน์ที่ได้รับ จากการจัด กิจกรรม ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน การเรียน การสอนในหลักสูตร และความต้องการของโรงเรียนตามลำดับและมีการประเมินผลการจัดกิจกรรม โดยการสังเกต พฤติกรรมของนักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรม กิจกรรมที่โรงเรียนจัดครบทุก โรงเรียนคือ กิจกรรมการรักษาความสะอาดภายในโรงเรียน กิจกรรมลูกเสือและยุวกาชาด กิจกรรมโครงการ อาหารกลางวัน กิจกรรมวันไหว้ครู กิจกรรมวันแม่แห่งชาติ กิจกรรมวันพ่อแห่งชาติ กิจกรรมพล ศึกษาและกีฬานักเรียน และกิจกรรมวันอำลาอาลัย ส่วนกิจกรรมที่ไม่ได้จัดทุกโรงเรียนอาจเสนอ โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้คือ กิจกรรมสหกรณ์โรงเรียน กิจกรรมสุขภาพปากและฟัน กิจกรรมตัดผมนักเรียน กิจกรรมออมทรัพย์ กิจกรรมรณรงค์เพื่อการไม่สูบบุหรี่และป้องกันยาเสพติด กิจกรรมอาสาสมัครสาธารณสุขมูลฐานในโรงเรียนและกิจกรรมเพื่อช่วยเพื่อนและพี่ช่วยน้อง ตามลำดับ กิจกรรมต่างๆ เหล่านี้เป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียนและกิจกรรม แต่ละกิจกรรมส่งเสริมจริยธรรมหลายด้าน เมื่อพิจารณาในภาพรวมพบว่า กิจกรรมเหล่านั้นส่งเสริมจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์มากที่สุด สำหรับรูปแบบ วิธีการ ปัญหา ข้อเสนอแนะ และผลในการ จัดกิจกรรมพบว่า มีความแตกต่างกันในแต่ละกิจกรรม

สมพงษ์ จิตระดับ (2530 : 177) กล่าวว่า กิจกรรมที่ช่วยพัฒนาทางด้านจิตใจ น้ำใจ และศีลธรรม อาจแบ่งได้เป็น 4 ประเภท คือ

1. กิจกรรมในวันสำคัญต่าง ๆ
2. กิจกรรมทางศาสนาและวัฒนธรรม
3. กิจกรรมชมรมอาสาพัฒนา
4. กิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี การอยู่ค่ายพักแรม

จากแนวทางต่าง ๆ เหล่านี้ อาจนำมาประมวลจัดเป็นกิจกรรมนักเรียนเพื่อ ส่งเสริมจริยธรรมในโรงเรียน เช่น

1. จัดโครงการมอบประกาศเกียรติบัตรหรือรางวัลแก่นักเรียนที่ประพฤติดี
2. นำนักเรียนไปทำบุญตักบาตรหรือเวียนเทียนที่วัดร่วมกับผู้ปกครองนักเรียน

โรงเรียนพระวิสุทธิวงส์เป็นส่วนหนึ่งที่มีความสำคัญในการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมจริยธรรม นักเรียน และปลูกฝังความคิดและนิสัยที่ดีด้านการจัดกิจกรรมการเรียนหลาย ๆ อย่าง โดยให้ คณะครูหรือรางวัลเป็นเครื่องตอบแทนทำให้นักเรียนได้พบเห็น เป็นตัวอย่างสำหรับนำไปคิดและ ตัดสินใจนำไปปฏิบัติในสิ่งที่ดีงาม โรงเรียนพระวิสุทธิวงส์ได้เข้าร่วมกับฝ่ายการศึกษาอัครสังฆ- มณฑลกรุงเทพฯ ในโครงการบูรณาการจริยธรรม เพื่อให้สอดคล้องและส่งเสริมให้นักเรียนมีจริย ธรรมได้วิสัยทัศน์ที่ว่า มีความเป็นเลิศในการจัดการศึกษา ผู้สำเร็จการศึกษามีความสมดุล เป็น การปลูกฝังและส่งเสริมให้นักเรียนมีจริยธรรมอย่างชัดเจน โดยมีเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียน

ในด้าน ความรักและการรับใช้โรงเรียนได้มีการให้ความรู้กับนักเรียน ในการเรียนการสอนรวมทั้งมี การจัดสิ่งแวดล้อมและกิจกรรมในโรงเรียนให้เหมาะสมทางด้านจริยธรรม ตามปรัชญาของโรงเรียน ที่ว่า “พัฒนาความเป็นมนุษย์ที่ครบครัน ตามหลักธรรมคริสตศาสนา” โดยการจัดการเรียนการสอน มีการบูรณาการจริยธรรมรายวิชารวมถึงการจัดกิจกรรมเสริม ทั้งภายนอกและภายในโรงเรียน เพื่อให้นักเรียนได้รับการปลูกฝังจริยธรรมที่ดี เห็นคุณค่าความสำคัญและความคิดเชิงเหตุผลในการกระทำซึ่งมีประโยชน์ต่อตนเองและสังคมมากน้อยเพียงใด โรงเรียนมีการจัดลักษณะการเรียนการสอนดังต่อไปนี้ (แผนพัฒนาโรงเรียนพระวิสุทธิวงศ์. 2546 : 23 – 28)

1. การจัดการเรียนการสอนในรูปแบบที่เน้นการบูรณาการจริยธรรมทุกรายวิชา มีการกำหนดคุณลักษณะที่ต้องการตามเนื้อหาวิชาและในขณะเรียน โดยเน้นให้นักเรียนมีการประพฤติปฏิบัติจริงในชีวิตมากกว่าการท่องจำจริยธรรมเพียงอย่างเดียว มีการประเมินผลตามคุณลักษณะที่กำหนด

2. การเสริมแรง ส่งเสริมให้นักเรียนประพฤติตนตามแบบผู้ที่มีจริยธรรมเพื่อให้กำลังใจในการประพฤติปฏิบัติ มีความมั่นใจ ไปในทางที่ดี มีคุณค่าต่อสังคม

3. การติดตามผล พฤติกรรมต่างๆของนักเรียนที่ได้ปฏิบัติโดยการสังเกต สัมภาษณ์ และการประเมิน

ลออ การุณยะวนิช (เบญจมาศ เอี่ยมอิม. 2543 :20 ; อ้างอิงจาก ลออ การุณยะวนิช. ม.ป.ป. : 111) กล่าวถึงแนวทางการจัดกิจกรรมเสริมดังนี้

1. โรงเรียนควรจัดกิจกรรมทางศาสนาภายในโรงเรียนตามโอกาสเนื่องในวันสำคัญทางศาสนา เช่น วันวิสาขบูชา

2. ให้นักเรียนปฏิบัติตนให้เป็นผู้มีระเบียบและสวดแทรกบรยากาศทางศาสนาในกิจวัตรประจำวัน ตามที่แต่ละโรงเรียนจะจัดให้เหมาะสม เช่น ให้สวดมนต์สัปดาห์ละครั้ง ฟังอภิปรายธรรม และพานักเรียนไปวัดบ้างตามโอกาส

3. จัดแข่งขันการตอบปัญหาที่นักเรียนต้องอ่านหนังสือที่โรงเรียนกำหนดไว้จึงจะตอบได้ เช่น หนังสือนิทานชาดก ประวัติพุทธสาวก เป็นต้น

4. ประกาศยกย่องนักเรียนที่มีความประพฤติดีให้ปรากฏในที่ประชุม

5. ให้คะแนนความประพฤติเป็นการฝึกอบรมจริยศึกษาในโรงเรียน

7. พานักเรียนออกไปทำกิจกรรมนอกสถานที่ เช่น พาไปเวียนเทียน ชมวัด ฟังเทศน์ หรือแนะนำศึกษาสถานที่สำคัญ เป็นต้น

การจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมจริยธรรม เป็นกิจกรรมการเรียนการสอนที่โรงเรียน ได้ให้ความสำคัญและมุ่งเน้นให้มีการส่งผลต่อการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโดยได้มีการจัด กิจกรรมส่งเสริมจริยธรรมไว้ดังนี้ (แผนพัฒนาโรงเรียนพระวิสุทธิวงศ์. 2546 : 6)

1. กิจกรรมลูกเสือ เนตรนารีซึ่งมีจุดมุ่งหมายที่จะฝึกเด็กให้บำเพ็ญประโยชน์นั้น ควรได้รับการส่งเสริมให้เด็กได้มีโอกาสแต่งเครื่องแบบลูกเสือ มีการบำเพ็ญประโยชน์ให้กับชุมชน และผู้อื่น ตลอดจนเป็นเครื่องเตือนให้ระลึกในหน้าที่ยิ่งขึ้น

2. กิจกรรมศาสนา โรงเรียนได้จัดกิจกรรมศาสนาทั้งภายในและภายนอกโรงเรียนตามโอกาสโดยให้นักเรียนมีส่วนร่วมเนื่องในวันสำคัญทางศาสนา เช่น วันวิสาขบูชา วันคริสตมาส

3. ดัดข้อความเกี่ยวกับจริยธรรมไว้ตามบริเวณต่าง ๆ ในโรงเรียนเพื่อเป็นเครื่องเตือนใจนักเรียนเมื่อได้อ่านบ่อยครั้ง

4. มีการนั่งสมาธิก่อนเรียน

5. มีการจัดสวนจริยธรรมและห้องจริยธรรม

6. ประกาศยกย่องนักเรียนที่ประพฤติดีให้ปรากฏในที่ประชุม

7. มีการให้คะแนนความประพฤติและปฏิบัติ ตามโครงการธนาคารความดีและคะแนนจิตพิสัย

5. ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมจริยธรรมนักเรียนเจตคติ

5.1 เจตคติของครู

ความหมายของเจตคติของครู

ความหมายคำว่า “เจตคติ” นั้น หมายถึง ความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อสิ่งต่างๆ อันเนื่องมาจากการเรียนรู้ ประสบการณ์ และเป็นตัวกระตุ้นให้บุคคลแสดงพฤติกรรมหรือแนวโน้มที่จะตอบสนองต่อสิ่งเร้านั้นๆ ไปในทิศทางใดทิศทางหนึ่ง อาจเป็นไปในทางสนับสนุน หรือคัดค้านก็ได้ (เชิดศักดิ์ โฆวสินธุ์. 2520 : 38)

5.1.1 ความหมายของเจตคติ

พรณี ข.เจนจิต (2528 : 288) กล่าวว่า เจตคติ หมายถึง ความรู้สึกที่พอใจและไม่พอใจที่บุคคลมีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งมีอิทธิพลทำให้แต่ละคนตอบสนองต่อสิ่งเร้าแตกต่างกันออกไป สำหรับ วินัย วีระวัฒนานนท์ (2532 : 39) กล่าวว่า เจตคติ คือ ความรู้สึกนึกคิดของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ไม่ว่าสิ่งนั้นจะเป็นรูปธรรมหรือนามธรรม

พรเพ็ญ หล้าคำ (2534 : 25) ได้อธิบายความหมายของเจตคติไว้ดังนี้

1. เป็นสภาพทางจิตใจและประสาท ซึ่งอาจแสดงให้เห็นได้โดยพฤติกรรม เช่น โกรธ เกสียด รัก พพอใจ ไม่พอใจ เป็นต้น

2. เป็นความพร้อมของบุคคลที่จะตอบสนองต่อสรรพสิ่งใดๆ ตามลักษณะของเจตคติที่เกิดขึ้น เช่น ชอบหรือมีเจตคติที่ดีต่อวิชาวิทยาศาสตร์ ก็มีความต้องการที่จะเรียนหรือสนใจวิชาวิทยาศาสตร์

3. เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นอย่างเป็นระบบ คือเมื่อเกิดเจตคติต่อสิ่งใดแล้วจะเกิดต่อเนื่องกันไป และพฤติกรรมที่มีความสัมพันธ์กับเจตคตินั้นด้วย เช่น โกรธก็ทำหน้าบึ้ง

4. เป็นสิ่งที่เกิดจากประสบการณ์ เพราะประสบการณ์มีส่วนในการสร้างเจตคติ

5. เป็นพลังสำคัญที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรม พฤติกรรมที่แสดงออกต่อสิ่งใดๆ อย่างไรนั้นขึ้นอยู่กับเจตคติเป็นสำคัญ

เซฟเวอร์ (Shaver. 1977 : 168) กล่าวว่า เจตคติ คือ จิตลักษณะประเภทหนึ่ง ที่เป็นความโน้มเอียง หรือความรู้สึกที่จะตอบสนองไปในทางที่ชอบหรือไม่ชอบต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด หรือ อาจกล่าวได้ว่าเป็นความคิดเห็นของบุคคลที่มีต่อสิ่งต่าง ๆ โดยมีอารมณ์เป็นส่วนประกอบ รวมทั้ง ความพร้อมที่จะแสดงพฤติกรรมเฉพาะอย่างหรือ หมายถึง ระบบของการจัดรูปแบบประสบการณ์และพฤติกรรมที่ค่อนข้างคงที่ ที่มีต่อบุคคล สิ่ง หรือสถานการณ์อย่างใดอย่างหนึ่ง โดยความรู้สึกนั้นอาจเป็นไปได้ในทางบวก (Positive) ทางลบ (Negative) เป็นอหังการ (Indifferent) ส่วน สรวงศ์ โค้วตระกูล (2545 : 366) กล่าวว่า เจตคติ เป็นอหังการ (Disposition) หรือแนวโน้มที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมสนองตอบต่อสิ่งแวดล้อมหรือสิ่งเร้า ซึ่งอาจจะเป็นได้ทั้งคน วัตถุสิ่งของ หรือ ความคิด เจตคติอาจจะเป็นบวกหรือลบ ถ้าบุคคลมีเจตคติบวกต่อสิ่งใด ก็จะมีพฤติกรรมที่จะเผชิญกับสิ่งนั้น ถ้ามีเจตคติลบก็จะหลีกเลี่ยง เจตคติเป็นสิ่งที่เรียนรู้ และเป็นการแสดงออกของค่านิยม และความเชื่อส่วนบุคคล

จากความหมายของเจตคติที่กล่าวมา สรุปได้ว่า เจตคติ หมายถึง ความคิด ความรู้สึกที่เกิดจากการเรียนรู้ในสถานการณ์ต่าง ๆ ที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ส่งผลให้แต่ละคนตอบสนองต่อสิ่งนั้นแตกต่างกัน จำแนกเป็นเจตคติทางบวก เจตคติในระดับปานกลางและเจตคติทางลบ

5.1.2 องค์ประกอบของเจตคติ

เฟอร์กูสัน (Ferguson. 1952 : 81) ได้ให้ความหมายว่า เจตคติมีองค์ประกอบ 3 ประการด้วยกัน ดังต่อไปนี้

1. องค์ประกอบทางด้านความคิดความเข้าใจ (The Cognitive Component) เป็นการรับรู้เกี่ยวกับสิ่งเร้า เป็นส่วนประกอบทางด้านความรู้ของเจตคติซึ่งจะช่วยในการประเมินค่า และสรุปผลต่อสิ่งเร้าต่าง ๆ เจตคติจะแสดงออกมาในลักษณะของความเชื่อที่ดีหรือไม่เห็นด้วย หรือไม่เห็นด้วย

2. องค์ประกอบทางด้านท่าทีความรู้สึก (The Affective Component) เป็นส่วนประกอบทางด้านความรู้สึก หรืออารมณ์ที่สืบเนื่องมาจากที่บุคคลได้รับการประเมินความรู้สึกต่อสิ่งเร้านั้น ทำให้ทราบทิศทางของอารมณ์ หรือความรู้สึกว่าเป็นไปในทางบวก หรือทางลบได้ เจตคติจะแสดงออกมาในลักษณะของความชอบหรือไม่ชอบ พอใจหรือไม่พอใจ

3. องค์ประกอบทางด้านพฤติกรรมหรือด้านปฏิบัติ (The Behavioral Component) เป็นส่วนประกอบที่แสดงแนวโน้มของบุคคลที่จะประพฤติหรือจะแสดงออก เจตคติจึงแสดงออกมาในลักษณะของการยอมรับ หรือปฏิเสธ

การจัดแบ่งองค์ประกอบของเจตคตินั้น เซฟเวอร์ (Shaver. 1977 : 168 – 170) ได้กล่าวว่า เจตคติประกอบด้วยองค์ประกอบ 3 ด้านคือ 1) องค์ประกอบทางด้านความรู้สึก (Cognitive Component) ซึ่งหมายถึง การรับรู้ถึงบุคคลที่เกี่ยวกับวัตถุหรือเหตุการณ์ต่าง ๆ รวมทั้งความเชื่อของบุคคลที่มีต่อสิ่งเหล่านั้น 2) องค์ประกอบทางด้านความรู้สึก (Affective Component) เป็นความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อสิ่งเร้าที่เขารับรู้ อาจเป็นไปได้ในทางดีหรือไม่ดีถ้าบุคคลมีความรู้สึกไม่ดีต่อสิ่งใด ก็จะไม่ชอบในสิ่งนั้น ถ้ามีความรู้สึกที่ดีต่อสิ่งใด ก็จะเกิดความชอบในสิ่งนั้น 3) องค์ประกอบทาง

ด้านแนวโน้มที่จะกระทำ (Behavior Component) ซึ่ง หมายถึง ความโน้มเอียงของบุคคลที่จะแสดงพฤติกรรม ให้สอดคล้องกับความรู้สึกของตน คือ การยอมรับหรือไม่ยอมรับ ปฏิบัติหรือไม่ปฏิบัติ ส่วน เชิดศักดิ์ โฆวสินธุ์ (2520 : 40) กล่าวถึง องค์ประกอบของเจตคติไว้ 3 ประการ คือ 1) Cognitive Component เป็นองค์ประกอบทางด้านความคิด หรือความเข้าใจของบุคคลที่มีต่อสิ่งเร้านั้น ๆ เพื่อเป็นเหตุผลในการสรุปรวมเป็นความเชื่อ หรือช่วยในการประเมินผลสิ่งเร้านั้น ๆ 2) Feeling Component เป็นองค์ประกอบทางด้านความรู้สึก หรืออารมณ์ของบุคคล ที่มีความสัมพันธ์กับสิ่งเร้าว่าพอใจ หรือไม่พอใจ ต้องการ หรือไม่ต้องการ 3) Action Component เป็นองค์ประกอบทางด้านความพร้อมหรือความโน้มเอียงที่บุคคลจะประพฤติปฏิบัติ หรือตอบสนองในสิ่งที่เร้าในทิศทางที่จะสนับสนุน หรือคัดค้าน นอกจากนี้ ตามแนวคิดของเพลโต (Plato) โดยถ่ายทอดไว้ในรูปของ ความคิด ความเชื่อ (idea, belief) ความรู้สึก หรืออารมณ์ (affection) และ พฤติกรรมพร้อมที่จะปฏิบัติ (intention) (ปริญา ณ วันจันทร์. 2536 : 30)

ขณะที่อรรถาธิบาย ปิรันธน์โอวาท (2537 : 23) กล่าวถึงเจตคติด้านต่าง ๆ ไว้ดังนี้ 1). ด้านความรู้ (Cognitive Component) เป็นความเข้าใจ ความเชื่อเกี่ยวกับสิ่งที่มีเจตคติว่าดี มีประโยชน์ หรือเลว มีโทษ และเป็นองค์ประกอบแรกของการมีเจตคติต่อสิ่งต่าง ๆ ถ้าไม่มีความรู้ต่อสิ่งนั้น ๆ เลย จะมีเจตคติต่อสิ่งนั้นไม่ได้ ความรู้หรือความเชื่อถือนี้ เป็นสิ่งที่บุคคลได้รับจากประสบการณ์ที่ผ่านมาแล้ว จึงมีอิทธิพลต่อการตีความสิ่งต่าง ๆ ของบุคคลความรู้ หรือความเชื่อนี้อาจถูกหรือผิดก็ได้หากมีความรู้หรือคิดว่าสิ่งใดดี ก็จะมีเจตคติที่ดีต่อสิ่งนั้น แต่หากมีความรู้มาก่อนว่าสิ่งใดไม่ดี ก็จะมีเจตคติที่ไม่ดีต่อสิ่งนั้น 2) ด้านความรู้สึก (Affective Component) เป็นการแสดงความรู้สึก หรืออารมณ์ต่อสิ่งเร้าที่มีเจตคติ เป็นความรู้สึกชอบ ไม่ชอบ ดี ไม่ดี ที่บุคคลมีต่อเป้าหมายของเจตคติ โดยสิ่งที่จะเป็นเครื่องชี้ขาดว่าบุคคลจะมีความรู้สึก หรืออารมณ์อย่างไรต่อสิ่งที่เขามีเจตคติ คือ ความเชื่อ ประสบการณ์หรืออารมณ์อื่น ๆ ที่มาผลักดันโดยบุคคลรู้ตัว หากบุคคลมีความรู้สึกด้านบวกต่อสิ่งใด ย่อมแสดงถึงความชอบสิ่งนั้น หรือหากบุคคลมีความรู้สึกด้านลบสิ่งใด แสดงว่าไม่ชอบสิ่งนั้น 3). ด้านพฤติกรรม (Behavior Component) เป็นองค์ประกอบสุดท้ายของเจตคติ เป็นความพร้อมที่จะแสดงออกต่อสิ่งที่ตนมีเจตคติ เป็นการแสดงออกทั้งวาจา และ กิริยาต่อสิ่งเร้าที่กำหนดให้ เป็นการแสดงพฤติกรรมต่อสิ่งที่บุคคลมีเจตคติ โดยได้รับอิทธิพลจากความเชื่อและความรู้สึกเกี่ยวกับสิ่งนั้น

จากที่กล่าวมาสามารถสรุปได้ว่า องค์ประกอบของเจตคตินั้น ประกอบด้วย ความรู้ความเข้าใจ ความรู้สึกหรืออารมณ์ และแนวโน้มที่จะกระทำของบุคคล ที่จะแสดงพฤติกรรมยอมรับ หรือไม่ยอมรับ ปฏิบัติหรือไม่ปฏิบัติ ให้สอดคล้องกับตนเอง

5.1.3 คุณลักษณะของเจตคติ

ลักษณะสำคัญของเจตคตินั้นมีนักวิชาการได้กล่าวไว้หลายท่านดังนี้
กฤษฎา ศักดิ์ศรี (2530 : 185-188) กล่าวถึง ธรรมชาติหรือคุณลักษณะของเจตคติซึ่งสรุปได้

1. เจตคติเกิดจากการเรียนรู้หรือประสบการณ์ มิได้เป็นสิ่งติดตัวมาตั้งแต่กำเนิด เมื่อเด็กเกิดการเรียนรู้อย่อมจะมีความรู้สึก และความคิดเห็นเกี่ยวกับสิ่งที่ได้เรียนรู้นั้น นั่นคือเด็กได้เกิดเจตคติขึ้นแล้วนั่นเอง

2. เจตคติเป็นสิ่งที่เปลี่ยนแปลงได้ มิใช่ว่าคนเราชอบหรือเกลียดอะไรแล้วจะต้องชอบหรือเกลียดไปตลอดชีวิต อาจเปลี่ยนแปลงเป็นตรงข้ามก็ได้ถ้าสถานการณ์สิ่งแวดล้อมเปลี่ยนแปลงไป เจตคติของบุคคลอาจเปลี่ยนแปลงจากเจตคติเชิงนิมาน เป็นนิเสธ หรือจากเจตคติเชิงนิเสธ เป็นเชิงนิมานก็ได้

3. เจตคติเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมทั้งภายนอกและภายใน เราสามารถทราบได้ว่าบุคคลใดมีเจตคติเชิงนิมาน หรือเชิงนิเสธ โดยการสังเกตพฤติกรรมที่บุคคลนั้นแสดงออก อาจแสดงออกด้วยคำพูด หรือด้วยสีหน้าท่าทางพอใจหรือไม่พอใจ

4. เจตคติเป็นสิ่งที่ซับซ้อนมีที่มาที่สลับซับซ้อน เพราะเจตคติขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลายประการ เช่น ประสบการณ์ การเรียนรู้ ความรู้สึก ความคิดเห็น อารมณ์ สิ่งแวดล้อม ฯลฯ

5. เจตคติเกิดจากการเลียนแบบ เจตคติสามารถถ่ายทอดไปยังบุคคลอื่นได้ การคล้อยตามเป็นธรรมชาติที่จะพึงมี ถ้าเราเคารพรัก พอใจ หรือศรัทธาใครก็ย่อมมีฉันทาคติเห็นว่า พฤติกรรมของบุคคลที่เรายอมรับนั้นดีงาม จึงเกิดการเลียนแบบเป็นเยี่ยงอย่าง ไม่ว่าจะเป็นท่วงทำนอง การพูดจา ท่าทาง หรือนิสัยใจคอ เป็นต้น

6. เจตคติมีทิศทางและความเข้ม ทิศทางของเจตคติมี 2 ทิศทาง คือ ทิศทางเชิง นิมาน หรือสนับสนุน และทิศทางเชิงนิเสธ หรือต่อต้าน ส่วนความเข้ม (intensity) ของเจตคติ คือ ปริมาณความมากน้อยของความรู้สึก เช่น ถ้าชอบมากหรือไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง แสดงว่าเจตคติมีความเข้มสูง แต่ถ้าชอบน้อยหรือไม่เห็นด้วยเล็กน้อย แสดงว่าเจตคติมีความเข้มต่ำ

7. เจตคติอาจเกิดขึ้นจากการมีจิตสำนึกหรือจิตไร้สำนึกก็ได้ กล่าวคือ ถ้าเจตคติที่เกิดขึ้นเนื่องจากบุคคลได้มีการคิด พิจารณา วิเคราะห์หาเหตุผลจนแน่ใจว่าถูกหรือผิด ควรหรือไม่ควร ดีหรือเลวประการใด ถือได้ว่าเป็นเจตคติที่เกิดจากการมีจิตสำนึก แต่หากเจตคติที่เกิดขึ้นโดยมิได้มีการคิดพิจารณา หรือไตร่ตรองแต่อย่างใด จะถือว่าเป็นเจตคติที่เกิดจากจิตไร้สำนึก

8. เจตคติมีความคงทนพอสมควร เมื่อเจตคติเกิดขึ้นแล้วมักจะเปลี่ยนแปลงได้ยาก โดยเฉพาะเจตคติเกิดจากการสร้างสมประสบการณ์ที่ยาวนาน มาตั้งแต่บุคคลนั้นมีอายุน้อย

9. เจตคติของบุคคลที่มีต่อเหตุการณ์ บุคคล หรือสถานการณ์เดียวกัน ย่อม แตกต่างกันได้ทั้งขึ้นอยู่กับประสบการณ์ที่แตกต่างกันของแต่ละบุคคลที่ได้รับมา

ส. วาสนา ประवालพฤษ (2524 : 5) ได้สรุปลักษณะสำคัญของเจตคติไว้ดังนี้ 1) เจตคติเป็นการเตรียมหรือความพร้อมในการตอบสนองต่อสิ่งเร้า ในทางที่ชอบหรือไม่ชอบต่อสิ่งนั้นๆ 2) สภาวะความพร้อมที่จะตอบสนองเป็นลักษณะที่ซับซ้อนของบุคคลที่จะยอมรับหรือไม่ยอมรับ ชอบหรือไม่ชอบต่อสิ่งนั้นๆ 3) เจตคติไม่ใช่พฤติกรรม แต่เป็นสภาพของจิตใจที่มีอิทธิต่อ

ความรู้สึกนึกคิด และเป็นตัวกำหนดแนวทางในการแสดงออกทางพฤติกรรม 4) เจตคติไม่สามารถวัดได้โดยตรงแต่สามารถสร้างเครื่องมือเพื่อวัดพฤติกรรมที่แสดงออกมา เพื่อใช้เป็นแนวทางในการทำนาย หรือ ใช้อธิบายเจตคติได้ 5) เจตคติเกิดจากการเรียนรู้และประสบการณ์ บุคคลจะมีเจตคติในเรื่องเดียวกันแตกต่างกันออกไปได้ ด้วยสาเหตุหลายประการ 6) เจตคติมีความคงที่และแน่นอนพอสมควร แต่อาจเปลี่ยนแปลงได้ ขณะที่ กลมรัตน์ หล้าสูงษ์ (2528 : 231) กล่าวว่าเจตคติเป็นสิ่งที่เกิดจากการเรียนรู้ หรือได้รับประสบการณ์ เป็นดัชนีที่จะชี้แจงแนวทางในการแสดงพฤติกรรม สามารถถ่ายทอดจากบุคคลหนึ่งไปสู่อีกคนหนึ่งได้ และสามารถเปลี่ยนแปลงได้ ซึ่งสอดคล้องกับ ฤกษ์นา ศักดิ์ศรี (2530 : 185 – 188) ที่กล่าวว่า เจตคติเกิดจากการเรียนรู้หรือประสบการณ์ เป็นสิ่งที่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ เป็นตัวกำหนดพฤติกรรมทั้งภายในและภายนอก เป็นสิ่งซับซ้อน เกิดจากการเลียนแบบ ปริมาณความเข้มข้นจะมีตั้งแต่ พอใจอย่างยิ่ง ปานกลาง จนถึงไม่พอใจอย่างยิ่ง อาจเกิดจากความมีจิตสำนึกหรือจิตใต้สำนึกก็ได้และบางอย่างอยู่ในสภาพไม่มั่นคง พร้อมทั้งจะเปลี่ยนแปลงได้ ส่วนที่มั่นคงถาวร เปลี่ยนแปลงได้ยากและมีอิทธิพลต่อพฤติกรรม

ขณะที่ สุรางค์ โค้วตระกูล (2545 : 367) ได้กล่าวถึงลักษณะของเจตคติไว้ดังนี้ 1) เจตคติเป็นสิ่งที่เรียนรู้ 2) เจตคติเป็นแรงจูงใจที่จะทำให้บุคคล กล้าเผชิญกับสิ่งเร้าหรือหลีกเลี่ยง ดังนั้นเจตคติจึงมีทั้งบวกและลบ 3) เจตคติประกอบด้วยองค์ประกอบ 3 อย่าง คือ องค์ประกอบเชิงความรู้สึก อารมณ์ (Affective Component) องค์ประกอบเชิงปัญญา หรือ การรู้จัก (Cognitive Component) และองค์ประกอบเชิงพฤติกรรม (Behavior Component) 4) เจตคติเปลี่ยนแปลงได้ง่าย อาจจะเปลี่ยนแปลงจากบวกเป็นลบ หรือจากลบเป็นบวก 5) เจตคติเปลี่ยนแปลงตามชุมชน หรือสังคมที่บุคคลนั้นเป็นสมาชิก 6) สังคมประกิต (Intensity) มีความสำคัญต่อการพัฒนาการเจตคติของเด็ก โดยเฉพาะเจตคติต่อความคิดและหลักการที่เป็นนามธรรม

จากที่กล่าวมา สามารถสรุปได้ว่า ลักษณะของเจตคติ เป็นสภาวะของจิตใจที่มีอิทธิพลต่อความรู้สึก อันเกิดมาจากการเรียนรู้ หรือประสบการณ์ พร้อมทั้งจะตอบสนองต่อสิ่งเร้าในทางชอบหรือไม่ชอบ ยอมรับหรือไม่ยอมรับ และเป็นตัวกำหนดแนวทางในการแสดงออกทางพฤติกรรม

จากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับเจตคติ ผู้วิจัยสรุปความหมายของเจตคติว่า หมายถึง ความคิด ความรู้สึกของครูที่มีต่อการส่งเสริมจริยธรรมนักเรียน ซึ่งความรู้สึกนั้นเกิดจากการที่ครูได้มีส่วนร่วมและได้รับประสบการณ์เกี่ยวกับการส่งเสริมจริยธรรมจากประสบการณ์ตรง หรือจากการปฏิบัติในด้านการเรียนการสอนการจัดกิจกรรมเสริม ส่งผลให้ครูแสดงความรู้สึกออกมาในลักษณะชอบไม่ชอบ ซึ่งแบ่งเป็น 3 ลักษณะ คือ เจตคติทางบวก ปานกลาง และเจตคติทางลบ

5.2 ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน

อาชีพครูนับว่ามีความสำคัญยิ่ง มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาคุณภาพคน ให้บริการสังคม ด้านการพัฒนาความรู้ สติปัญญา เจตคติ ค่านิยม และคุณธรรมให้กับเด็กนักเรียน ดังนั้นผู้ที่จะเป็นครูจะต้องเป็นผู้ที่มีคุณภาพ มีความตั้งใจมุ่งมั่นในวิชาชีพ มีความรู้ และทักษะในการสอน และจากการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทางด้านเศรษฐกิจ สังคม ทำให้ครูต้องดิ้นรน เพื่อฐานะทางเศรษฐกิจ

ของตน จึงทำให้คุณภาพการสอน และความเข้าใจในการสอนหย่อนยานประเมิณผลผู้เรียนด้วยวิธีการที่หลากหลาย การวิจเินในชั้นเรียน การจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน การผสมผสานสาระความรู้ด้านต่าง ๆ ได้ อย่างเป็นสัดส่วนสมดุลกัน ดังนั้น ผู้ประกอบวิชาชีพครู จึงมีลักษณะเป็นการประกอบอาชีพที่ใช้วิชาชีพชั้นสูง (ประยูร ศรี-ประสาธน์ และคณะ. 2546 : 88 – 89) การที่ครูมีความรู้ มีความเข้าใจและเชื่อว่างานที่ทำ เป็นสิ่งที่ดี มีความสำคัญต่อสังคม เป็นงานที่มีเกียรติ ความรู้สึกที่เกิดขึ้นนี้ก็จะส่งผลให้มีประสิทธิภาพในการทำงาน (ปริญญญา ณ วันจันทร์. 2539 : 77) ในขณะเดียวกันเพื่อรักษาครูดีให้เป็นครูได้นาน ๆ ไม่ต้องคิดเปลี่ยนอาชีพ หรือเพิ่มอาชีพเพื่อเสริมรายได้ (สำนักงานปฏิรูปการศึกษา. 2544 : 65)

ครูมืออาชีพต้องเข้าใจหัวใจสำคัญของการปฏิรูปการศึกษา คือ การปฏิรูปการเรียนรู้เพื่อสร้างให้เยาวชนไทยเป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุข ต้องจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติ ให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่าน และเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง และสุดท้ายครูมืออาชีพควรฝึกฝนตนเอง ให้มีทักษะการวิเคราะห์ด้านการสังเกตพิจารณาองอะไรหลายมุม มีความคิดสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาอาชีพของตนเอง และได้เชื่อว่าเป็นผู้มีวิญญูณแห่งความเป็นครูมืออาชีพอย่างแท้จริง (ประพันธ์ จุ่มคำมูล. 2543 : 15) มีงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับเจตคติต่อวิชาชีพครู ที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการทำงาน หรือการสอนอาทิเช่น เปล่งศรี อิงคพันธ์ (2526 : 96) ได้ศึกษาลักษณะทางจิตที่สัมพันธ์กับประสิทธิภาพในการทำงาน พบว่า เจตคติต่อวิชาชีพครู มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการทำงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนศักดิ์ชัย นิรัญทวี (2532 : 159) ได้ศึกษาพฤติกรรมด้านการสอน และพฤติกรรมกรือบรมจริยธรรมของนักเรียน พบว่า มีความสัมพันธ์ทางบวกกับเจตคติที่ดีของครู ขณะที่ พนาลัย อยู่สำราญ (2535 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาตัวแปรทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับการยอมรับนวัตกรรมการสอน พบว่า ตัวแปรเจตคติต่อพฤติกรรมกรือบรมจริยธรรมทางการสอน สามารถทำนายความตั้งใจที่จะทำการสอนด้วยวิธีเน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลางในการเรียนได้ และ ปริญญญา ณ วันจันทร์ (2539 : 77) ที่ได้ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพในการทำงาน ของครูประถมศึกษาในจังหวัดเชียงราย พบว่า เจตคติของครู ความสัมพันธ์ทางบวก และสามารถทำนายประสิทธิภาพในการทำงานของครูได้

ประทีป แสงเปี่ยมสุข (2533 : 2) ได้กล่าวถึงความสำคัญของสัมพันธภาพระหว่างครูกับนักเรียนว่า ความสำเร็จในการสอน ส่วนหนึ่งขึ้นอยู่กับสัมพันธภาพที่ดีของครูกับนักเรียนภายใต้บรรยากาศปราศจากการข่มขู่เด็ก นักเรียนต้องเรียนอยู่ในโรงเรียนเด็กจึงมีชีวิตผูกพันอยู่ กับครู การแสดงออก นิสัยใจคอ และทุกสิ่งทุกอย่างที่ครูปฏิบัติต่อนักเรียน ย่อมอิทธิพลต่อผลการเรียนและสภาพจิตใจของเด็ก

พรรณี ช. เจนจิต (2533 : 253) ได้กล่าวถึงพันธภาพระหว่างครูประจำชั้นกับนักเรียนว่า ครูมีหน้าที่สร้างบรรยากาศที่ดี ขึ้นในชั้นเรียน บรรยากาศในชั้นเรียนควรมีลักษณะผ่อนคลาย ไม่ตึงเครียด ให้เด็กรู้สึกว่าเป็นสถานที่ปลอดภัยสำหรับเขา พยายามมองสถานการณ์ต่าง ๆ ตามที่เด็กมอง อย่าเห็นว่าความกลัว ความวิตกกังวลของเด็กเป็นเรื่องไร้สาระการสอนจึงไม่

ควรบังคับให้เด็กต้องทำ แต่ควรให้มีบรรยากาศแห่งความอบอุ่น ปลอดภัย ซึ่งจะช่วยให้เด็กตั้งใจเรียน

นารี โนกิระ (2536 : 9) กล่าวว่าสัมพันธภาพระหว่างครูกับนักเรียนถือว่าสำคัญที่สุดนอกจากด้านการเรียนการสอน และการให้การอบรมแก่นักเรียนแล้ว ครูยังต้องมีสัมพันธภาพที่ดีกับนักเรียน ส่งเสริมให้กำลังใจ ให้คำแนะนำ มีความเมตตากรุณา มีเหตุผล มีบุคลิกภาพที่ดี ให้ความรัก ความอบอุ่น เพื่อช่วยให้เด็กปรับตัวได้ดี และเสริมสร้างความสมบูรณ์ทางจิตใจให้แก่เด็ก

พรเพ็ญ สุวรรณเดชา (นริศรา ริชาร์ดสัน. 2546 : 38 ; อ้างอิงจากพรเพ็ญ สุวรรณเดชา. 2533 :15) กล่าวว่า ถ้ามีการเสริมสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนในทางที่ดีแล้วจะช่วยให้เด็กนักเรียนมีพฤติกรรมและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นไปตามจุดมุ่งหมาย ซึ่งการจัดการเรียนการสอนในปัจจุบันได้มุ่งเน้นให้นักเรียนแสดงออกในทางที่ถูกต้องและสามารถปรับตัวให้เข้ากับสังคมได้ ดังนั้นการให้ความสำคัญต่อปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน จึงเป็นแนวทางในการจัดสภาพการเรียนการสอนที่มีความเหมาะสมกับสภาพการศึกษาในปัจจุบันมากที่สุด

สรุปได้ว่า ปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูกับนักเรียน หมายถึง สัมพันธภาพระหว่างครูกับนักเรียน โดยครูให้ความรัก ความเอาใจใส่ต่อนักเรียน ให้ความเป็นกันเองกับนักเรียน และให้คำปรึกษาเมื่อนักเรียนมีปัญหา ทำให้นักเรียนมีทัศนคติที่ดีต่อครู ตั้งใจและเอาใจใส่ต่อการเรียน และมีความรับผิดชอบด้านการเรียนมากขึ้น

จะเห็นได้ว่าเจตคติและปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนเป็นตัวแปรที่สำคัญต่อการส่งเสริมจริยธรรมของครูเป็นอย่างยิ่ง ในการจัดการเรียนการสอนและการจัดกิจกรรมเสริมเพื่อให้การส่งเสริมจริยธรรมนักเรียนมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลยิ่งขึ้น

6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในประเทศ

ดนัย จารุประสิทธิ์ (2533 : บทคัดย่อ) ทำการศึกษาระดับทัศนคติเชิงจริยธรรมของนักศึกษาวิชาพลศึกษาในวิทยาลัยพลศึกษาภาคใต้ พบว่า นักศึกษาชายและนักศึกษาหญิงมีทัศนคติเชิงจริยธรรมอยู่ในระดับแตกต่างกัน โดยที่นักศึกษาชายมีทัศนคติเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบ ความมีระเบียบวินัย และความเสียสละอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนใหญ่ นักศึกษาหญิงมีทัศนคติเชิงจริยธรรมทั้ง 3 ด้านอยู่ในระดับสูง

วัชรพร จับเกตุ (2534 : 40-42) ได้ศึกษาผลของสถานการณ์จำลองที่มีต่อความเสียสละของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนอิมทรมพรย์อนุสรณ์ จังหวัดสมุทรปราการ จำนวน 30 คน ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนในกลุ่มทดลองที่ใช้สถานการณ์จำลองมีความเสียสละสูงกว่านักเรียนในกลุ่มควบคุมที่ใช้ข้อสนเทศ

จารุวรรณ พานทอง (2536 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเปรียบเทียบเหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดนครสวรรค์และพบว่า นักเรียนชายและนักเรียนหญิงมีเหตุผลเชิงจริยธรรม ด้านความมีระเบียบวินัย ความซื่อสัตย์

ความรับผิดชอบ ความสามัคคี ความอดสาหัส และความยุติธรรม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

พงษ์นิรันดร์ นัมคณิสร์. (2539) กล่าวว่า การวิจัยครั้งนี้ เพื่อศึกษาว่าครูที่สอนในโรงเรียนคาทอลิกสังกัดสังฆมณฑล จันทบุรี มีปัญหาในการปลูกฝังและเสริมสร้างจริยธรรมให้แก่นักเรียน ตลอดจนข้อเสนอแนะอย่างไร เพื่อจะเป็นแนวทางในการปรับปรุงและวางนโยบาย ตลอดจนปรับสภาพแวดล้อมให้เอื้อ ต่อการปลูกฝังและเสริมสร้างจริยธรรมให้แก่นักเรียนในโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพยิ่ง

มีความมุ่งหมายดังต่อไปนี้

1. เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะการปลูกฝังและเสริมสร้างจริยธรรมให้แก่ นักเรียน โรงเรียนคาทอลิก สังกัดสังฆมณฑลจันทบุรี
2. เพื่อเปรียบเทียบปัญหาการปลูกฝังและเสริมสร้างจริยธรรมให้แก่นักเรียนใน โรงเรียนคาทอลิก สังกัดสังฆมณฑลจันทบุรี ของครูจำแนกตามวุฒิการศึกษา อายุ และประเภทของวิชาที่สอน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ครูผู้สอนระดับประถมศึกษาในโรงเรียน คาทอลิก สังกัดสังฆมณฑลจันทบุรี จำนวน 359 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามที่มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ และแบบประมาณค่า เกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะของครูประถมศึกษา ในการปลูกฝังและเสริมสร้างจริยธรรมให้แก่นักเรียน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ร้อยละ คะแนนเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที และวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว

สรุปผลการศึกษาค้นคว้า

1. ครูผู้สอนระดับประถมศึกษาในโรงเรียนคาทอลิกสังกัดสังฆมณฑลจันทบุรี มี ปัญหา การปลูกฝังและเสริมสร้างจริยธรรมให้แก่นักเรียนโดยส่วนรวมอยู่ในระดับปานกลาง
2. ปัญหาการปลูกฝังและเสริมสร้างจริยธรรมให้แก่นักเรียนของครูที่มีวุฒิการศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
3. ปัญหาการปลูกฝังและเสริมสร้างจริยธรรมให้แก่นักเรียนของครูที่มีอายุต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ภัททิยา กฤษณะพันธ์. (2540). กล่าวว่า การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา ผลของการใช้กิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมที่มีต่อการลดพฤติกรรมก้าวร้าวของเด็กปฐมวัย โดยการนำคุณธรรม 4 ประการ คือ ความมีระเบียบวินัย ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความขยันหมั่นเพียร และการประหยัด มาจัดเป็นกิจกรรมเสริมแนวการจัดประสบการณ์ประจำวัน ในการวิจัยใช้การวิจัยเชิงทดลอง แบบกลุ่มเปรียบเทียบ การสังเกตก่อน – หลังการทดลอง และติดตามผล กลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กปฐมวัยอายุระหว่าง 4 – 5 ปี จำนวน 10 คน ที่ศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 2 การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง ใช้วิธีสังเกตพฤติกรรมก้าวร้าวที่เด็กแสดงออกด้วยการใช้แบบสังเกต ได้ 2 ห้องเรียนๆ ละ 5 คน แล้วสุ่มอีกครั้งด้วยวิธีการจับสลากเพื่อกำหนดเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม เครื่องมือที่ใช้ใน

การทดลอง ได้แก่ กิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสังเกต พฤติกรรมที่ก้าวร้าวของเด็กปฐมวัยที่ใช้วัดด้วยช่วงเวลา ในการดำเนินการวิจัยนี้ กลุ่มทดลองได้รับการจัดกิจกรรม ส่งเสริมคุณธรรมเสริมแผนการจัดประสบการณ์ปกติ เป็นเวลา 8 สัปดาห์ ส่วนกลุ่มควบคุมได้รับประสบการณ์ตามแผนการจัดประสบการณ์ปกติเท่านั้น การวิเคราะห์ข้อมูลคำนวณ โดยการหาค่าร้อยละและค่ามัธยิมเลขคณิตของความถี่ของการเกิดพฤติกรรม ก้าวร้าวของเด็ก ก้าวร้าวของเด็กปฐมวัยที่ได้จากการสังเกตพฤติกรรมของเด็ก ขณะทำกิจกรรมเสรี (การเล่นตามมุม) และกิจกรรมการเล่นกลางแจ้ง ในช่วงเวลา 3 ระยะ คือ ระยะเสัฐาน ระยะทดลอง และระยะติดตามผล

ผลการวิจัยพบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมเสริมแผนการจัดประสบการณ์ปกติมีพฤติกรรม ก้าวร้าวลดลง เมื่อเปรียบเทียบกับก่อนได้รับกิจกรรมส่งเสริม คุณธรรม อีกทั้งเมื่อสิ้นสุดการทดลองแล้วพฤติกรรมก้าวร้าว นั้นยังลดอยู่

อัญชลี เครือคำขาว (2540 : 111-112) ได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การใช้ เหตุผลเชิงจริยธรรมและพฤติกรรมการทำงานกลุ่มของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนวิชา จริยธรรมกับบุคคลโดยการสอนแบบเทคนิคศึกษากรณีตัวอย่างที่ใช้การเรียนแบบร่วมมือผลการ วิจัย พบว่านักเรียนที่เรียนวิชาจริยธรรมกับบุคคลด้วยการสอนแบบเทคนิคศึกษา กรณีตัวอย่าง ที่ใช้การเรียนแบบร่วมมือกับการสอนตามคู่มือการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และยังมีการใช้เหตุผล เชิงจริยธรรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อีกด้วยเช่นกัน

พีระพงษ์ เจริญพันธ์วงศ์.(2541). กล่าวว่า การวิจัยครั้งนี้ มีความมุ่งหมายเพื่อ ศึกษาการดำเนินการ ปัญหา สาเหตุ และการแก้ไข ปัญหาการจัดกิจกรรมการปลูกฝัง จริยธรรม ของโรงเรียนกระสังพิทยาคม อำเภอกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ อาจารย์ที่ ปฏิบัติงานในโรงเรียน กระสังพิทยาคม จำนวน 38 คน กลุ่มผู้ให้ข้อมูลได้จากการสุ่มแบบเจาะจง เครื่องมือ และ อุปกรณ์ที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล คือ แบบสัมภาษณ์ แบบสังเกต แบบสำรวจ กล้อง ถ่ายรูป เครื่องบันทึกเสียงและสมุดบันทึก นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ตามประเด็นในความมุ่งหมาย ของการวิจัย และนำเสนอผลการวิจัยโดยวิธีพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัยปรากฏดังนี้

1.การสอดแทรกในการสอนรายวิชาต่างๆ ครูอาจารย์สอนในโรงเรียนได้ปลูกฝัง คุณธรรม โดย ในขั้นการนำเข้าสู่บทเรียนการสอนรายวิชาต่างๆ ได้พูดถึงเนื้อหาหรือกิจกรรม ที่ครอบคลุมหมายให้ นักเรียนปฏิบัติได้มากน้อยเท่าไร โรงเรียนกำหนดการปลูกฝังคุณธรรมทุกด้าน ในการสอนเนื้อหา วิชาการในทุกรายวิชาและทุกครั้งที่ทำการสอน ปัญหาที่พบส่วนมากจะเกิดจาก ตัวนักเรียนเอง คือ นักเรียนบางส่วนไม่ได้ให้ความสนใจ อีกทั้งยังไม่ตระหนักถึงความสำคัญของเรื่องดังกล่าวเท่าที่ควร การสอดแทรกคุณธรรมด้านต่างๆ ในเนื้อหาวิชาที่สอนเป็นสิ่งที่ปฏิบัติได้ยากเนื่องจากอาจารย์ผู้ สอนขาดเทคนิควิธีการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้แก่ครู

2. การปลูกฝัง จริยธรรมโดยตรง โรงเรียนได้ดำเนินการโดยการสอนรายวิชา ที่มีเนื้อหาด้าน จริยธรรม มีการใช้สื่อการสอนเพื่อปลูกฝัง จริยธรรม มีการอบรมหน้าเสาธงโดยครูเวรและครูที่ปรึกษา มีการอบรมประจำสัปดาห์โดยคณะกรรมการงาน จริยธรรม เชิญวิทยากรจากภายนอกมา ให้การอบรมมีการจัดกิจกรรมในวันสำคัญทางศาสนาและวันสำคัญอื่นๆ การจัดกิจกรรมค่ายพุทธบุตร แต่โรงเรียนขาดงบประมาณในการดำเนินการนักเรียน บางส่วนยังไม่มี การปฏิบัติตาม เป้าหมาย เนื่องจากสื่อจากภายนอกมีอิทธิพล เช่น สื่อวิทยุ โทรทัศน์ และหนังสือพิมพ์ มีการลอกเลียนแบบในตัวอย่างที่ไม่เหมาะสม โรงเรียนได้แก้ปัญหาโดยการให้คำแนะนำในการเลือกสื่อ การเชิญวิทยากรมาให้การอบรมมากขึ้นและจัดสรรงบประมาณเพิ่มเติม

3. การบูรณาการกับวิถีชีวิตทั้งในและนอกโรงเรียน โรงเรียนได้มีการกำหนดกฎระเบียบในการ อยู่ร่วมกัน อาจารย์ทุกและนักเรียนร่วมมือกัน การจัดกิจกรรมการปลูกฝัง จริยธรรมของนักเรียน มีการจัดกิจกรรมพิเศษนอกเหนือจากการเรียนการสอน จัดบรรยากาศสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียน เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมี จริยธรรม ปัญหาสำคัญที่พบคือ การจัดกิจกรรมเข้าค่ายจริยธรรมไม่ สามารถจัดได้ครบทุกระดับชั้น นักเรียนบางส่วนขาดความสนใจและไม่กระตือรือร้นในการเข้าร่วม กิจกรรม โรงเรียนแก้ปัญหาโดยจัดให้มีป้ายคำเตือน คำสุภาพ เพื่อปลูกฝังจริยธรรมด้านต่างๆ ขอ ความร่วมมือจากส่วนราชการ ชุมชน และวัด เพื่อกำหนดมาตรการและแนวทางในการแก้ไขปัญหา ร่วมกัน

นุภา พุทธรักษา (2541 : 64-67) ได้ทำการวิจัยเรื่องผลของกระบวนการสร้างเสริม ค่านิยม เพื่อพัฒนาค่านิยมด้านความซื่อสัตย์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ด้วยวิธีสอน กระบวนการปกติ กับการสอนด้วยกระบวนการสร้างเสริมค่านิยม เพื่อพัฒนาค่านิยมด้าน ความซื่อสัตย์ พบว่า นักเรียนที่สอนด้วยกระบวนการเสริมค่านิยมจะมีคะแนนค่านิยมด้าน ความซื่อสัตย์สูงกว่านักเรียนที่สอนด้วยกระบวนการสอนปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สิริวรรณ ฉันทะสานนท์ (2541 : 48) ได้ศึกษาผลของกิจกรรมกลุ่มที่มีต่อการใช้ เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความเอื้อเฟื้อของนักเรียนชั้นประถมปีที่ 6 โรงเรียนอัสสัมชัญคอนแวนต์ สีลม กรุงเทพมหานคร และพบว่า นักเรียนมีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความเอื้อเฟื้อดีกว่า นักเรียนที่ไม่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ภวยา แสงเพชร. (2542). กล่าวว่า การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติ กรรมจริยธรรมทางสังคมตามแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ด้านกลวิธีการเจรจาเพื่อหาข้อตกลงร่วมกัน และด้านการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ร่วมกันจากบทบาทการสอนของครูอนุบาลใน กรุงเทพมหานคร และเพื่อวิเคราะห์แนวคิดทางการศึกษาของโรงเรียนอนุบาลกับแนวคิดของ Kohlberg และ Mayer กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยคือ ครูอนุบาลที่สอนเด็ก 5 – 6 ปี ปีการศึกษา 2541 ในเขตกรุงเทพมหานครของสังกัดต่างๆ คือ สำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร ทบวง มหาวิทยาลัย และสถาบันราชภัฏ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้คือ

1. เครื่องมือที่ใช้ในการวัดพฤติกรรมจริยธรรมทางสังคม ของครูอนุบาลตามแนวคิดของ

คอนสตรัคติวิสต์ ประกอบด้วย รหัสและคู่มือการลงรหัสพฤติกรรมจริยธรรมทางสังคม ตามแนวคิด
คอนสตรัคติวิสต์แบบบันทึกพฤติกรรม และแบบบันทึกผลคะแนน

2. เครื่องมือในการจัดโรงเรียน อนุบาลตามแนวคิดทางการศึกษาของ Kohlberg และ Mayer
ประกอบด้วย แบบสังเกตการจัดการเรียน การสอน และแบบสัมภาษณ์ครูอนุบาลเรื่องการจัดการ
เรียนการสอนระดับอนุบาล ผลการวิจัยมีดังต่อไปนี้ คือ

2.1 ครูอนุบาลของทุกสังกัดมีจริยธรรมทางสังคมตามแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ทั้งด้านกลวิธี
การ เจรจาเพื่อหาข้อตกลงร่วมกัน และด้านการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ร่วมกัน ส่วนใหญ่อยู่ระดับ
1 และพบว่ามีพฤติกรรมทางด้านกลวิธีการเจรจาเพื่อหาข้อตกลงร่วมกันมากกว่าด้านการแลกเปลี่ยน
ประสบการณ์ร่วมกัน

การจัดแนวคิดทางการศึกษาของโรงเรียนอนุบาลตามแนวคิดของ Kohlberg และ Mayer พบว่า
โรงเรียนส่วนใหญ่จะมีแนวคิดแบบผสมผสานระหว่างกลุ่มพฤติกรรมนิยม กับกลุ่มพัฒนาการทาง
สติปัญญา ยกเว้นโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนมี

แนวคิดอยู่เฉพาะในกลุ่มพฤติกรรมนิยม

สุพิศ จันทบุตร. (2543) กล่าวว่า การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อ
ศึกษาพฤติกรรมเชิงจริยธรรม ของเยาวชนในโรงเรียนชุมชนแพศึกษา 2) เพื่อทดสอบแนวทางการ
พัฒนาจริยธรรมให้กับเยาวชน ในโรงเรียนชุมชนแพศึกษา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ 1) เยาว
ชนที่เป็นนักเรียนในโรงเรียนชุมชนแพศึกษา จำนวน 55 คน 2) ครู อาจารย์ ที่ปฏิบัติหน้าที่ในโรงเรียน
ชุมชนแพศึกษา จำนวน 55 คน 3) ผู้ปกครองของเยาวชนที่กำลังศึกษาอยู่ในโรงเรียนชุมชนแพศึกษา
จำนวน 55 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบทดสอบที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้น
จำนวน 3 ฉบับสำหรับสอบถามผู้ปกครอง อาจารย์ที่ปรึกษา และเยาวชนที่เป็นนักเรียนในโรงเรียน
ชุมชนแพศึกษา สำหรับการพัฒนาจริยธรรมนั้นได้ใช้กิจกรรมแทรกแซงประกอบด้วย การอบรมให้
ความรู้ เยาวชน การประชุมผู้ปกครอง จัดกิจกรรมค่ายจริยธรรมเยาวชน กิจกรรมเพื่อนเตือนเพื่อน
เยี่ยมครอบครัวและพบปะผู้ปกครอง ภายหลังจากการใส่กิจกรรมแทรกแซงแล้ว เยาวชนในโรงเรียน
ชุมชนแพศึกษามีการศึกษา และเปลี่ยนแปลงระดับของพฤติกรรมเชิงจริยธรรมที่ดีขึ้น โดยพบว่าการใช้
เหตุผลเชิง จริยธรรมตามขั้นตอนการพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมของโคลเบอร์กตั้งแต่ขั้นที่ 1 ถึงขั้น
ที่ 6 มีค่าเฉลี่ยเปลี่ยนแปลงระดับพฤติกรรมที่ดีขึ้น 7 ประเด็นและมีการเปลี่ยนแปลงลดลง 3
ประเด็น พฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเยาวชนตามความเห็นของ ครู อาจารย์ พบว่า ค่าคะแนน
เฉลี่ยต่อระดับพฤติกรรมเชิง จริยธรรมของเยาวชน มีค่าเฉลี่ยเพิ่มขึ้นทุกประเด็น พฤติกรรม เชิง
จริยธรรมของเยาวชนตามความคิดเห็นของผู้ปกครอง พบว่า มีค่าเปลี่ยนแปลงระดับพฤติกรรม
เชิงจริยธรรมเพิ่มขึ้น 14 กิจกรรม และไม่เปลี่ยนแปลง 6 พฤติกรรม สรุปได้ว่า แนวทางการพัฒนา
จริยธรรมของเยาวชนในโรงเรียนชุมชนแพศึกษาที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้สามารถนำไปใช้ในการพัฒนา
จริยธรรมแก่นักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาได้

ปณัญญา ศรีเดช (2544 : 86-89) ได้ทำการวิจัยเรื่องการศึกษาผลการสอนการ
แก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์โดยสอดแทรกคุณธรรม ด้านความซื่อสัตย์สำหรับนักเรียนชั้นประถม

ศึกษาปีที่ 6 ด้วยวิธีสอนแบบปกติ กับการสอนที่สอดแทรกคุณธรรมด้านความซื่อสัตย์ พบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์สูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และนักเรียนกลุ่มทดลองมีคุณธรรมด้านความซื่อสัตย์สูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

งานวิจัยต่างประเทศ

ลี (Lee. 1992 : 128) ได้ศึกษาคุณสมบัติของการเสียสละของเกษตรกรชาวเกาหลี กับการทำให้ทันสมัย พบว่า เกษตรกรรุ่นเก่าเสียสละให้กับคนรุ่นใหม่ เป็นการอุทิศพลังงานทำให้ประเทศ ทันสมัยเป็นการเตรียมบุคลากรในชาติให้ดีขึ้น ซึ่งการเตรียมนั้นไม่ควรมีข้อจำกัดต่อปัญหาทางเศรษฐกิจ แต่ควรใช้องค์ประกอบทางวัฒนธรรมและสังคมให้เป็นประโยชน์ เนื่องจากความพอใจของมนุษย์เป็นหน้าที่สูงสุดของสภาพแวดล้อมทางสังคม วัฒนธรรมและจิตใจพอๆ กับการได้ครอบครองวัตถุ

ไลจ์ตัน (นริศรา ริชาร์ดสัน. 2546 : 17 ; อ้างอิงจาก Leighton. 1991 : 2334) ศึกษาการเสียสละและการให้อภัยที่มีต่อการรังสติดีเกี่ยวกับความรุนแรงโดยศึกษาวิธีการบางอย่างที่กระตุ้นให้เกิดความรุนแรง โดยการศึกษา แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ส่วนที่หนึ่ง เป็นการวิเคราะห์กลไกของผู้ รับผิดชอบ ส่วนที่สอง เป็นการศึกษาความถี่ของการให้อภัยในแง่เนื้อหา และวิธีการ โดยแปลความหมายการกระทำของผู้รับบาปและการปฏิบัติการให้อภัยจากภาพรวม พบว่า การทำความเข้าใจอย่างหลักแหลมเกี่ยวกับการโยนความผิด และกระบวนการของการให้อภัยนั้นเป็นพื้นฐานที่จะสร้างแบบการสอนสำหรับการรังสติดีเกี่ยวกับความรุนแรง

แมคคลูร์ (นริศรา ริชาร์ดสัน. 2546 : 17 ; อ้างอิงจาก McClure. 1992 : 2541) ศึกษาการกระทำที่เสียสละโดยศึกษาการใช้คำพูดและเพศ จากงานของยูริโพดิส เพื่อพิจารณาความแตกต่างระหว่างเพศหญิงและเพศชาย โดยศึกษาจากเรื่องที่เป็นการเสียสละแบบสมัครใจซึ่งเป็นความตายที่พระเจ้าต้องการและเหยื่อก็นิดี พบว่า แม้เหยื่อเสียสละชายและหญิง จะใช้แง่จริยธรรมเดิมมาอ้างเหตุผลสำหรับความตายก็ศิลปะการพูดแบบเพศชายมาใช้ในการอ้างเหตุผลการกระทำของเธอ สำหรับเพศชายไม่เคยอ้างเหตุผล แม้ว่าเขาจะเกี่ยวข้องกับความตายแบบเสียสละและสมัครใจ

จากงานวิจัยในประเทศและต่างประเทศ พบว่า งานวิจัยส่วนใหญ่จะให้ความสำคัญกับการส่งเสริมจริยธรรมนักเรียนของครูในด้านการจัดการเรียนการสอนและด้านการจัดกิจกรรมเสริมในเรื่องเกี่ยวกับจริยธรรมด้านความกตัญญู ความซื่อสัตย์ ความเสียสละ และความเอื้อเฟื้อ ซึ่งเป็นองค์ประกอบ ที่สำคัญต่อการส่งเสริมจริยธรรมนักเรียนของครูให้บรรลุเป้าหมายในการจัดการศึกษามากยิ่งขึ้น

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษาวิจัย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาการส่งเสริมจริยธรรมนักเรียนของครูโรงเรียนพระวิสุทธิวงส์ อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาค้นคว้าดังหัวข้อต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
3. วิธีการสร้างเครื่องมือ
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การจัดกระทำและวิเคราะห์ข้อมูล
6. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยได้กำหนดประชากร และกลุ่มตัวอย่างดังนี้

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนพระวิสุทธิวงส์ อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี ปีการศึกษา 2546 จำนวน 44 คน
2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนพระวิสุทธิวงส์ อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี ปีการศึกษา 2546 จำนวน 44 คน สำหรับนักเรียนที่ใช้เป็นกลุ่มสนทนา ใช้วิธีคัดเลือกแบบเจาะจง จากนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ แบ่งออกเป็น 2 ชนิด คือ แบบสอบถามและการจัดกลุ่มสนทนา แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างและพัฒนาขึ้นเพื่อสอบถามเกี่ยวกับการส่งเสริมจริยธรรมนักเรียนของครู แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับเจตคติของครูที่มีต่อการส่งเสริมจริยธรรมนักเรียนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ลักษณะแบบสอบถามเป็นชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ คือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ปานกลาง ไม่เห็นด้วย และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน ลักษณะแบบสอบถามเป็นชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุดซึ่งแบบสอบถามเกี่ยวกับปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนนี้เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยพัฒนามาจากแนวคิดของ พรรณณี ช. เจนจิต. (2538 : 253)

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการส่งเสริมจริยธรรมนักเรียนของครูใน 2 ด้าน คือ ด้านการจัดการเรียนการสอน และด้านการจัดกิจกรรมเสริมเกี่ยวกับความกตัญญู ความซื่อสัตย์ ความเสียสละ และความเอื้อเฟื้อ ลักษณะแบบสอบถามเป็นชนิด มาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุดซึ่งแบบสอบถามเกี่ยวกับการส่งเสริมจริยธรรมนักเรียนในด้านต่างๆนี้ ผู้วิจัยพัฒนามาจากแนวคิดของ พรพิมล ھاญกล้า. (2537 : 124) จุไรพร ธรรมเชียง. (2546 : 137) นริศรา ริชาร์ดสัน. (2546 : 98) วีระวัฒน์ ศรีจำรัส. (2546 : 131)

การจัดกลุ่มสนทนา (Focus Group) เกี่ยวกับการส่งเสริมจริยธรรมนักเรียน ศึกษาโดยแบ่งนักเรียนออกเป็น 2 กลุ่ม ซึ่งขอความร่วมมือกับครูฝ่ายกิจการนักเรียนในการคัดเลือกนักเรียนเพื่อตอบคำถาม เกี่ยวกับการส่งเสริมจริยธรรมนักเรียน ของครูใน 2 ด้านคือ ด้านการจัดการเรียนการสอนและด้านการจัดกิจกรรมเสริม และทำการบันทึกข้อมูลด้วยเทปบันทึกเสียงและการจดบันทึก จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาเขียนเป็นความเรียง

วิธีการสร้างเครื่องมือ

เพื่อให้ได้เครื่องมือสมบูรณ์และมีคุณภาพ ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

1. ผู้วิจัยได้ศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎีจากเอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับการส่งเสริมจริยธรรมนักเรียนของครูใน 2 ด้าน คือ ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการจัดกิจกรรมเสริมเกี่ยวกับความกตัญญู ความซื่อสัตย์ ความเสียสละ และความเอื้อเฟื้อ กำหนดเป็นนิยามศัพท์และกรอบแนวคิดในการศึกษาค้นคว้า
2. สร้างแบบสอบถามเกี่ยวกับเจตคติของครูที่มีต่อการส่งเสริมจริยธรรมนักเรียน ซึ่งแบบสอบถามเป็นชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 10 ข้อ
3. สร้างแบบสอบถามเกี่ยวกับการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนซึ่งแบบสอบถามเป็นชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 10 ข้อ
4. สร้างแบบสอบถามให้ครอบคลุมเนื้อหาตามกรอบแนวคิดเกี่ยวกับการส่งเสริมจริยธรรมนักเรียนของครูใน 2 ด้าน คือ ด้านการเรียนการสอน ด้านการจัดกิจกรรมเสริมเกี่ยวกับความกตัญญู ความซื่อสัตย์ ความเสียสละ และความเอื้อเฟื้อ ซึ่งแบบสอบถามเป็นชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 56 ข้อ
5. สร้างแบบสัมภาษณ์นักเรียนเกี่ยวกับการส่งเสริมจริยธรรมนักเรียนของครู ซึ่งใช้การจัดกลุ่มสนทนา (Focus group) โดยแบ่งการดำเนินการออกเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้
 - ขั้นที่ 1 ผู้วิจัยนำแนวคิดที่ได้จากการศึกษาเอกสารเกี่ยวกับการส่งเสริมจริยธรรมนักเรียนของครูในประเด็นต่าง ๆ ในด้านการเรียนการสอนและด้านการจัดกิจกรรมเสริมที่เกี่ยวกับความกตัญญู ความซื่อสัตย์ ความเสียสละ และความเอื้อเฟื้อ มาตั้งเป็นประเด็นคำถาม
 - ขั้นที่ 2 ผู้วิจัยคัดเลือกผู้เข้ากลุ่มสนทนา โดยคัดเลือกจากนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 และ มัธยมศึกษาปีที่ 3 แบบเจาะจงจากโดยมอบหมายให้ครูฝ่ายกิจการนักเรียนเป็นผู้คัด

เลือกให้ จากนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 และ 3 จำนวน 14 คน แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือนักเรียนที่มีผลการเรียนดี กับนักเรียนที่มีผลการเรียนพอใช้

ขั้นที่ 3 ผู้วิจัยจัดบันทึกข้อมูล จากการแสดงความคิดเห็นของกลุ่มสนทนา ทั้ง 2 กลุ่ม พร้อมกับบันทึกข้อมูลด้วยเทปบันทึกเสียง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีประสิทธิภาพ

ขั้นที่ 4 ผู้วิจัยนำบันทึกข้อมูลมาสรุป ตามประเด็นที่สำคัญ ๆ ในเรื่องที่เกี่ยวข้อง การส่งเสริมจริยธรรมนักเรียนของครู

6. สร้างแบบสอบถามแล้วผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้น และเสนออาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ เพื่อพิจารณาความถูกต้อง ครบถ้วน ตามขอบเขตที่กำหนดตรวจสอบสำนวนภาษาที่ใช้ในแบบสอบถามและปรับปรุง

7. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน พิจารณาตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) ซึ่งผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 ท่าน ได้แก่

7.1 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วีระ สุภากิจ อาจารย์ประจำภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

7.2 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ไพบุลย์ อ่อนมั่ง อาจารย์ประจำภาควิชาสุขศึกษา คณะพลศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

7.3 นางสาวสมศรี มธุรสสุวรรณ ผู้ช่วยผู้อำนวยการโรงเรียนมัธยมวัดหนองจอก กรุงเทพมหานคร

7.4 นายประธาน เสนิงค์ ณ อยุธยา ผู้จัดการ/ครูใหญ่โรงเรียนเฟื่องฟ้าวิทยา อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี

7.5 ชิสเตอร์สายพิรุณ ไทยแก้วรอด ผู้จัดการ/ครูใหญ่ โรงเรียนพระวิสุทธีวงศ์ อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี

8. นำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไขอีกครั้ง ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญร่วมกับอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์และนำไปทดลองใช้ (Try Out) กับครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนแก้วสว่างวิทยา อำเภอรัญบุรี จำนวน 30 คน แล้ว นำไปหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยวิธีคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเกี่ยวกับเจตคติของครูที่มีต่อการส่งเสริมจริยธรรมนักเรียนเท่ากับ 0.93 แบบสอบถามเกี่ยวกับปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนเท่ากับ 0.90 และแบบสอบถามเกี่ยวกับการส่งเสริมจริยธรรมนักเรียนของครูเท่ากับ 0.95

9. จัดพิมพ์แบบสอบถามเพื่อนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังต่อไปนี้

1. ผู้วิจัยขอหนังสือแนะนำจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อขอ

ความร่วมมือไปยังผู้บริหารและครูโรงเรียนพระวิสุทธิวงส์เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการออกแบบสอบถาม

2. ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองโดยแจกแบบสอบถามจำนวน 44 ฉบับ ได้รับกลับคืนมา 44 ฉบับ ซึ่งเป็นแบบสอบถามที่สมบูรณ์ทุกฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100.00

การจัดกระทำและวิเคราะห์ข้อมูล

การจัดกระทำและวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการรวบรวมแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาโดยนำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ทั้งหมดมาให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ดังนี้

1. ข้อมูลระดับเจตคติของครูโรงเรียนพระวิสุทธิวงส์ อำเภอสำลูกกา จังหวัดปทุมธานี เกี่ยวกับการส่งเสริมจริยธรรมนักเรียนของครู นำมาให้คะแนนดังนี้

ถ้าตอบในช่อง “เห็นด้วยอย่างยิ่ง”	ให้	5	คะแนน
ถ้าตอบในช่อง “เห็นด้วย”	ให้	4	คะแนน
ถ้าตอบในช่อง “ปานกลาง”	ให้	3	คะแนน
ถ้าตอบในช่อง “ไม่เห็นด้วย”	ให้	2	คะแนน
ถ้าตอบในช่อง “ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง”	ให้	1	คะแนน

2. ข้อมูลระดับปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน โรงเรียนพระวิสุทธิวงส์ อำเภอสำลูกกา จังหวัดปทุมธานี เกี่ยวกับการส่งเสริมจริยธรรมนักเรียนของครู นำมาให้คะแนนดังนี้

ถ้าตอบในช่อง “มากที่สุด”	ให้	5	คะแนน
ถ้าตอบในช่อง “มาก”	ให้	4	คะแนน
ถ้าตอบในช่อง “ปานกลาง”	ให้	3	คะแนน
ถ้าตอบในช่อง “น้อย”	ให้	2	คะแนน
ถ้าตอบในช่อง “น้อยที่สุด”	ให้	1	คะแนน

3. ข้อมูลที่เกี่ยวกับการส่งเสริมจริยธรรมนักเรียนของครูใน 2 ด้าน คือ ด้านการจัดการเรียนการสอน และด้านการจัดกิจกรรมเสริม ใน 4 ด้าน คือ ด้านความกตัญญู ความซื่อสัตย์ ความเสียสละ ความเอื้อเฟื้อ นำมาให้คะแนนดังนี้

ถ้าตอบในช่อง “มากที่สุด”	ให้	5	คะแนน
ถ้าตอบในช่อง “มาก”	ให้	4	คะแนน
ถ้าตอบในช่อง “ปานกลาง”	ให้	3	คะแนน
ถ้าตอบในช่อง “น้อย”	ให้	2	คะแนน
ถ้าตอบในช่อง “น้อยที่สุด”	ให้	1	คะแนน

4. นำข้อมูลมาวิเคราะห์ด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โดยดำเนินการดังนี้

4.1 แบบสอบถามตอนที่ 1 และตอนที่ 2 และตอนที่ 3 ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยการ

หาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และหาค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยรวมและรายข้อซึ่งมีเกณฑ์ในการให้ความหมายของค่าเฉลี่ยดังนี้

4.1.1 การประเมินเจตคติของครูต่อการส่งเสริมจริยธรรมนักเรียนโดยรวมและเป็นรายข้อกำหนดความหมายของค่าเฉลี่ยดังนี้ ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.50 - 5.00 หมายถึง	มีเจตคติต่อการส่งเสริมจริยธรรมนักเรียนเชิงบวกมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 3.50 - 4.49 หมายถึง	มีเจตคติต่อการส่งเสริมจริยธรรมนักเรียนเชิงบวกมาก
ค่าเฉลี่ย 2.50 - 3.49 หมายถึง	มีเจตคติต่อการส่งเสริมจริยธรรมนักเรียนเชิงบวกปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.50 - 2.49 หมายถึง	มีเจตคติต่อการส่งเสริมจริยธรรมนักเรียนเชิงลบมาก
ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.49 หมายถึง	มีเจตคติต่อการส่งเสริมจริยธรรมนักเรียนเชิงลบมากที่สุด

4.1.2 การประเมินปฏิสัมพันธ์ ระหว่างครูกับนักเรียนต่อการส่งเสริมจริยธรรมนักเรียนโดยรวมและเป็นรายข้อ กำหนดความหมายของค่าเฉลี่ยดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.50 - 5.00 หมายถึง	มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนอยู่ในระดับมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 3.50 - 4.49 หมายถึง	มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนอยู่ในระดับมาก
ค่าเฉลี่ย 2.50 - 3.49 หมายถึง	มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนอยู่ในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.50 - 2.49 หมายถึง	มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนอยู่ในระดับน้อย
ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.49 หมายถึง	มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนอยู่ในระดับน้อยที่สุด

4.13 แบบสอบถามตอนที่ 3 เป็นการวิเคราะห์เกี่ยวกับระดับการส่งเสริมจริยธรรมนักเรียนของครู แปลความหมายของค่าเฉลี่ยกับเกณฑ์ ที่กำหนดไว้ตามค่าความหมาย ดังนี้ (วิเชียร เกตุสิงห์, 2538 : 9)

ค่าเฉลี่ย 4.50 - 5.00 หมายถึง	มีการส่งเสริมจริยธรรมนักเรียนอยู่ในระดับมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 3.50 - 4.49 หมายถึง	มีการส่งเสริมจริยธรรมนักเรียนอยู่ในระดับมาก
ค่าเฉลี่ย 2.50 - 3.49 หมายถึง	มีการส่งเสริมจริยธรรมนักเรียนอยู่ในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.50 - 2.49 หมายถึง	มีการส่งเสริมจริยธรรมนักเรียนอยู่ในระดับน้อย
ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.49 หมายถึง	มีการส่งเสริมจริยธรรมนักเรียนอยู่ในระดับน้อยที่สุด

5. ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเจตคติของครูที่มีต่อการส่งเสริมจริยธรรมนักเรียนของครู ในด้านการเรียนการสอนและด้านการจัดกิจกรรมเสริม เกี่ยวกับเรื่อง ความกตัญญู ความซื่อสัตย์ ความเสียสละ และความเอื้อเฟื้อ โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน

6. ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน ในการส่งเสริมจริยธรรมนักเรียนของครู ในด้านการเรียนการสอนและด้านการจัดกิจกรรมเสริมเกี่ยวกับเรื่อง ความกตัญญู ความซื่อสัตย์ ความเสียสละ และความเอื้อเฟื้อ โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์

สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน

7. การจัดกลุ่มสนทนา (Focus Group) เพื่อศึกษาเกี่ยวกับความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการส่งเสริมจริยธรรมนักเรียนโดยใช้วิธีการสัมภาษณ์และประชุมร่วมกัน วิเคราะห์ข้อมูลโดยรวบรวมข้อมูลและนำเสนอในรูปของความเรียง

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1. สถิติพื้นฐานได้แก่

1.1 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)

1.2 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

2. สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพของเครื่องมือ

การหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา

(α - Coefficient) ตามวิธีของ ครอนบัค (Cronbach)

3. สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมุติฐาน

หาค่าความสัมพันธ์ระหว่างเจตคติของครูกับการส่งเสริมจริยธรรมนักเรียนของครู และหาความสัมพันธ์ระหว่างปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน กับการส่งเสริมจริยธรรมนักเรียนของครูโดยใช้การหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อให้มีความเข้าใจตรงกันในการเสนอผลการวิเคราะห์ และแปลความหมายผู้วิจัยจึงได้กำหนดสัญลักษณ์ทางสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

$\bar{X}$	แทน	ค่าเฉลี่ย
S.D.	แทน	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
N	แทน	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
X_1	แทน	เจตคติของครู
X_2	แทน	ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน
Y	แทน	การส่งเสริมจริยธรรมด้านการจัดการเรียนการสอน
Y_1	แทน	การจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมจริยธรรมด้านความกตัญญู
Y_2	แทน	การจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์
Y_3	แทน	การจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมจริยธรรมด้านความเสียสละ
Y_4	แทน	การจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมจริยธรรมด้านความเอื้อเฟื้อ
YY	แทน	การส่งเสริมจริยธรรมด้านการจัดกิจกรรมเสริม
YY_1	แทน	การจัดกิจกรรมเสริมที่ส่งเสริมจริยธรรมด้านความกตัญญู
YY_2	แทน	การจัดกิจกรรมเสริมที่ส่งเสริมจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์
YY_3	แทน	การจัดกิจกรรมเสริมที่ส่งเสริมจริยธรรมด้านความเสียสละ
YY_4	แทน	การจัดกิจกรรมเสริมที่ส่งเสริมจริยธรรมด้านความเอื้อเฟื้อ
YYY	แทน	การส่งเสริมจริยธรรมโดยรวม
YYY_1	แทน	การส่งเสริมจริยธรรมโดยรวมด้านความกตัญญู
YYY_2	แทน	การส่งเสริมจริยธรรมโดยรวมด้านความซื่อสัตย์
YYY_3	แทน	การส่งเสริมจริยธรรมโดยรวมด้านความเสียสละ
YYY_4	แทน	การส่งเสริมจริยธรรมโดยรวมด้านความเอื้อเฟื้อ
**	แทน	มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
*	แทน	มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

การวิเคราะห์ข้อมูล

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการส่งเสริมจริยธรรมนักเรียนของครูโรงเรียนพระวิสุทธิวงส์ อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี ผู้วิจัยได้นำเสนอเป็น 3 ตอน ตามลำดับดังนี้

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ระดับเจตคติของครูโรงเรียนพระวิสุทธิวงส์ อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี ในด้านการเรียนการสอนและด้านการจัดกิจกรรมเสริม เกี่ยวกับ ความกตัญญู ความซื่อสัตย์ ความเสียสละ ความเอื้อเฟื้อ โดยใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เป็นรายด้านและโดยรวม

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างเจตคติของครู และปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน กับการส่งเสริมจริยธรรมนักเรียนของครูโรงเรียนพระวิสุทธิวงส์ อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน เป็นรายด้านและโดยรวม

ตอนที่ 3 ศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการส่งเสริมจริยธรรมนักเรียนของครู โรงเรียนพระวิสุทธิวงส์ อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี ในด้านการเรียนการสอนและด้านการจัดกิจกรรมเสริม โดยการจัดกลุ่มสนทนาและวิเคราะห์ด้วยค่าความถี่และร้อยละ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ระดับการส่งเสริมจริยธรรมนักเรียนของครูโรงเรียนพระวิสุทธิวงศ์ อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี ในด้านการเรียนการสอนและด้านการจัดกิจกรรมเสริมเกี่ยวกับความกตัญญู ความซื่อสัตย์ ความเสียสละ ความเอื้อเฟื้อ เป็นรายด้านและโดยรวม ดังปรากฏผลในตารางที่ 1

ตาราง 1 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการส่งเสริมจริยธรรมนักเรียนของครูโรงเรียนพระวิสุทธิวงศ์ อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี ในด้านการเรียนการสอนและด้านการจัดกิจกรรมเสริม เป็นรายด้านและโดยรวม

เรื่อง	ด้านการจัดการเรียนการสอน		ด้านการจัดกิจกรรมเสริม	
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.
ความกตัญญู	4.37	.51	4.17	.55
ความซื่อสัตย์	4.34	.38	3.92	.75
ความเสียสละ	4.31	.53	3.92	.70
ความเอื้อเฟื้อ	4.45	.45	3.89	.72
รวม	4.39	.40	3.97	.59

จากตาราง 1 พบว่า ครูโรงเรียนพระวิสุทธิวงศ์ อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี มีการส่งเสริมจริยธรรมนักเรียน ในด้านการจัดการเรียนการสอนโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.39$) เมื่อพิจารณาเป็นรายเรื่องพบว่าการส่งเสริมอยู่ในระดับมากทุกเรื่อง ($\bar{X}=4.31 - \bar{X}=4.45$) โดยส่งเสริมเรื่องความเอื้อเฟื้อมากกว่าเรื่องอื่นๆ ($\bar{X}=4.45$)

สำหรับด้านการจัดกิจกรรมเสริมโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.97$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายเรื่องพบว่าการส่งเสริมอยู่ในระดับมากทุกเรื่องเช่นเดียวกัน($\bar{X}=3.89 - \bar{X}=4.17$) โดยส่งเสริมเรื่องความกตัญญูมากกว่าเรื่องอื่นๆ ($\bar{X}=4.17$)

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างเจตคติของครูและปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน กับการส่งเสริมจริยธรรมนักเรียนของครู โรงเรียนพระวิสุทธีวงศ์ อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี เป็นรายด้านและโดยรวม ดังปรากฏในตาราง 2

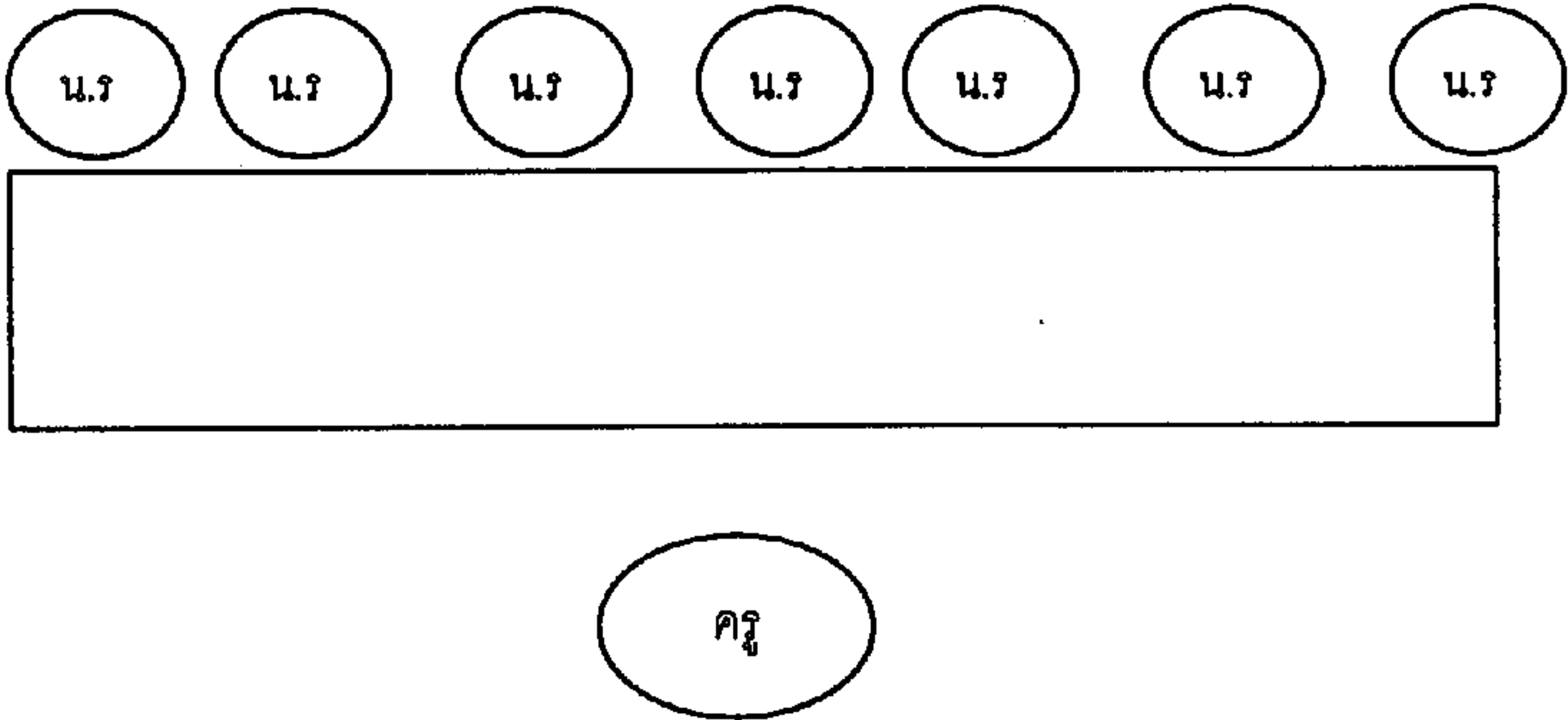
ตาราง 2 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันระหว่างเจตคติของครู และปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนกับการส่งเสริมจริยธรรมนักเรียนของครู โรงเรียนพระวิสุทธีวงศ์ อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี เป็นรายด้านและโดยรวม

ตัวแปร	X ₁	X ₂	YYY ₁	YYY ₂	YYY ₃	YYY ₄	YYY
X ₁	1000	.241	.323**	.164	.148	.173	.227
X ₂		1000	.795**	.672**	.671**	.567**	.276**
YYY ₁			1000	.764**	.833**	.517**	.885**
YYY ₂				1000	.740**	.653**	.892**
YYY ₃					1000	.664**	.928**
YYY ₄						1000	.807**
YYY							1000

จากตาราง 2 พบว่า เจตคติของครูโรงเรียนพระวิสุทธีวงศ์ อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี โดยรวมไม่มีความสัมพันธ์กับการส่งเสริมจริยธรรมนักเรียนของครู เมื่อพิจารณาเป็นรายเรื่องพบว่า เจตคติของครูมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการส่งเสริมจริยธรรมนักเรียนของครู ในเรื่องความกตัญญู อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน โดยรวมและเป็นรายเรื่อง มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการส่งเสริมจริยธรรมนักเรียนของครูอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตอนที่ 3 ศึกษาความคิดเห็นของนักเรียน ที่มีต่อการส่งเสริมจริยธรรมนักเรียนของครู โรงเรียนพระวิสุทธิวงส์ อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี ในด้านการเรียนการสอนและด้านการจัดกิจกรรมเสริมโดยใช้การจัดกลุ่มสนทนา (Focus Group)

ผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการสนทนากลุ่มด้วยตนเอง ในวันที่ 20 มกราคม พ.ศ. 2547 เวลา 13.00 - 15.00 น. ณ ห้องสมุดโรงเรียนพระวิสุทธิวงส์ โดยมีผู้สนทนากลุ่ม ได้แก่ ผู้วิจัยและ นักเรียนชายและหญิงระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 และ มัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2546 จำนวน 14 คน โดยจำแนกตามพฤติกรรมนักเรียนแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มแรกกลุ่มที่มีผลการเรียนดี กลุ่มสองกลุ่มที่มีผลการเรียนพอใช้ ผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการสนทนากลุ่มด้วยตนเอง เริ่มการสนทนาโดยการแนะนำตนเองและได้ชี้แจงจุดประสงค์ในการสนทนาในเรื่องการส่งเสริมจริยธรรมนักเรียนของครู ในด้านการเรียนการสอนและด้านการจัดกิจกรรมเสริม โดยนักเรียนสนทนาและแสดงความคิดเห็นในประเด็นคำถาม เมื่อการสนทนากลุ่มสิ้นสุดลงผู้วิจัยนำข้อมูลจากการบันทึกและจากเครื่องบันทึกเทปมาวิเคราะห์และสรุป โดยจำแนกข้อมูลได้เป็น 2 ประเด็น คือด้านการเรียนการสอน และด้านการจัดกิจกรรมเสริม โดยมีผังการจัดสนทนากลุ่มดังนี้

ภาพประกอบ 2 แพนผังการนั่งสนทนากลุ่มของครูและนักเรียนโรงเรียนพระวิสุทธิวงส์ อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี

ผลการสนทนาสรุปได้ดังนี้

- 1. นักเรียนกลุ่มแรก มีความคิดเห็นการส่งเสริมจริยธรรมนักเรียนของครู โรงเรียนพระวิสุทธิวงส์ อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี ดังนี้คือ ด้านการเรียนการสอนและด้านการจัดกิจกรรมเสริมนักเรียนมีความพอใจในการจัดครูเข้าสอนตามสาขาวิชาที่ครูจบมาและรูปแบบการสอน เช่น การจัดการเรียนการสอนที่มีการสอนโดยบูรณาการจริยธรรมเข้าไปในรายวิชา

ที่สอน รวมทั้งมีการจัดบรรยากาศให้เปรียบเสมือนบ้านและอุทยานการศึกษา โดยมี คติธรรม คำคม คำพังเพย ติดตามสถานที่ต่างๆ เพื่อให้นักเรียนได้เห็นและนำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันได้ ในด้านการจัดกิจกรรมนักเรียนกลุ่มแรกนี้ยังมีความเห็นร่วมกันอีกว่า เมื่อครูสอนให้นักเรียนได้มีความรู้คู่คุณธรรมแล้ว ยังมีกิจกรรมอื่นๆ ให้นักเรียนได้ปฏิบัติด้วยตนเอง เช่นกิจกรรมวันสำคัญ ทางศาสนา กิจกรรมส่งเสริมวัฒนธรรมประเพณีต่างๆ ที่นักเรียนได้จัด ล้วนแล้วแต่เป็นสิ่งดีงามที่ช่วยส่งเสริมจริยธรรมนักเรียนให้เด่นชัดขึ้น

2. นักเรียนกลุ่มที่สอง มีความคิดเห็นในด้านการเรียนการสอนเป็นเรื่องน่าเบื่อหน่าย อยากให้ทางโรงเรียนจัดเป็นกิจกรรมเสริมให้มากขึ้นเพราะชอบการปฏิบัติมากกว่าการนั่งเรียนในห้องเรียน มีความพอใจในกิจกรรมที่ทางโรงเรียนจัดให้ ไม่ว่าจะเป็นค่ายจริยธรรม ประเพณีวันสำคัญทางศาสนาต่างๆ นักเรียนแต่ละคนเห็นว่าเป็นสิ่งที่พวกเขาสามารถแสดงออกได้ด้วยการกระทำ และยังได้ประสบการณ์ในกิจกรรมดังกล่าว สามารถนำไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันได้เป็นอย่างดี

จากการจัดกลุ่มสนทนพบว่า ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการส่งเสริมจริยธรรมนักเรียนของครู มีความเห็นว่าการจัดการเรียนการสอนและการจัดกิจกรรมเสริม ในการส่งเสริมจริยธรรมนักเรียนของครูเป็นสิ่งที่ดี ควรให้การส่งเสริมต่อไป นักเรียนส่วนใหญ่ชอบการจัดกิจกรรมเสริมมากกว่าการจัดการเรียนการสอน เพราะการเข้าร่วมกิจกรรมเสริมเป็นเรื่องที่น่าสนใจ สนุกสนาน ไม่น่าเบื่อ ส่วนการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียน ในรายวิชา เป็นเรื่องน่าเบื่อหน่าย จำเจ ทำให้ไม่อยากเรียน

บทที่ 5

สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ

การศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับการส่งเสริมจริยธรรมนักเรียนของครูโรงเรียนพระวิสุทธิวงศ์ อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี ผู้วิจัยได้สรุปวิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้าและผลการค้นคว้างดังหัวข้อต่อไปนี้

1. ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า
2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า
3. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การจัดทำและการวิเคราะห์ข้อมูล
6. สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล
7. อภิปรายผล
8. ข้อเสนอแนะ

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

ในการวิจัยครั้งนี้ มีความมุ่งหมายดังนี้

1. เพื่อศึกษาการส่งเสริมจริยธรรมนักเรียนของครูโรงเรียนพระวิสุทธิวงศ์ อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี ในด้านการจัดการเรียนการสอนและด้านการจัดกิจกรรมเสริมเกี่ยวกับความกตัญญู ความซื่อสัตย์ ความเสียสละ และความเอื้อเฟื้อ
2. เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างเจตคติของและปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน กับ การส่งเสริมจริยธรรมนักเรียนของครู
3. เพื่อศึกษาการส่งเสริมจริยธรรมนักเรียนของครู ตามความคิดเห็นของนักเรียน

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

ผู้วิจัยได้กำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่างดังนี้

ประชากร ได้แก่ ครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนพระวิสุทธิวงศ์ อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี ปีการศึกษา 2546 จำนวน 44 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนพระวิสุทธิวงศ์ อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี ปีการศึกษา 2546 จำนวน 44 คน โดยใช้ประชากรทั้งหมดเป็นกลุ่มตัวอย่าง และนักเรียนโรงเรียนพระวิสุทธิวงศ์ อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 และมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 14 คน ด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจง

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล แบ่งออกเป็น 2 ชนิดคือ แบบสอบถามและการจัดกลุ่มสนทนาซึ่งแบบสอบถามแบ่งเป็น 3 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับเจตคติของครูที่มีต่อการส่งเสริมจริยธรรมนักเรียนของครู เป็นชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) จำนวน 10 ข้อ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน เป็นชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) จำนวน 10 ข้อ

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับการส่งเสริมจริยธรรมนักเรียนของครู ประกอบด้วยคำถามเกี่ยวกับด้านการจัดการเรียนการสอนและการจัดกิจกรรมเสริมใน 4 เรื่อง คือ ความกตัญญู ความซื่อสัตย์ ความเสียสละ และความเอื้อเฟื้อ เป็นชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) จำนวน 56 ข้อ

การสนทนากลุ่ม (Focus Group) เกี่ยวกับการส่งเสริมจริยธรรมนักเรียนของครู โดยแบ่งนักเรียนออกเป็น 2 กลุ่ม พิจารณาตามผลการเรียนนักเรียน คือนักเรียนที่มีผลการเรียนดี และนักเรียนที่มีผลการเรียนพอใช้

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ได้ทำการศึกษากับกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม คือ

1. กลุ่มตัวอย่างที่เป็นครูโรงเรียนพระวิสุทธิวงส์ อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี จำนวน 44 คน ซึ่งผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง แจกแบบสอบถามจำนวน 44 ฉบับ ได้รับกลับคืน จำนวน 44 ฉบับและมีความสมบูรณ์ทุกฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100.00
2. กลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียนโรงเรียนพระวิสุทธิวงส์ อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 14 คน ด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจง ซึ่งเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการจัดกลุ่มสนทนา การจดบันทึก บันทึกข้อมูลด้วยเทปบันทึกเสียง และสรุปข้อมูลเป็นความเรียง

การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้จัดทำและวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยทำการวิเคราะห์ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลเจตคติของครูและปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน ที่มีต่อการส่งเสริมจริยธรรมนักเรียนของครูในด้านการเรียนการสอนและด้านการจัดกิจกรรมเสริม โดยหาค่าเฉลี่ย $\bar{X}$ และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เป็นรายข้อและโดยรวม นำเสนอเป็นตารางประกอบความเรียงในการแปลความหมายของค่าเฉลี่ย
2. วิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างเจตคติของครูและปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนกับการส่งเสริมจริยธรรมนักเรียนของครู โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน เป็นรายเรื่องและโดยรวม

3. ศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการส่งเสริมจริยธรรมนักเรียนของครูในด้านการเรียนการสอน และ ด้านการจัดกิจกรรมเสริม ด้วยวิธีการจัดกลุ่มสนทนา (Focus Group) และ รวบรวมเนื้อหาจากข้อมูลที่จด และ จากเครื่องบันทึกเทป นำมาสรุปเขียนเป็นความเรียง

สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล

จากการศึกษาวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. ครูโรงเรียนพระวิสุทธิวงส์ อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี มีการส่งเสริมจริยธรรมนักเรียน ในด้านการจัดการเรียนการสอนโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.39$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายเรื่องพบว่าการส่งเสริมอยู่ในระดับมากทุกเรื่อง ($\bar{X}=4.31 - \bar{X}=4.45$) โดยส่งเสริมเรื่องความเอื้อเฟื้อมากกว่าเรื่องอื่นๆ ($\bar{X}=4.45$)

สำหรับด้านการจัดกิจกรรมเสริมโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.97$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายเรื่องพบว่าการส่งเสริมอยู่ในระดับมากทุกเรื่องเช่นเดียวกัน ($\bar{X}=3.89 - \bar{X}=4.17$) โดยส่งเสริมเรื่องความกตัญญูมากกว่าเรื่องอื่นๆ ($\bar{X}=4.17$)

2. เจตคติของครูโรงเรียนพระวิสุทธิวงส์ อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี ไม่มีความสัมพันธ์กับการส่งเสริมจริยธรรมนักเรียนของครู เมื่อพิจารณาเป็นรายเรื่องพบว่าการส่งเสริมจริยธรรมนักเรียนของครู มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการส่งเสริมจริยธรรมนักเรียนของครู ในเรื่องความกตัญญูอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการส่งเสริมจริยธรรมนักเรียนของครูโดยรวมและเป็นรายเรื่อง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. ผลการสนทนากลุ่มสรุปได้ดังนี้

1. นักเรียนกลุ่มที่มีผลการเรียนดี มีความคิดเห็นการส่งเสริมจริยธรรมนักเรียนของครูโรงเรียนพระวิสุทธิวงส์ อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี ดังนี้คือ ด้านการเรียนการสอนและด้านการจัดกิจกรรมเสริมนักเรียนมีความพอใจในการจัดครูเข้าสอนตามสาขาวิชาที่ครูจบมาและรูปแบบการสอน เช่น การจัดการเรียนการสอนที่มีการสอนโดยบูรณาการจริยธรรมเข้าไปในรายวิชาที่สอน รวมทั้งมีการจัดบรรยากาศให้เปรียบเสมือนบ้านและอุทยานการศึกษา โดยมี คติธรรม คำคม พังเพย ติดตามสถานที่ต่างๆ เพื่อให้ให้นักเรียนได้เห็นและนำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันได้ ในด้านการจัดกิจกรรมนักเรียนกลุ่มแรกนี้ยังมีความเห็นร่วมกันอีกว่า เมื่อครูสอนให้นักเรียนได้มีความรู้คู่คุณธรรมแล้ว ยังมีกิจกรรมอื่นๆให้นักเรียนได้ปฏิบัติด้วยตนเอง เช่น กิจกรรมวันสำคัญทางศาสนา กิจกรรมส่งเสริมวัฒนธรรมประเพณีต่างๆที่นักเรียนได้จัด ล้วนแล้วแต่เป็นสิ่งที่งามที่ช่วยส่งเสริมจริยธรรมนักเรียนให้เด่นชัดขึ้น

2. นักเรียนกลุ่มที่มีผลการเรียนพอใช้ มีความคิดเห็นในด้านการเรียนการสอนเป็นเรื่องน่าเบื่อหน่าย อยากให้ทางโรงเรียนจัดเป็นกิจกรรมเสริมให้มากๆเพราะชอบการปฏิบัติมากกว่าการนั่งเรียนในห้องเรียน มีความพอใจในกิจกรรมที่ทางโรงเรียนจัดให้ ไม่ว่าจะเป็นค่าย

จริยธรรม ประเพณีวันสำคัญทางศาสนาต่างๆ นักเรียนแต่ละคนเห็นว่าเป็นสิ่งที่พวกเขาสามารถแสดงออกได้ด้วยการกระทำ และยังได้ประสบการณ์ในกิจกรรมดังกล่าว สามารถนำไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันได้เป็นอย่างดี

จากการจัดกลุ่มสนทนาพบว่า ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการส่งเสริมจริยธรรมนักเรียนของครู มีความเห็นว่าการจัดการเรียนการสอนและการจัดกิจกรรมเสริม ในการส่งเสริมจริยธรรมนักเรียนของครูเป็นสิ่งที่ดี ควรให้การส่งเสริมต่อไปนักเรียนส่วนใหญ่ชอบการจัดกิจกรรมเสริมมากกว่าการจัดการเรียนการสอน เพราะการเข้าร่วมกิจกรรมเสริมเป็นเรื่องที่น่าสนใจ สนุกสนาน ไม่น่าเบื่อ ส่วนการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียน ในรายวิชา เป็นเรื่องน่าเบื่อหน่าย จำเจ ทำให้ไม่อยากเรียน

อภิปรายผล

การศึกษาการส่งเสริมจริยธรรมนักเรียนของครูโรงเรียนพระวิสุทธีวงศ์ อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี มีประเด็นที่น่าสนใจ และควรทำการอภิปรายดังต่อไปนี้

1. ครูโรงเรียนพระวิสุทธีวงศ์ อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี มีการส่งเสริมจริยธรรมด้านการเรียนการสอนและด้านการจัดกิจกรรมเสริมในเรื่องความกตัญญู ความซื่อสัตย์ ความเสียสละ และความเอื้อเฟื้อ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมุติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการจัดการศึกษาในปัจจุบันต้องจัดการศึกษาให้มีความรู้คู่คุณธรรมจริยธรรม เพื่อเน้นการพัฒนามนุษย์ให้มีคุณภาพ เป็นบุคคลที่สมบูรณ์ สอดคล้องกับเบญจมาศ เอี่ยมอิม. (2543 : 103 – 104) ที่กล่าวว่า หลักสูตรประถมศึกษาพุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง 2533) กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย ได้กำหนดให้โรงเรียนสอนจริยศึกษาแก่นักเรียนทุกระดับชั้น โดยมุ่งเน้นให้มีความเสียสละ สามัคคี ประหยัด ซื่อสัตย์ กตัญญูกตเวที รักการทำงาน และอาจเป็นผลมาจากแนวนโยบายของทางโรงเรียนอีกทางหนึ่งที่สนองต่อการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปี อีกทั้งมีการควบคุมคุณภาพทั้งภายในภายนอก และยังปลูกฝังให้มีความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ โดยยึดมั่นในระบอบประชาธิปไตยมีจิตสำนึกต่อส่วนรวม อีกทั้งยังได้พัฒนาการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เพื่อสร้างให้เป็นคนดีมีความรู้ มีจิตสำนึกแห่งความเป็นไทย รู้คุณค่าของศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น และยังสามารถพัฒนาบริเวณอาคารสถานที่ จัดบรรยากาศสิ่งแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้ พัฒนาห้องสมุดให้เป็นแหล่งการเรียนรู้ด้วยตนเอง และยังส่งเสริมให้บุคลากรมีความก้าวหน้าในอาชีพ สร้างขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงาน ส่งเสริมให้บุคลากรทุกคนมีสุขภาพกายที่แข็งแรง สุขภาพจิตที่ดี รวมทั้งยังได้ให้ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนอีกด้วย จึงทำให้ครูมีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมจริยธรรมนักเรียนอยู่ในระดับมาก

2. เจตคติของครูโรงเรียนพระวิสุทธีวงศ์ อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี โดยรวมไม่มีความสัมพันธ์กับการส่งเสริมจริยธรรมนักเรียนของครู ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมุติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะเจตคติเป็นความรู้สึกนึกคิดของครูที่มีต่อการส่งเสริมจริยธรรมนักเรียน ซึ่งความรู้สึกนั้นเกิดจากที่ครูได้รับประสบการณ์ เกี่ยวกับการส่งเสริมจริยธรรมจากประสบการณ์ตรง หรือจาก

การเรียนรู้ ส่งผลให้ครูแสดงความรู้สึกออกมาในลักษณะ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ปานกลาง ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง จึงทำให้เจตคติของครูโดยรวมไม่มีความสัมพันธ์กับการส่งเสริมจริยธรรมนักเรียนของครู แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายเรื่องพบว่า เจตคติของครูมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการส่งเสริมจริยธรรมนักเรียน ในเรื่องความกตัญญู อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้เป็นเพราะการปลูกฝังและส่งเสริมจริยธรรมด้านความกตัญญู ซึ่งเริ่มต้นจากบ้าน คือ บิดา มารดา จะต้องเป็นครูคนแรกในการส่งเสริมจริยธรรมข้อนี้แก่ลูกหลาน เป็นตัวอย่างที่ดีให้เด็กเห็น อยู่เสมอและเมื่อเด็กไปโรงเรียน ทางโรงเรียนก็ได้แทรกจริยธรรมด้านนี้ในกิจกรรมต่างๆของโรงเรียน อย่างสม่ำเสมอ ซึ่งสอดคล้องกับ พรพิมล หาญกล้า (2537) ที่ศึกษาผลของการใช้เทคนิคแม่แบบที่มีต่อความกตัญญูกตเวที ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนราชวินิต กทม. ที่พบว่า นักเรียนมีความกตัญญูมากขึ้นหลังจากได้รับการใช้เทคนิคแม่แบบด้วยวิธีการต่างๆจากครูผู้สอน และสอดคล้องกับ ล้ายอง วิมุกตะลพ (สุชีรา บุญทัน. 2541 : 29 ; อ้างอิงจาก ล้ายอง วิมุกตะลพ 2521 : 13) ที่กล่าวว่า การปลูกฝังจริยธรรมด้านความกตัญญูเป็นสิ่งสำคัญ เพราะเป็นขนบธรรมเนียมประเพณีไทยที่ดั่งามของไทย ซึ่งส่วนใหญ่จะยกย่องผู้มีความกตัญญูอยู่เสมอ

3. ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการส่งเสริมจริยธรรมนักเรียนของครู โดยรวมและเป็นรายเรื่อง ซึ่งสอดคล้องกับสมมุติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนมีผลต่อการสร้างความสัมพันธ์อันดีในการจัดกิจกรรมต่างๆภายในโรงเรียนให้ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ การเรียนการสอนและการจัดกิจกรรมเสริมจะเกิดผลดีได้นั้น ครูและนักเรียนต้องมีปฏิสัมพันธ์กันเป็นอย่างดี สอดคล้องกับ นารี โนภิตะ (2536 : 9) กล่าวว่า สัมพันธภาพระหว่างครูกับนักเรียนถือว่าสำคัญที่สุดนอกจากด้านการเรียนการสอนและการให้การอบรมแก่นักเรียนแล้ว ครูยังต้องมีสัมพันธภาพที่ดีกับนักเรียน ส่งเสริมให้กำลังใจ ให้คำแนะนำ มีความเมตตากรุณา มีเหตุผล มีบุคลิกภาพดี ให้ความรักความอบอุ่นเพื่อช่วยให้เด็กปรับตัวได้ดี และเสริมสร้างความสมบูรณ์ทางจิตให้กับเด็ก และยังสอดคล้องกับ พรเพ็ญ สุวรรณเดชา (นริศรา ริชาร์ดสัน. 2546 : 38 ; อ้างอิงจาก พรเพ็ญ สุวรรณเดชา 2535 : 15) ที่กล่าวว่า ถ้าการเสริมสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนไปในทางที่ดีแล้วจะช่วยให้เด็กมีพฤติกรรมและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นไปตามจุดมุ่งหมายซึ่งการจัดการเรียนการสอนและการจัดกิจกรรมเสริมในปัจจุบัน มุ่งเน้นให้นักเรียนแสดงออกในทางที่ถูกต้องและสามารถปรับตัวให้เข้ากับสังคมได้ ดังนั้นการให้ความสำคัญต่อปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน จึงเป็นแนวทางในการจัดสภาพการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับสภาพการณ์ในปัจจุบัน และเนื่องจากโรงเรียนพระวิสุทธิวงส์ มีนโยบายมุ่งเน้นให้ครูทุกคนทำหน้าที่เป็นครูแนะแนวแก่นักเรียน จึงทำให้ครูมีความรู้สึกใกล้ชิดกับนักเรียน และมีความคิดว่าเป็นหน้าที่ของครูที่จะต้องส่งเสริมจริยธรรมแก่นักเรียน จึงทำให้ผลการวิจัยมีความสัมพันธ์กันในเชิงบวก

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ดังนี้

1. ครูควรปรับปรุงการสอนโดยมีการสอนจริยธรรมในรูปของการบูรณาการ โดยสอดแทรกในรายวิชาต่างๆเพิ่มมากขึ้น
2. ครูควรจัดบรรยากาศในการเรียนการสอน ให้สอดคล้องกับสภาพจริง เพื่อให้นักเรียนนำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันได้
3. ส่งเสริมกิจกรรมเสริมให้มากขึ้นและควรจะเน้นกิจกรรมที่ก่อให้เกิดความสนใจ ความสนุกสนานแก่ผู้เรียน ครูควรสอดแทรกคติธรรม คำคม คำพังเพยในการสอนรายวิชาต่างๆ เพื่อให้นักเรียนเกิดความสนุกสนาน น่าสนใจและไม่เบื่อหน่าย
4. ผู้บริหารและครูควรจัดกิจกรรมเสริมในวันสำคัญต่างๆให้มากขึ้น เช่น กิจกรรมวันสำคัญทางศาสนา กิจกรรมส่งเสริมวัฒนธรรมประเพณี หรือจัดกิจกรรมค่ายจริยธรรม และให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมดังกล่าว

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาการส่งเสริมจริยธรรมนักเรียนของครูโรงเรียนในสังกัดหน่วยงานอื่น ได้แก่ โรงเรียนรัฐบาล หรือ โรงเรียนเอกชนอื่น
2. ควรศึกษาการส่งเสริมจริยธรรมนักเรียนโดยใช้เครื่องมือแบบอื่น ได้แก่ การศึกษาเชิงคุณภาพ
3. ควรศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับการส่งเสริมจริยธรรมนักเรียนของครู ได้แก่ ปัจจัยด้านบุคลิกภาพของครู วิสัยทัศน์ของครู

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กมลรัตน์ หล้าสุวงษ์. (2528). จิตวิทยาการศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ศรีเดชา
- กรมการฝึกหัดครู. (2541). โครงสร้างของคุณลักษณะของจริยธรรม. กรุงเทพฯ : กรมการฝึกหัดครู กระทรวงศึกษาธิการ
- กรมการศาสนา. (2521). ศีลธรรมและวัฒนธรรม. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2542). แนวทางการพัฒนาจริยธรรมไทย : การประชุมทางวิชาการเกี่ยวกับจริยธรรมไทย. กรุงเทพฯ : กรมวิชาการ.
- โกวิท ประวาลพุกษ์. (2541). การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมที่เน้นวินัยและประชาธิปไตย. กรุงเทพฯ : cursภาลาดพร้าว.
- กฤษณา ศักดิ์ศรี. (2530). จิตวิทยาการศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์บำรุงสาส์น
- จิรวรรณ วิรัชกุล. (2524). การศึกษาพฤติกรรมทางจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในจังหวัดชลบุรี. วิทยานิพนธ์ (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- จารุวรรณ พานทอง. (2536). การเปรียบเทียบเหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดนครสวรรค์. วิทยานิพนธ์ (การบริหารการศึกษา). นครสวรรค์ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- จุไรพร ธรรมเชียง. (2546). ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม โดยกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์กับกิจกรรม 4 MAT. วิทยานิพนธ์ (การบริหารการศึกษา). ชลบุรี : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.
- จตุพร ศิลาเดช. (2543). ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรมพื้นฐานของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม.(การบริหารการศึกษา). เชียงใหม่ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. ถ่ายเอกสาร.
- ชม ภูมิภาค. (2525). บทความวิฤกระบายเสียงของสมาคมการศึกษาแห่งประเทศไทย ชุดการศึกษาเพื่อคุณธรรม. กรุงเทพฯ : เจริญวิทย์การพิมพ์.
- ขวลี ดวงแก้ว. (2543). เอกสารประกอบการสอน วิชาศึกษา 236 ประสบการณ์วิชาชีพครู 2 กรุงเทพฯ : โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปทุมวัน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ชอบ เอี่ยมประสงค์. (2544). สภาพและปัญหาการส่งเสริมจริยธรรมของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ คม.(การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ชุดิมา ปัญญาพินิจนุกร. (2540). รูปแบบการจัดการเรียนการสอนจริยธรรมทางพยาบาลโดยบูรณาการแนวความคิดเชิงพุทธและการเน้นปัญหาเป็นหลัก. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ชลีพรรณ กษมาพันธ์. (2543). คุณลักษณะทางจริยธรรมของอาจารย์พยาบาลวิทยาลัยพยาบาล
สังกัดกระทรวงสาธารณสุขในทัศนะของอาจารย์และนักศึกษา. ปรินิพนธ์ กศ.ม.

กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร
เชิดศักดิ์ โฉมาสินธุ์. (2520). การวัดทัศนคติและบุคลิกภาพ. กรุงเทพฯ : สำนักทดสอบ
ทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ฐานวุฒโฒ ภิกขุ. (2533). มงคลสูตรแห่งความสำเร็จ. กัลยาณมิตร, 2(22), 87 -89

दनัย จารุประสิทธิ์. (2533). การศึกษาทัศนคติเชิงจริยธรรมของนักศึกษาวิทยาลัยพลศึกษา
ภาคใต้. ปรินิพนธ์ กศ.ม. (หลักสูตรและการสอน) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร

ดวงเดือน พันธมนาวิน. (2524). พฤติกรรมศาสตร์ เล่ม 2 จิตวิทยาและจิตวิทยาภาษา.
กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.

ทิตนา แชนนี. (2541). การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมจากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ.
กรุงเทพฯ : สภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์.

ทัศนีย์ เหมะสุลิน. (2533). การพัฒนาแบบวัดความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และเสียสละสำหรับนักเรียนชั้น
ประถมศึกษาปีที่ 6. วิทยานิพนธ์ คม.(จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร

ธรรมบุญโรงเรียนพระวิสุทธีวงศ์. (2544). ประวัติโรงเรียนพระวิสุทธีวงศ์ ปทุมธานี.

ธีระพร อวรรณโณ. (2535). "ความเอื้ออาทร" ใน สารานุกรมศึกษาศาสตร์ฉบับเฉลิม
พระเกียรติ. หน้า 292 – 295, กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

นริศรา ริชาร์ดสัน. (2546). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความเสียสละของ
นักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลายโรงเรียนวัดธาตุทอง เขตวัฒนา กรุงเทพมหานคร.
ปรินิพนธ์ กศ.ม.(จิตวิทยาการศึกษา) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร

นารี โนภิระ. (2536). ความสัมพันธ์ระหว่างสัมพันธภาพของครูประจำชั้นนักเรียนและสุขภาพ
จิตของนักเรียนชาวเขาชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์เชียงใหม่และ
โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์
กศ.ม (จิตวิทยาการแนะแนว) เชียงใหม่ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร.
ถ่ายเอกสาร

นุภา พุทธิรักษา. (2541). ผลของกระบวนการสร้างเสริมค่านิยมเพื่อพัฒนาค่านิยมด้านความซื่อ
สัตย์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ด้วยวิธีสอนกระบวนการปกติ กับการสอนด้วย
กระบวนการสร้างเสริมค่านิยมเพื่อพัฒนาค่านิยมด้านความซื่อสัตย์. วิทยานิพนธ์ คม.
(หลักสูตรและการสอน). ชลบุรี : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.

บรรทม มณีโชติ. (2530). ศึกษารูปแบบของข้อคำถามวัดลักษณะนิสัยด้านความเสียสละชนิด
ข้อความและชนิดสถานการณ์ที่มีต่อคุณภาพของแบบทดสอบ. ปรินิพนธ์ กศ.ม.
(จิตวิทยาการศึกษา) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

- ถ่ายเอกสาร
- บุญเรือน หมั่นทรัพย์. (2532). "ทิศทางการสอนจริยธรรมในโรงเรียนคาทอลิก", ในเอกสาร
 สัมมนาของสภาการศึกษาคาทอลิกแห่งประเทศไทย. กรุงเทพฯ : สภาคาทอลิก.
- เบญจมาศ เอี่ยมอิม. (2543). การส่งเสริมจริยธรรมนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัด
 สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกำแพงเพชรตามทัศนะของผู้บริหารและครูผู้สอน.
 วิทยานิพนธ์. (การบริหารการศึกษา). กำแพงเพชร : บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันราชภัฏ
 กำแพงเพชร. ถ่ายเอกสาร.
- ปณัญญา ศรีเดช. (2544). การศึกษาผลการสอนการแก้โจทย์ปัญหาทางคณิตศาสตร์โดย
 สอดแทรกคุณธรรมด้านความซื่อสัตย์สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. วิทยานิพนธ์
 ค.ม. (หลักสูตรและการสอน) ชลบุรี : บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยบูรพา.
- ประภาศรี ศรีห่อไฟ. (2540). พื้นฐานการศึกษาทางศาสนาและจริยธรรม (พิมพ์ครั้งที่ 2).
 กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประภาเพ็ญ สุวรรณ. (2528). ทศนคติ : การวัดการเปลี่ยนแปลงและพฤติกรรมอนามัย.
 กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- ประพันธ์ จุ่มคำมูล. (2543, ธันวาคม). "เครื่องมืออาชีพตาม พ.ร.บ. 2542," วารสารวิชาการ.
 3(12) : 13 – 15
- ประยูร ศรีประสาธน์ และคณะ. (2546). เส้นทางปฏิรูป. กรุงเทพฯ : สำนักงานปฏิรูปการศึกษา.
- ปริญญา ๗ วันจันทร์. (2539). ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพในการทำงานของครูประถม
 ศึกษาในจังหวัดเชียงราย. วิทยานิพนธ์ วท.ม (การวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์).
 กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ประสานศรี วงศ์สวัสดิ์. (2542). การอบรมจริยธรรมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตนักเรียนในโรงเรียน
 คาทอลิก ระดับมัธยมศึกษาสังกัดอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ. วิทยานิพนธ์ คม.
 (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
 ถ่ายเอกสาร
- ปราณี ตั้งใจดี. (2540). การสร้างแบบสังเกตคุณธรรมด้านความใฝ่รู้ ความมีระเบียบวินัย
 ความอดทนและการตรงต่อเวลา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. วิทยานิพนธ์
 คม. (การบริหารการศึกษา). เชียงใหม่ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
 ถ่ายเอกสาร .
- เปล่งศรี อิงคพันธ์. (2526). แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในการทำงานในการทำงานของครูมัธยมศึกษา.
 วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- ผกา สัตยธรรม. (2544). คุณธรรมของครู. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- พงษ์นิรันดร์ นัมคณิสร์. (2539). ปัญหาและข้อเสนอแนะของครูประถมศึกษาในการปลูกฝังและ
 เสริมสร้างจริยธรรมให้แก่ นักเรียน โรงเรียนคาทอลิกสังกัดสังฆมณฑลจันทบุรี.
 วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). ชลบุรี : บัณฑิตวิทยาลัย.
 มหาวิทยาลัยบูรพา.

- พรรณี ช. เจนจิต. (2538). จิตวิทยาลัการเรียนการสอน. กรุงเทพฯ : อัมรินทร์การพิมพ์.
- พระพุทธรทาส ภิกขุ. (2505). แนวแนวจริยธรรม. กรุงเทพฯ : ชุมชนส่งเสริมจริยศึกษา
- พระมหาวิบูลย์ สิริภัสสโรทัย. (2545). การส่งเสริมจริยธรรมแก่เด็กและเยาวชนในสถาน
สงเคราะห์เด็ก. ปรินุณยานิพนธ์ กศ.ม. (สังคมสงเคราะห์ศาสตร์). กรุงเทพฯ :
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร
- พรเพ็ญ หลักคำ. (2534). การพัฒนาเจตคติทางวิทยาศาสตร์และทักษะกระบวนการทางวิทยา
ศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ด้วยของเล่นและเกมทางวิทยาศาสตร์.
วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- พณาลัย อยู่สำราญ. (2535). ตัวแปรทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับการยอมรับนวัตกรรมทาง
การสอนของครูผู้สอนสังคมศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา ในเขตการศึกษา 1.
ปรินุณยานิพนธ์ วท.ม.(การวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- พวงทอง พุ่มอยู่. (2540). ประสบการณ์วิชาชีพครู 1 ศษ 163 (เอกสารประกอบการสอน).
กรุงเทพฯ : ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ
- พิสมัย พูนสุข. (2534). พฤติกรรมการสอนวิชาสร้างเสริมลักษณะนิสัย. กำแพงเพชร : ฝ่ายเทคนิค
คอมพิวเตอร์. วิทยาลัยครูกำแพงเพชร
- พีระพงษ์ เจริญพันธุ์วงศ์. (2541). การจัดกิจกรรมส่งเสริมจริยธรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษา
สังกัดกรมสามัญศึกษา : ศึกษาเฉพาะกรณีโรงเรียนกระสังพิทยาคม อำเภอกระสัง
จังหวัดบุรีรัมย์. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). มหาสารคาม :
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.
- ภัททิยา กฤษณะพันธุ์. (2540). ผลของการใช้กิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมที่มีต่อการลดพฤติกรรม
ก้าวร้าวของเด็กปฐมวัย. วิทยานิพนธ์. ศษ.ม. (หลักสูตรและการสอน) กรุงเทพฯ :
บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. ถ่ายเอกสาร.
- ภวยา แสงเพชร. (2542). การศึกษาพฤติกรรมจริยธรรมทางสังคมตามแนวคิดของคอนสตรัค
ติวิสต์ในการสอนของครูอนุบาลในกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การศึกษา
ปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- มารศรี จันทร์ศรี. (2540). การศึกษาจริยธรรมของครูและนักเรียนประถมศึกษา. วิทยานิพนธ์
กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร.
- แรมสาร อยู่สถาพร. (2537). คุณธรรมของครู. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิเชียร เกตุสิงห์. (2538). สถิติเพื่อการวิจัย. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- วินัย วีระวัฒนานนท์. (2532). สิ่งแวดล้อมศึกษา. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.

- วีระวัฒน์ ศรีจำรัส. (2546). พฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนของฝ่ายการศึกษาอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ เขตการศึกษา 4 จังหวัดฉะเชิงเทรา วิทยานิพนธ์ กศ.บ.(หลักสูตรและการสอน). ชลบุรี : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา. ถ่ายเอกสาร
- วัชรพร จับเกตุ. (2534). ผลการใช้สถานการณ์จำลองที่มีต่อความเสี่ยสละของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนอินทร์มพรรย์อนุสรณ์ จังหวัดสมุทรปราการ. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาแนะแนว) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร
- ศิริ เปรมปรีดี. (2535, กุมภาพันธ์). “แ่งคิด...ครูดี ศิษย์ดี มีอย่างไร...,” วารสารการศึกษา 15 (5) : 8 – 10
- ศิริพร หงษ์พันธ์. (2537). ความรู้เจตคติและการปฏิบัติเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อมเป็นพิษของนักศึกษาผู้ใหญ่ระดับ 5 ในเขตการศึกษา 5. วิทยานิพนธ์ สศ.ม.(สาขาสังแวดล้อม). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยมหิดล.
- ศักดิ์ชัย นิรัญทวิ. (2532). ความแปลกแยกกับพฤติกรรมการทำงานของครูสังกัดกรุงเทพฯ. วิทยานิพนธ์ กศ.ด. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ส. วาสนา ประवालพฤษ. (2524). “ทัศนคติในแง่จิตวิทยา” ใน วัดผลการศึกษา. 2(2) : 1 - 6 สภาการศึกษาคาทอลิกแห่งประเทศไทย. (2546). การศึกษาคาทอลิกในประเทศไทย. กรุงเทพฯ : สมาคมสภาคาทอลิกแห่งประเทศไทย.
- สมคิด ไชยยันบุรณ์. (2536). การสอนจริยศึกษา. กรุงเทพฯ : คณะครุศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมนึก แกะหั่น. (2541). พฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษา อำเภอคำชะอี สำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดมุกดาหาร. วิทยานิพนธ์ (การบริหารการศึกษา). มหาสารคาม : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
- สมบุรณ์ ชิตพงษ์. (2541). “การวัดคุณลักษณะความรู้สึกรัก” เอกสารประกอบการอบรมการวิจัยทางการศึกษา. กรุงเทพฯ : สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สมพงษ์ จิตระดับ. (2530). การสอนจริยศึกษาในระดับประถมศึกษา. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ : โอ เอส พริ้นติ้ง เฮ้าส์.
- สำนักงานประถมศึกษาจังหวัดในเขตการศึกษา 7. แผนการสอนพระพุทธศาสนากลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 ตามหลักสูตรประถมศึกษาพุทธศาสนา 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533). เอกสารลำดับที่ 6/2538
- สำนักงานปฏิรูปการศึกษา. (2544). ปฏิรูปการศึกษาไทย...ในมุมมองประชาชน. กรุงเทพฯ : พิมพ์ดี

- สิริวรรณ ฉันทะสานนท์.(2541). ผลของกิจกรรมกลุ่มที่มีต่อการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความเอื้อเฟื้อของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนอัสสัมชัญคอนแวนต์สีลม กรุงเทพฯ. สารนิพนธ์ (การบริหารการศึกษา) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- สุชาติ น้ำประสานใจ. (2542). วิสัยทัศน์ด้านคุณธรรมจริยธรรมของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานประถมศึกษาจังหวัดกาญจนบุรี. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง. ถ่ายเอกสาร
- สุชีรา บุญทัน. (2541). ปัจจัยบางประการของครอบครัวที่สัมพันธ์กับจริยธรรมด้านความกตัญญูของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในจังหวัดขอนแก่น. วิทยานิพนธ์ (การบริหารการศึกษา) มหาสารคาม : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สุพิศ จันทรบุดร. (2543). การพัฒนาจริยธรรมของเยาวชนในโรงเรียนมัธยมศึกษา. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (พัฒนาสังคม). ขอนแก่น : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ถ่ายเอกสาร.
- สมน อมรวิวัฒน์. (2537 , เมษายน – พฤษภาคม). "คุณลักษณะของอาจารย์ในสังคมยุคใหม่," วารสารการศึกษาแห่งชาติ. 28(44) : 53 – 64.
- สุรดี อำนวยศิริสุข. (2534). การสร้างแบบทดสอบวัดคุณธรรมในการอยู่ร่วมกันสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดกรุงเทพมหานคร. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม. อัดสำเนา.
- สุรางค์ ไคว์ตระกูล. (2545). จิตวิทยาการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 5 (ฉบับพิมพ์เพิ่มเติม). กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อรรวรรณ ปิลันธน์โอวาท. (2537). การสื่อสารเพื่อการโน้มน้าวใจ. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อัญชลี เครือคำขาว. (2540). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมและพฤติกรรมการทำงานกลุ่มของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนวิชาจริยธรรมกับบุคคล โดยการสอนแบบเทคนิคศึกษากรณีตัวอย่างที่ใช้การเรียนแบบร่วมมือ. วิทยานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต, สาขามัธยมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- อำรุง จันทวานิช. (2544). "แต่เพื่อนครูร่วมอุดมการณ์," สู่เส้นทางวิชาชีพครู. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครู.
- Berkwitz, L. and Danidis, L.R. "Responsibility and Dependency," Journal of Abnormal and Social Psychology. 66 : 429 – 436 ; 1963.
- Cronbach, Lee J.(1970). *Essentials of Psychological Testing*. 3rd New York : Marper And Row Publisher.
- ๔ Kohlberg, Lawrence. (1967). *Moral Development and Behavior*. New York : Holt, Rinehart and Winston, Inc.

- Lee, John R. (1992) *Teaching Social Studies in The Elementary School*.
New York : Free press.
- Piaget, J. (1960). *Judgement and reasoning in the child*. London : Routledge
and Kegan Paul.
- Wright, B. "*The Development of the ideology of altruism and Fairness in Children*,"
Psychological Bulletin. 39 : 485 – 486, 1942.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจคุณภาพเครื่องมือการวิจัย

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วีระ สุภากิจ	อาจารย์ประจำภาควิชาการบริหารการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ไพบุลย์ อ่อนมั่ง	อาจารย์ประจำภาคสุศึกษา
คณะพลศึกษา
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
3. อาจารย์สมศรี มธุรสสุวรรณ	ผู้ช่วยผู้อำนวยการ
โรงเรียนมัธยมวัดหนองจอก
กรุงเทพมหานคร
4. อาจารย์ประธาน เสนีวงศ์ ณ อยุธยา	ผู้จัดการ / ครูใหญ่
โรงเรียนเฟื่องฟ้าวิทยา
อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี
5. ชิสเตอร์สายพิรุณ ไทยแก้วรอด	ผู้จัดการ / ครูใหญ่
โรงเรียนพระวิสุทธิวงส์
อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี

ภาคผนวก ข
แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย
เรื่อง
การส่งเสริมจริยธรรมนักเรียนของครู
โรงเรียนพระวิสุทธิวงศ์ อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี
.....

คำชี้แจงในการตอบแบบสอบถาม
แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ตอนดังนี้

- ตอนที่ 1** แบบสอบถามเกี่ยวกับเจตคติของครูที่มีต่อการส่งเสริมจริยธรรมนักเรียน
- ตอนที่ 2** แบบสอบถามเกี่ยวกับปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนต่อการส่งเสริมจริยธรรมนักเรียน
- ตอนที่ 3** แบบสอบถามเกี่ยวกับการส่งเสริมจริยธรรมนักเรียนของครูใน 2 ด้านคือด้านการจัดการเรียนการสอน และด้านการจัดกิจกรรมเสริม

กรุณาอ่านและตอบแบบสอบถามตามความเป็นจริง คำตอบของท่านจะเป็นประโยชน์ต่อการส่งเสริมจริยธรรมนักเรียน และเป็นข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้เท่านั้น ผู้วิจัยจะรักษาไว้เป็นความลับ โดยจะนำเสนอในภาพรวมและจะไม่มีผลกระทบต่อสถานภาพของท่านแต่อย่างใด
ขอขอบพระคุณที่ท่านได้กรุณาให้ความอนุเคราะห์ตอบแบบสอบถามเป็นอย่างดี

นางสาวกานิตย์ สิริพงษ์
นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับเจตคติของครูที่มีต่อการส่งเสริมจริยธรรมนักเรียน

คำชี้แจง โปรดอ่านข้อความแล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องขวามือที่ตรงกับระดับความคิดเห็นของท่าน

เห็นด้วยอย่างยิ่ง หมายถึง ท่านมีเจตคติต่อการส่งเสริมจริยธรรมนักเรียนในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง

เห็นด้วย หมายถึง ท่านมีเจตคติต่อการส่งเสริมจริยธรรมนักเรียนในระดับเห็นด้วย

ไม่แน่ใจ หมายถึง ท่านมีเจตคติต่อการส่งเสริมจริยธรรมนักเรียนในระดับไม่แน่ใจ

ไม่เห็นด้วย หมายถึง ท่านมีเจตคติต่อการส่งเสริมจริยธรรมนักเรียนในระดับไม่เห็นด้วย

ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง หมายถึง ท่านมีเจตคติต่อการส่งเสริมจริยธรรมนักเรียนในระดับไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

ข้อ	เจตคติของครูที่มีต่อการส่งเสริมจริยธรรมนักเรียน	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่ แน่ใจ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย อย่างยิ่ง
1	การเรียนการสอนจริยธรรมนักเรียนควรกำหนดเป็นแผนปฏิบัติการไว้ตลอดปี					
2	การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนการสอนมีความสำคัญต่อการส่งเสริมจริยธรรมนักเรียน					
3	การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญควรสอดแทรกกิจกรรมการส่งเสริมจริยธรรม ด้านความกตัญญู ความซื่อสัตย์ ความเสียสละ ความเอื้อเฟื้อ					
4	ควรจัดกิจกรรมการส่งเสริมจริยธรรมนักเรียนโดยให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมด้วย					
5	การจัดกิจกรรมการส่งเสริมจริยธรรมนักเรียนควรทำอย่างต่อเนื่อง					
6	ครูควรประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียน ทำนอง"ทำอย่างที่คุณทำ" ไม่เพียง"ทำอย่างที่คุณพูด"					
7	ควรยกย่องหรือมอบรางวัลให้นักเรียนที่มีความประพฤติดีสม่ำเสมอ					
8	ควรให้ความสนใจใส่กวดขันนักเรียนทั้งด้านความรู้และความประพฤติ					

ข้อ	เจตคติของครูที่มีต่อการส่งเสริมจริยธรรมนักเรียน	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง
9	ครูควรศึกษาประวัติของนักเรียนทุกคนในชั้นเรียนอย่างละเอียด					
10	ควรใช้วิธีประเมินผลด้านจริยธรรมด้วยวิธีการที่หลากหลาย					

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน

คำชี้แจง โปรดอ่านข้อความแล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องขวามือที่ตรงกับระดับปฏิสัมพันธ์ระหว่างท่านกับนักเรียน

มากที่สุด หมายถึง ท่านมีปฏิสัมพันธ์กับนักเรียนอยู่ในระดับ มากที่สุด
มาก หมายถึง ท่านมีปฏิสัมพันธ์กับนักเรียนอยู่ในระดับ มาก
ปานกลาง หมายถึง ท่านมีปฏิสัมพันธ์กับนักเรียนอยู่ในระดับ ปานกลาง
น้อย หมายถึง ท่านมีปฏิสัมพันธ์กับนักเรียนอยู่ในระดับ น้อย
น้อยที่สุด หมายถึง ท่านมีปฏิสัมพันธ์กับนักเรียนอยู่ในระดับ น้อยที่สุด

ข้อ	ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1	ท่านให้คำปรึกษากับนักเรียนเพื่อนำไปดำเนินชีวิตประจำวันได้					
2	ท่านให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์กับนักเรียนในด้านการเรียนการสอน					
3	ท่านให้ความสนใจในความเป็นอยู่ของนักเรียน					
4	ท่านเปิดโอกาสให้นักเรียนปรึกษาหารือเกี่ยวกับเรื่องส่วนตัวของนักเรียน					
5	นักเรียนตั้งใจเรียนตลอดเวลาที่เรียนในชั่วโมงเรียน					

ข้อ	ปฏิสัมพันธ์กับนักเรียน	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
6	ท่านสร้างบรรยากาศที่ดีในห้องเรียน					
7	ท่านเปิดโอกาสให้นักเรียนเข้าพบได้ตลอดเวลาเมื่ออยู่ที่โรงเรียน					
8	นักเรียนให้ความเคารพเชื่อฟังคำสั่งสอนของท่าน					
9	ท่านเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามปัญหาในการเรียน					
10	นักเรียนมีความรู้สึกเชื่อถือไว้วางใจเมื่อพูดคุยกับท่าน					

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับการส่งเสริมจริยธรรมนักเรียนของครูใน 2 ด้าน คือ ด้านการจัดการเรียนการสอน และด้านการจัดกิจกรรมเสริมในเรื่อง ความกตัญญู ความซื่อสัตย์ ความเสียสละ และความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่

คำชี้แจง โปรดอ่านข้อความและทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องขวามือที่ตรงกับระดับการส่งเสริมจริยธรรมนักเรียนของท่าน

มากที่สุด หมายถึง มีการส่งเสริมจริยธรรมนักเรียนในระดับมากที่สุด

มาก หมายถึง มีการส่งเสริมจริยธรรมนักเรียนในระดับมาก

ปานกลาง หมายถึง มีการส่งเสริมจริยธรรมนักเรียนในระดับปานกลาง

น้อย หมายถึง มีการส่งเสริมจริยธรรมนักเรียนในระดับน้อย

น้อยที่สุด หมายถึง มีการส่งเสริมจริยธรรมนักเรียนในระดับน้อยที่สุด

ข้อ	การส่งเสริมจริยธรรมนักเรียน	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1	<u>การจัดการเรียนการสอนและการจัดกิจกรรมเสริม</u> ความกตัญญู ท่านได้สอนให้นักเรียนเชื่อฟังคำสั่งสอนของครูและผู้ปกครอง					

ข้อ	การส่งเสริมจริยธรรมนักเรียน	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
2	ท่านได้สอนให้นักเรียนเต็มใจในการช่วยเหลือครูในการพัฒนางานของโรงเรียน					
3	ท่านได้สอนให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมวันสำคัญต่างๆ					
4	ท่านสอนให้นักเรียนรู้จักรักษาเกียรติยศนำชื่อเสียงมาสู่ครอบครัว โรงเรียนและประเทศชาติ					
5	ท่านได้อบรมสั่งสอนให้นักเรียนรักสถาบันการศึกษา					
6	ท่านสนับสนุนให้นักเรียนแต่งเครื่องแบบลูกเสือเนตรนารี ในการส่งเสริมการเรียนจริยธรรมของนักเรียน					
7	ท่านจัดทำแผนการเรียนด้านความกตัญญู เพื่อส่งเสริมจริยธรรมแก่นักเรียน					
8	ท่านมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมให้นักเรียนร่วมงานวันสำคัญ เช่น วันไหว้ครู					
9	ท่านมีส่วนร่วมในการจัดนำนักเรียนไปบำเพ็ญสาธารณประโยชน์					
10	ท่านสนับสนุนให้นักเรียนร่วมกันประดับธงชาติในวันสำคัญต่างๆที่บ้าน					
11	ท่านสนับสนุนให้นักเรียนเข้าร่วมงานประจำปีของโรงเรียน					
12	ท่านมีส่วนร่วมในการจัดให้นักเรียนแสดงบทบาทสมมติในการเชื่อฟังคำสั่งสอนของผู้ปกครองและครู					
13	ท่านสนับสนุนให้นักเรียนแสดงความกตัญญูต่อบิดา มารดา ในวันพ่อ วันแม่					
14	ท่านสนับสนุนให้นักเรียนชมภาพยนตร์ที่มีคติสอนใจเกี่ยวกับความกตัญญู เช่น เรื่องวัลลี					

ข้อ	การส่งเสริมจริยธรรมนักเรียน	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
15	ความซื่อสัตย์ ท่านแนะนำนักเรียนให้มีความตั้งใจในการทำงาน ด้วยความสามารถของตนเอง					
16	ท่านแนะนำให้นักเรียนพูดจาตรงไปตรงมา					
17	ท่านอบรมให้นักเรียนเป็นผู้มีน้ำใจต่อผู้อื่น					
18	ท่านสอนให้นักเรียนมีความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์					
19	ท่านอบรมให้นักเรียนได้ปฏิบัติตนโดยไม่ทำให้ ผู้อื่นเดือดร้อน					
20	ท่านจัดการเรียนการสอนจริยธรรม โดย สอดแทรกไปในเนื้อหาวิชาที่สอน					
21	ท่านมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนการสอน เพื่อ ส่งเสริมจริยธรรมแก่นักเรียน					
22	ท่านมีส่วนร่วมในการจัดโครงการธนาคารความดี					
23	ท่านมีส่วนร่วมในการจัดประกวดเรื่องสั้นที่ ส่งเสริมความซื่อสัตย์ในชั้นเรียน					
24	ท่านมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมของหายได้คืน					
25	ท่านสนับสนุนการจัดกิจกรรมให้นักเรียน เคารพ สถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์					
26	ท่านจัดกิจกรรมประกวดเขียนเรียงความเกี่ยวกับ ความซื่อสัตย์					
27	ท่านฝึกให้นักเรียนนั่งสมาธิก่อนเรียน					
28	ท่านมีส่วนร่วมในการตัดสินมอบเกียรติบัตรแก่นักเรียน ที่มีความประพฤติดีในด้านความซื่อสัตย์					

ข้อ	การส่งเสริมจริยธรรมนักเรียน	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
29	ด้านความเสียสละ ทำนอบรมนักเรียนให้รู้จักแบ่งปันสิ่งของแก่ผู้อื่น					
30	ทำนสอนให้นักเรียนเสียสละในการช่วยเหลือผู้อื่น ตามความสามารถของตน					
31	ทำนให้กำลังใจกับนักเรียนโดยไม่หวังผล ตอบแทน					
32	ทำนสอนให้นักเรียนเสียสละที่นึ่งให้กับบุคคลที่ อ่อนแอกว่า					
33	ทำนสอนให้นักเรียนเต็มใจทำงานอย่างแท้จริง ไม่เอาเปรียบผู้อื่น					
34	ทำนมีส่วนร่วมในการมอบทุนการศึกษาแก่ นักเรียนที่มีความประพฤติดี					
35	ทำนให้บทเรียนทางจริยธรรมแก่นักเรียนทุกครั้ง ที่สถานการณ์อำนวยความสะดวก ไม่ว่าจะเป็นรายบุคคล หรือ เป็นกลุ่ม					
36	ทำนจัดกิจกรรมให้นักเรียนบริจาคสิ่งของ ช่วยเหลือผู้ประสบภัยต่างๆ					
37	ทำนสนับสนุนให้นักเรียนช่วยเหลือนักเรียน รุ่นน้องโดยไม่หวังผลตอบแทน					
38	ทำนจัดกิจกรรมให้นักเรียนให้แสดงบทบาทสมมุติ เกี่ยวกับการเสียสละ					
39	ทำนจัดให้นักเรียนทำความสะอาดบริเวณ ที่รับผิดชอบ					
40	ทำนมีส่วนร่วมในการมอบเกียรติบัตรแก่นักเรียน ที่มีความเสียสละ					
41	ทำนจัดกิจกรรมให้นักเรียนได้บำเพ็ญประโยชน์ กับชุมชน ในวันที่แต่งเครื่องแบบ ลูกเสือ เนตรนารี					
42	ทำนสนับสนุนให้นักเรียนติดต่อความเกี่ยวกับจริย ธรรมตามบริเวณต่างๆในโรงเรียน เพื่อเป็น เครื่องเตือนใจแก่นักเรียน					

ข้อ	การส่งเสริมจริยธรรมนักเรียน	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
43	ด้านความเอื้อเฟื้อ ท่านฝึกนักเรียนให้ช่วยเหลือผู้อื่นด้วย ความบริสุทธิ์ใจ					
44	ท่านปลูกฝังนักเรียนให้รู้จักปลอบใจเมื่อเพื่อน นักเรียนได้รับความเดือดร้อน					
45	ท่านช่วยเพิ่มพูนความรู้ให้นักเรียน ตามกำลัง สติปัญญา					
46	ท่านฝึกให้นักเรียนรู้จักให้อภัยเมื่อผู้อื่นทำผิด					
47	ท่านส่งเสริมให้นักเรียนช่วยเหลืองานต่างๆ ของโรงเรียน					
48	ท่านสอนให้นักเรียนกล่าวคำขอบคุณต่อผู้ที่ ให้ความช่วยเหลือทุกครั้ง					
49	เมื่อมีเหตุการณ์เกิดขึ้นไม่ว่าเรื่องดีหรือร้าย ท่านนำมาเล่าให้นักเรียนฟังในชั้นเรียน แล้วให้ บทสรุปทางจริยธรรมจากเรื่องนั้นๆแก่นักเรียน					
50	ท่านสนับสนุนการจัดกิจกรรมพี่สอนน้อง					
51	ท่านสนับสนุนการจัดตั้งชมรมให้กำลังใจ แก่ผู้ประสบปัญหาด้านการเรียน					
52	ท่านมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมสอนเสริม แก่นักเรียน					
53	ท่านมีส่วนร่วมในการจัดทำหนังสือเล่มเล็ก เกี่ยวกับความเอื้อเฟื้อ					
54	ท่านมีส่วนร่วมในการประกาศยกย่องนักเรียน ที่ประพฤติดี					
55	ท่านจัดกิจกรรมพานักเรียนไปเยี่ยมสถานที่ต่างๆ เพื่อให้บทเรียนทางจริยธรรมแก่นักเรียน เช่น สถานสงเคราะห์ สถานเลี้ยงเด็กกำพร้า ฯลฯ					
56	ท่านสนับสนุนให้นักเรียนจัดห้องจริยธรรม					

ภาคผนวก ค
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตาราง 1 ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของเจตคติของครูโรงเรียนพระวิสุทธิวงส์
อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี

ข้อ	เจตคติของครูที่มีต่อการส่งเสริมจริยธรรมนักเรียน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1	การเรียนการสอนจริยธรรมนักเรียนควรกำหนดเป็นแผนปฏิบัติการไว้ตลอดปี	4.50	.63	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
2	การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนการสอน	4.55	.55	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
3	การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญควรสอดแทรกกิจกรรมการส่งเสริมจริยธรรมด้านความกตัญญู ด้านความซื่อสัตย์ ความเสียสละ ความเอื้อเฟื้อ	4.75	.44	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
4	ครูควรจัดกิจกรรมการส่งเสริมจริยธรรมนักเรียนโดยให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมด้วย	4.59	.50	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
5	การจัดกิจกรรมการส่งเสริมจริยธรรมนักเรียนควรทำอย่างต่อเนื่อง	4.66	.64	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
6	ครูควรปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียน ทำนอง “ทำอย่างที่ครูทำ” ไม่เพียง “ทำอย่างที่ครูพูด”	4.82	.39	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
7	ครูควรยกย่องหรือมอบรางวัลให้นักเรียนที่มีความประพฤติดีสม่ำเสมอ	4.64	.53	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
8	ครูควรให้ความเอาใจใส่กวาดขันนักเรียนทั้งด้านความรู้และความประพฤติ	4.70	.46	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
9	ครูควรศึกษาประวัติของนักเรียนทุกคนในชั้นเรียนอย่างละเอียด	4.43	.55	เห็นด้วย
10	ครูควรใช้วิธีประเมินผลด้านจริยธรรมด้วยวิธีการที่หลากหลาย	4.57	.50	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
รวม		4.62	.29	เห็นด้วยอย่างยิ่ง

ตาราง 2 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนโรงเรียน
พระวิสุทธิวงส์ อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี โดยรวมและจำแนกรายข้อ

ข้อ	ปฏิสัมพันธ์ของครูที่มีต่อการส่งเสริมจริยธรรมนักเรียน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1	ท่านให้คำปรึกษากับนักเรียนเพื่อนำไปดำเนินชีวิตประจำวันได้	4.18	.69	มาก
2	ท่านให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์กับนักเรียนในด้านการเรียนการสอน	4.32	.56	มาก
3	ท่านให้ความสนใจในความประพฤติของนักเรียน	4.09	.64	มาก
4	ท่านเปิดโอกาสให้นักเรียนปรึกษาหารือเกี่ยวกับเรื่องส่วนตัวของนักเรียน	4.07	.85	มาก
5	นักเรียนตั้งใจเรียนตลอดเวลาที่เรียนในชั่วโมง	3.61	.58	มาก
6	ท่านสร้างบรรยากาศที่ดีในห้องเรียน	3.98	.66	มาก
7	ท่านเปิดโอกาสให้นักเรียนเข้าพบได้ตลอดเวลาเมื่ออยู่ที่โรงเรียน	4.14	.55	มาก
8	นักเรียนให้ความเคารพเชื่อฟังคำสั่งสอนของท่าน	4.00	.61	มาก
9	ท่านเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามปัญหาในการเรียน	4.30	.59	มาก
10	นักเรียนมีความรู้สึกเชื่อถือไว้วางใจเมื่อพูดคุยกับท่าน	4.05	.71	มาก
รวม		4.07	.42	มาก

ตาราง 3 ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและของการส่งเสริมจริยธรรมนักเรียนของครู
โรงเรียนพระวิสุทธิวงส์ อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี ด้านการเรียนการสอนเรื่อง
ความกตัญญู โดยรวมและเป็นรายข้อ

ข้อ	เรื่องความกตัญญู	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1	ท่านได้สอนให้นักเรียนเชื่อฟังคำสั่งสอนของครูและผู้ปกครอง	4.50	.63	มากที่สุด
2	ท่านได้สอนให้นักเรียนเต็มใจในการช่วยเหลือครูในการพัฒนางานของโรงเรียน	4.36	.61	มาก
3	ท่านได้สอนให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมวันสำคัญต่างๆ	4.39	.58	มาก
4	ท่านสอนให้นักเรียนรู้จักรักษาเกียรติยศนำชื่อเสียงมาสู่ครอบครัว โรงเรียน และประเทศชาติ	4.39	.75	มาก
5	ท่านได้อบรมสั่งสอนให้นักเรียนรักสถาบันการศึกษา	4.45	.66	มาก
6	ท่านสนับสนุนให้นักเรียนแต่งเครื่องแบบลูกเสือ – เนตรนารี ในการส่งเสริมการเรียนจริยธรรมของนักเรียน	4.45	.66	มาก
7	ท่านจัดทำแผนการเรียนด้านความกตัญญูเพื่อส่งเสริมจริยธรรมแก่นักเรียน	4.05	.78	มาก
รวม		4.37	.51	มาก

ตาราง 4 ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการส่งเสริมจริยธรรมนักเรียนของครู
โรงเรียนพระวิสุทธิวงส์ อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี ด้านการเรียนการสอน
เรื่องความซื่อสัตย์โดยรวมและเป็นรายข้อ

ข้อ	เรื่องความซื่อสัตย์	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1	ท่านแนะนำนักเรียนให้มีความตั้งใจในการทำงาน ด้วยความสามารถของตนเอง	4.55	.55	มากที่สุด
2	ท่านแนะนำให้นักเรียนพูดจาตรงไปตรงมา	4.25	.65	มาก
3	ท่านอบรมให้นักเรียนเป็นผู้นำใจต่อผู้อื่น	4.55	.55	มากที่สุด
4	ท่านสอนให้นักเรียนมีความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์	4.57	.59	มากที่สุด
5	ท่านอบรมให้นักเรียนได้ปฏิบัติตนโดยไม่ทำให้ผู้อื่น เดือดร้อน	4.52	.51	มากที่สุด
6	ท่านจัดการเรียนการสอนจริยธรรมโดยสอดแทรก ไปในเนื้อหาวิชาที่สอน	4.39	.58	มาก
7	ท่านมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนการสอนเพื่อส่งเสริม จริยธรรมแก่นักเรียน	4.23	.80	มาก
รวม		4.43	.37	มาก

ตาราง 5 ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการส่งเสริมจริยธรรมนักเรียนของ
ครูโรงเรียนพระวิสุทธิวงส์ อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี ด้านการเรียนการสอน
เรื่องความเสียสละ โดยรวมและเป็นรายข้อ

ข้อ	เรื่องความเสียสละ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1	ท่านอบรมนักเรียนให้รู้จักแบ่งปันสิ่งของแก่ผู้อื่น	4.59	.50	มากที่สุด
2	ท่านสอนให้นักเรียนเสียสละในการช่วยเหลือผู้อื่น ตามความสามารถของตน	4.55	.59	มากที่สุด
3	ท่านให้กำลังใจกับนักเรียนโดยไม่หวังผลตอบแทน	4.43	.90	มาก
4	ท่านสอนให้นักเรียนเสียสละที่นิ่งให้กับบุคคล ที่อ่อนแอกว่า	4.30	.70	มาก
5	ท่านสอนให้นักเรียนเต็มใจทำงานอย่างแท้จริง ไม่เอาเปรียบผู้อื่น	4.41	.58	มาก
6	ท่านมีส่วนร่วมในการมอบทุนการศึกษาแก่นักเรียนที่ มีความประพฤติดี	3.68	1.07	มาก
7	ท่านให้บทเรียนทางจริยธรรมแก่นักเรียนทุกครั้ง ที่สถานการณ์อำนวย ไม่ว่าจะเป็นรายบุคคล หรือ รายกลุ่ม	4.18	.66	มาก
รวม		4.30	.53	มาก

ตาราง 6 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการส่งเสริมจริยธรรมนักเรียนของ
ครูโรงเรียนพระวิสุทธิวงส์ อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี ด้านการเรียนการสอน
เรื่องความเอื้อเฟื้อ โดยรวมและเป็นรายข้อ

ข้อ	เรื่องความเอื้อเฟื้อ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1	ท่านฝึกนักเรียนให้ช่วยเหลือผู้อื่นด้วยความบริสุทธิ์ใจ	4.50	.59	มากที่สุด
2	ท่านปลูกฝังนักเรียนให้รู้จักปลอบใจเมื่อเพื่อน นักเรียนได้รับความเดือดร้อน	4.36	.65	มาก
3	ท่านช่วยเพิ่มพูนความรู้ให้นักเรียนตามกำลัง สติปัญญา	4.57	.55	มากที่สุด
4	ท่านฝึกให้นักเรียนรู้จักให้อภัยเมื่อผู้อื่นทำผิด	4.64	.53	มากที่สุด
5	ท่านส่งเสริมให้นักเรียนช่วยเหลืองานต่างๆของ โรงเรียน	4.52	.59	มากที่สุด
6	ท่านสอนให้นักเรียนกล่าวคำขอบคุณต่อผู้ที่ให้ ความช่วยเหลือทุกครั้ง	4.64	.49	มากที่สุด
7	เมื่อมีเหตุการณ์เกิดขึ้นไม่ว่าเรื่องดีหรือร้ายท่านนำมา เล่าให้นักเรียนฟังในชั้นเรียน แล้วให้บทสรุปทาง จริยธรรมจากเรื่องนั้นๆแก่นักเรียน	3.95	.91	มาก
รวม		4.45	.45	มาก

ตาราง 7 ค่าเฉลี่ย และค่าเฉลี่ยเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการส่งเสริมจริยธรรมนักเรียน
ของครูโรงเรียนพระวิสุทธิวงส์ อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี ด้านการจัดกิจกรรมเสริม
เรื่องความกตัญญูโดยรวมและเป็นรายชื่อ

ข้อ	เรื่องความกตัญญู	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1	ท่านมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมให้นักเรียนร่วมงาน วันสำคัญเช่น วันไหว้ครู	4.39	.58	มาก
2	ท่านมีส่วนร่วมในการจัดนำนักเรียนไปบำเพ็ญ สาธารณประโยชน์	3.98	.88	มาก
3	ท่านสนับสนุนให้นักเรียนร่วมกันประดับธงชาติในวัน สำคัญต่างๆที่บ้าน	3.91	.83	มาก
4	ท่านสนับสนุนให้นักเรียนเข้าร่วมงานประจำปีของ โรงเรียน	4.45	.59	มากที่สุด
5	ท่านมีส่วนร่วมในการจัดให้นักเรียนแสดงบทบาท สมมติในการเชื่อฟังคำสั่งสอนของผู้ปกครองและครู	3.93	.82	มาก
6	ท่านสนับสนุนให้นักเรียนแสดงความกตัญญูต่อบิดา มารดา ในวันพ่อ วันแม่	4.61	.54	มากที่สุด
7	ท่านสนับสนุนให้นักเรียนชมภาพยนตร์ที่มีคติสอนใจ เกี่ยวกับความกตัญญู เช่น เรื่องวัลลี	3.89	1.04	มาก
รวม		4.17	.55	มาก

ตาราง 8 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการส่งเสริมจริยธรรมนักเรียนของ
ครูโรงเรียน พระวิสุทธิวงส์ อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี ด้านการจัดกิจกรรมเสริม
เรื่องความซื่อสัตย์ โดยรวมและเป็นรายข้อ

ข้อ	เรื่องความซื่อสัตย์	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1	ท่านมีส่วนร่วมในการจัดโครงการธนาคารความดี	3.86	.90	มาก
2	ท่านมีส่วนร่วมในการจัดประกวดเรื่องสั้นที่ส่งเสริม ความซื่อสัตย์ในชั้นเรียน	3.57	1.15	มาก
3	ท่านมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมของหายได้คืน	4.07	.79	มาก
4	ท่านสนับสนุนการจัดกิจกรรมให้นักเรียนเคารพ สถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์	4.45	.73	มากที่สุด
5	ท่านจัดกิจกรรมประกวดเขียนเรียงความเกี่ยวกับ ความซื่อสัตย์	3.45	1.25	มาก
6	ท่านฝึกให้นักเรียนนั่งสมาธิก่อนเรียน	4.32	.74	มาก
7	ท่านมีส่วนร่วมในการตัดสินมอบเกียรติบัตรแก่นัก เรียนที่มีความประพฤติดีในด้านความซื่อสัตย์	3.68	1.23	มาก
รวม		3.91	.75	มาก

ตาราง 9 ค่าเฉลี่ยและ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการส่งเสริมจริยธรรมนักเรียนของครู
โรงเรียนพระวิสุทธิวงศ์ อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี ด้านการจัดกิจกรรมเสริม
เรื่องความเสียสละโดยรวมและเป็นรายข้อ

ข้อ	เรื่องความเสียสละ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1	ท่านจัดกิจกรรมให้นักเรียนบริจาคสิ่งของ ช่วยเหลือผู้ ประสบภัยต่างๆ	3.84	1.01	มาก
2	ท่านสนับสนุนให้นักเรียนช่วยเหลือนักเรียนรุ่นน้อง โดยไม่หวังผลตอบแทน	4.14	.80	มาก
3	ท่านจัดกิจกรรมให้นักเรียนได้แสดงบทบาทสมมุติ เกี่ยวกับการเสียสละ	3.77	1.01	มาก
4	ท่านจัดให้นักเรียนทำความสะอาดบริเวณที่รับผิดชอบ	4.50	.63	มากที่สุด
5	ท่านมีส่วนร่วมในการมอบเกียรติบัตรแก่นักเรียนที่มี ความเสียสละ	3.41	1.13	มาก
6	ท่านจัดกิจกรรมให้นักเรียนได้บำเพ็ญประโยชน์กับ ชุมชน ในวันที่แต่งเครื่องแบบลูกเสือ เนตรนารี	3.95	1.03	มาก
7	ท่านสนับสนุนให้นักเรียนติดต่อความเกี่ยวกับจริย ธรรมตามบริเวณต่างๆ ในโรงเรียน เพื่อเป็นเครื่อง เตือนใจแก่นักเรียน	3.80	1.11	มาก
รวม		3.91	.70	มาก

ตาราง 10 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการส่งเสริมจริยธรรมนักเรียนของครู
โรงเรียนพระวิสุทธิวงส์ อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี ด้านการจัดกิจกรรมเสริมเรื่อง
ความเอื้อเฟื้อโดยรวมและเป็นรายข้อ

ข้อ	เรื่องความเอื้อเฟื้อ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1	ท่านสนับสนุนการจัดกิจกรรมพี่สอนน้อง	4.14	.80	มาก
2	ท่านสนับสนุนการจัดตั้งชมรมให้กำลังใจ แก่ผู้ประสบปัญหาด้านการเรียน	3.98	.93	มาก
3	ท่านมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมสอนเสริม แก่นักเรียน	4.09	.80	มาก
4	ท่านมีส่วนร่วมในการจัดทำหนังสือเล่มเล็กเกี่ยวกับ ความเอื้อเฟื้อ	3.48	1.21	มาก
5	ท่านมีส่วนร่วมในการประกาศยกย่องนักเรียนที่ ประพฤติดี	4.00	.78	มาก
6	ท่านจัดกิจกรรมพานักเรียนไปเยี่ยมสถานที่ต่างๆ เพื่อให้บทเรียนทางจริยธรรมแก่นักเรียน เช่น สถานสงเคราะห์ สถานเลี้ยงเด็กกำพร้า ฯลฯ	3.75	1.12	มาก
7	ท่านสนับสนุนให้นักเรียนจัดห้องจริยธรรม	3.80	.88	มาก
รวม		3.89	.72	มาก

ประวัติย่อผู้ทำสารนิพนธ์

ประวัติย่อผู้ทำสารนิพนธ์

ชื่อ	นางสาวกานินดิษฐ์ สิริพงษ์
วันเดือนปีเกิด	28 สิงหาคม 2501
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	6 หมู่ 5 ตำบลลำไทร อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี 12150
ตำแหน่งหน้าที่	ผู้ช่วยครูใหญ่ฝ่ายธุรการ โรงเรียนพระวิสุทธิวงส์
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	3 หมู่ 5 โรงเรียนพระวิสุทธิวงส์ ตำบลลำไทร อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2537	ครุศาสตรบัณฑิต (คป.) วิชาเอกการประถมศึกษา วิทยาลัยครูเพชรบุรีวิทยาลงกรณ์ จังหวัดปทุมธานี
พ.ศ. 2547	การศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม.) สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ